

46783

4.

ednji

Katekizem

za

občne ljudske šole.

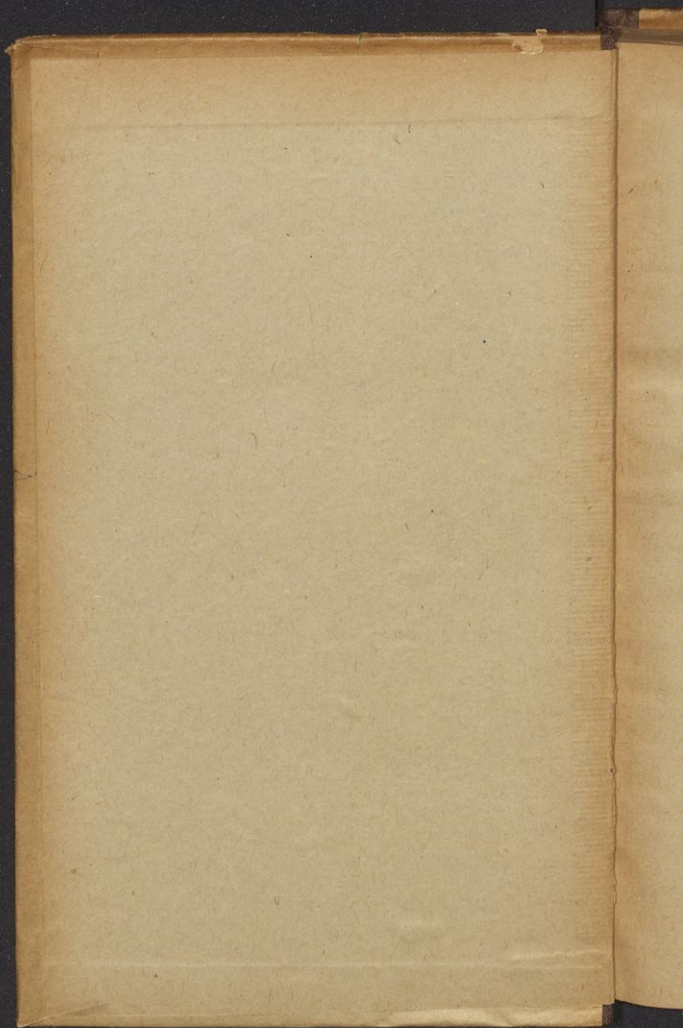

Velja 28 kr.

Na Dunaju.

V cesarski kraljevski zalógi šolskih knjig.

1892

Srednji
Katekizem

za

občne ljudske šole.

(Tiskan brez premene kakor leta 1891.)

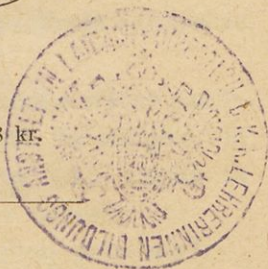

Trdo vezan velja 28 kr.

Na Dunaju.

V cesarski kraljevski zalógi šolskih knjig.

1892.

46783

Šolske knjige, v ces. kr. zalogi šolskih knjig na svetlo dane, ne smejo draže prodajati se, kot je na čelni strani postavljeno.

030054403

Krščanski katoliški nauk.

V v o d.

1. Kdo je vse vstvaril?

Bog je vstvaril nebo in zemljo in vse, kar je.

2. K čemu je Bog nas vstvaril?

Bog je nas vstvaril, da bi Boga spoznali, njega ljubili, njemu služili, in po tem v nebesa prišli.

3. K čemu je Bog vstvaril vse drugo na svetu?

Bog je vstvaril vse drugo na svetu, da je svoje veličastvo in svojo ljubezen razodel, in da človeku pomaga, doseči večno zveličanje v nebesih.

4. Ali zamorejo posvetne dobrote nas srečne storiti?

Posvetne dobrote nas ne morejo srečne storiti, ker je vse posvetno nečimerno in minljivo, in ker mi nismo vstvarjeni za ta svet, ampak za Boga in za večno zveličanje v nebesih.

5. Kaj nam je toraj najbolj potrebno?

Najbolj potrebno nam je, da se zveličamo in v ta namen nam je treba: da prav spozna-

vamo Boga, da ga srčno ljubimo in da mu zvesto služimo.

6. Kako se bo godilo tem, ki tega ne bodo spolnili?

Tiste, ki tega ne bodo spolnili, bo Bog vekomaj od sebe zavrgel.

7. Kaj nam je tedaj storiti, da bomo zveličani?

Da bomo zveličani, moramo:

1. Vse verovati, kar je Bog razodel;

2. v Boga upati, in na njega se zanesti.

3. Boga čez vse ljubiti in njegove zapovedi spolnjevati;

4. prejemati svete zakramente, nam v zveličanje postavljene, in

5. krščansko pravični biti.

8. Kje se vsega tega učimo?

Vsega tega se učimo v krščanskem nauku ali katekizmu.

9. Kaj se imenuje katekizem?

Katekizem se imenuje podučevanje v krščanskem katoliškem nauku; katekizem se pravi tudi bukvam, v katerih je to podučevanje popisano.

10. V koliko poglavjih se v tem katekizmu razklada krščanski katoliški nauk?

Krščanski katoliški nauk se v tem katekizmu razklada v petih poglavjih in v pristavku.

11. Ktera so ta petéra poglavja?

Petéra poglavja so:

1. *Véra*
2. *Upanje.*
3. *Ljubezen.*
4. *Sveti zakramenti.*
5. *Krščanska pravičnost.*

12. O čem govori pristavek?

Pristavek govori o štirih poslednjih rečéh.

I. Poglavje.

V é r a.

I. Razdelek.

Kaj je katoliška véra.

13. Kaj se pravi: krščansko katoliško vérovati?

Krščansko katoliško vérovati se pravi za res imeti vse, kar je Bog razodel in nam sveta cérkev zapoveduje vérovati, bodi si v svetem pismu zapisano ali ne.

14. Ali je k zveličanju zadosti, da katoliški kristjan le v srcu véruje, kar je Bog razodel?

K zveličanju ni zadosti, da katoliški kristjan le v srcu véruje, kar je Bog razodel, temveč mora tudi:

1. Svojo véro v delih kazati.

2. Kar v srcu véruje, če je treba, z besedo očitno spoznavati in pričati.

15. Zakaj moramo vérovati, kar je Bog razodel?

Vérovati moramo, kar je Bog razodel, kér je Bog večna resnisa in neskončna modrost, ktera ne more ne goljufati, ne goljufana biti.

16. Zakaj veruje katoliški kristjan cerkvi, kedar vелеva, kaj verovati?

Katoliški kristjan veruje cęrkvi, kedar kaj vелеva verovati, bodi zapisano ali ne, ker je Kristus zapovedal poslušati cerkev, ktera je steber in podlaga vse resnice.

17. Je li véra vsakemu človeku potrebna, kteri hoče zveličan biti?

Véra je potrebna vsakemu človeku, kteri hoče zveličan biti; ker brez vére ni mogoče Bogu dopasti.

18. Kaj mora vsak človek vedeti in verovati, ki se svoje pameti zavé, da bo zveličan?

Vsak človek mora vedeti in verovati, ki se svoje pameti zavé, da bo zveličan:

1. *Da je en Bog.*

2. *Da je Bog pravičen sodnik, kteri dobro plačuje, in hudo kaznuje.*

3. *Da so tri božje osebe enega bitja in ene nature: Oče, Sin in sveti Duh.*

4. *Da se je Bog Sin, druga božja oseba, včlovečil zato, da nas je s svojo smrtjo na križu odrešil in večno zveličal.*

5. *Da je človeška duša neumrljiva.*

6. *Da je milost božja k zveličanju potrebna, in da človek brez milosti božje nič zaslužnega za večno življenje storiti ne more.*

19. Kaj je vsakemu katoliškemu kristjanu znati zapovedano?

Vsakemu katoliškemu kristjanu je znati zapovedano :

1. Apostolsko véro.
2. Gospodovo molitev (Oče naš).
3. Deset božjih in pet cerkvenih zapovedi.
4. Sedem svetih zakramentov.
5. Krščansko pravičnost.

20. Kje je to, kar mora katoliški kristjan vérovati, sosebno zapopadeno?

Kar mora katoliški kristjan vérovati, je sosebno zapopadeno v apostolski véri.

21. Kako se glasi apostolska véra?

Apostolska véra se tako glasi :

Vérujem v Boga Očeta, vsegamogočnega stvarnika nebés in zemlje. In v Jezusa Kristusa, Sina njegovega edinega, Gospoda našega. Kteri je spočet od svetega Duha, rojen iz Marije device. Trpel pod Poncijem Pilatom, križan bil, umrl in v grob položen. Je šel v predpekel, tretji dan od mrtvih ustal. Je šel v nebesa, sedi na desnici Boga Očeta vsegamogočnega. Od ondod bo prišel soditi žive in mrtve. Vérujem v svetega Duha; sveto katoliško církev, občestvo svetnikov; odpuščenje grehov; vstajenje mesa; in večno življenje. Amen.

22. Koliko delov ali členov ima apostolska véra?

Apostolska véra ima dvanajst delov ali členov.

II. Razdelek.

Razlaganje svete apostolske vére.

§. 1. *Prvi člen apostolske vére.*

23. Kako se glasi prvi člen vére?

Prvi člen vére se tako glasi:

Verujem v Boga Očeta, vsegamogočnega stvarnika nebés in zemlje.

Eden Bog v treh osebah.

24. Je-li več Bogov kakor eden?

Le en sam Bog je.

25. Kdo je Bog?

Bog je sam iz sebe najpopolnejše bitje.

26. Ktere lastnosti božje imamo sosebno vedeti?

Te lastnosti božje imamo sosebno vedeti:

1. Bog je več en; bil je vselej, je in bo vselej.

2. Bog je čist duh; bitje, katero ima najbolj popolni um in najboljšo voljo, telesa pa ne.

3. Bog je vsegavéden; vé vse, preteklo, sedanje in prihodno, vé tudi naše najskrivnejše misli in želje; torej mu nič ne moremo prikriti.

4. Bog je neskončno moder; stori vse iz najboljšega namena in izvoli naj pripravniše pomočke, da svoj namén doseže.

5. Bog je vsega mogočen; vstvaril je nebo in zemljo in vse, kar je: njemu ni nič nemogoče storiti.

6. Bog je vsega pričujoč; je povsod, v nebesih in na zemlji.

7. Bog je neskončno svet; hoče in ljubi vse dobro in sovraži vse hudo.

8. Bog je neskončno resničen in zvést: vse kar reče, je res, in vse kar obljubi ali žuga, gotovo spolni.

9. Bog je nespremenljiv; je vékomaj ravno tisti.

10. Bog je neskončno dobrotljiv; skrbi po očetovsko za vse svoje stvari, vse dobro imamo od njega.

11. Bog je neskončno usmiljen; odpušča nam naše grehe, ako se resnično poboljšamo.

12. Bog je neskončno pravičen; poplača vse dobro in kaznuje vse hudo na tenko, kakor si kdo zasluži.

27. Koliko je božjih oséb?

Božje osébe so tri.

28. Kako se imenujejo tri božje osébe?

Prva božja oséba se imenuje Oče, druga Sin, tretja sveti Duh.

29. Kako se imenujejo vse tri božje osebe skupaj?

Vse tri božje osebe skupaj se imenujejo **presveta Trojica**.

30. S čim spoznava katoliški kristjan presveto Trojico?

Katoliški kristjan spoznava presveto Trojico z znamenjem svetega križa, kér vsako teh treh oseb imenuje, kedar križ dela.

31. Kaj katoliški kristjan še spoznava z znamenjem svetega križa?

Katoliški kristjan spoznava z znamenjem svetega križa še tudi, da je Jezus Kristus na križu umrl in nas s svojo smrtjo odrešil.

32. Kako križ delamo?

Križ delamo z desnico, s katero zaznamvamo čelo, usta in prsi, rekoč: V imenu Boga Očeta †, in Sina †, in svetega † Duha Amen.

Stvarjenje sveta.

33. Kdo je vse vstvaril?

Bog je vstvaril nebo in zemljo in vse, kar je.

34. Kaj pomeni beseda vstvariti?

Beseda vstvariti pomeni: iz nič kaj narediti.

35. Ktere so naj imenitniše stvari božje?

Najimenitniše stvari božje so angelji in človek.

36. Kdo so angelji?

Angelji so čisti duhovi, kateri imajo um in voljo, telesa po nimajo.

37. Zakaj je Bog angelje vstvaril?

Bog je angelje vstvaril, da bi njega častili, ljubili in molili, da bi mu služili in ljudi varovali.

38. Kakove je Bog angelje vstvaril?

Bog je angelje vstvaril v svoji milosti in z velikimi popolnostmi.

39. So li vsi angelji ostali v milosti božji?

Veliko angeljev je zgubilo milost božjo po grehu napuha.

40. Kako je Bog kaznoval napuhnjene angelje?

Bog je napuhnjene angelje, katerim se pravi hudiči, vekomaj zavrgel in v pekel pahnil.

41. Ktera stvar božja je za angelji najimenitniša?

Za angelji je človek najimenitniša stvar božja.

42. Iz česa je človek?

Človek je iz telesa in neumrljive duše, ktera je vstvarjena po božji podobi.

43. Zakaj je Bog človeka vstvaril?

Bog je človeka vstvaril, da bi ga spoznal, ljubil, da bi mu služil, pokoren bil in se večno zveličal.

44. Je li bil človek Bogu zmirej pokoren?

Že prvi človek Adam je bil s svojo ženo Evo Bogu nepokoren.

45. Kako je bil prvi človek Bogu nepokoren?

Prvi človek je jedel v raju sad z drevesa, ki mu ga je bil Bog prepovedal, in je s tem grešil.

46. Kako se pravi grehu, ktereга sta Adam in Eva storila?

Pravi se mu izvirni greh, ker iz njega vsi drugi grehi izvirajo. Tudi se mu pravi podedovani greh, ker smo ga vsi podedovali po prvih stariših; samo Marija, mati božja, je bila spočeta brez izvirnega greha.

47. Je li ta greh samo prvemu človeku škodoval?

Ta greh ni samo prvemu človeku škodoval, ampak tudi nam, ki smo njegovega rodú: prinesel nam je časno in večno smrt, pa tudi še veliko drugega hudega na duši in telesu.

48. Je li Bog tudi človeka zavaljo greha vekomaj zavrgel?

Bog človeka ni vekomaj zavrgel kakor napuhnjene angelje.

49. Kaj je Bog obljubil v odrešenje človeka, ki je zaslužil zavaljo greha zavržen biti?

V odrešenje človeka, ki je zaslužil zavaljo greha zavržen biti, je Bog obljubil odrešenika, ki se mu tudi pravi Mesija.

§. 2. *Drugi člen apostolske vére.*

50. Kako se glasi drugi člen vére?

Drugi člen vére se tako glasi:

In v Jezusa Kristusa, Sina njegovega edinega, Gospoda našega.

51. Kdo je Jezus Kristus?

Jezus Kristus je :

1. Edinorojeni Sin Boga Očeta.
2. Bog in človek skupej.
3. Naš učenik, odrešenik in Gospod.

52. Kaj pomeni ime: Jezus?

Ime: Jezus pomeni to, kar zveličar.

53. Zakaj se Jezus imenuje odrešenik in zveličar?

Jezus se imenuje odrešenik in zveličar, ker nas je rešil večne smrti, greha in kazni, ter nam zaslužil večno zveličanje.

54. Kako se Jezusu še pravi?

Jezusu se tudi pravi Kristus, to je pomaziljenec.

55. Zakaj se imenuje Jezus Kristus edinorojeni Sin Božji?

Jezus Kristus se imenuje edinorojeni Sin božji, ker je edini, kateri je od svojega nebeškega Očeta rojen od vekomaj.

56. Kako je Jezus Kristus Bog in človek skupej?

Jezus Kristus je Bog in človek skupej, kér je Bog od vekomaj, in kér se je včlovečil v času.

57. Zakaj se imenuje Jezus Kristus naš Gospod?

Jezus Kristus se imenuje naš Gospod, kér je Bog in naš odrešenik.

58. Zakaj se je Sin božji včlovečil?

Sin božji se je včlovečil, da nas je s svojo smrtjo na križu odrešil in večno zveličal.

§. 3. Tretji člen apostolske vére.

59. Kako se glasi tretji člen vére?

Tretji člen vére se tako glasi:

Kteri je spočet od svetega Duha, rojen iz Marije device.

60. Ima li Jezus očeta?

Kakor Bog ima Jezus očeta, Boga nebeškega Očeta, kakor človek pa nima očeta.

61. Ali ni bil Jožef oče Jezusa Kristusa?

Jožef je bil le rednik ali krušni oče Jezusa Kristusa.

62. Ima li Jezus mater?

Kakor človek ima Jezus mater, Marijo prečisto devico; kakor Bog pa nima matere.

63. Zakaj se imenuje Marija mati božja?

Marija se imenuje mati božja, ker je rodila Jezusa Kristusa, kateri je Bog in človek skupej.

64. Od koga je spočela Marija Jezusa?

Marija je spočela Jezusa od svetega Duha.

65. Kje je Marija Jezusa porodila?

Marija je Jezusa porodila v Betlehemu v neki štalici. (Božič, jaslice.)

§. 1. Četrty člen apostolske vére.

66. Kako se glasi četrty člen vére?

Četrty člen vére se tako glasi:

Trpel pod Poncijem Pilatom, križan bil, umrl in v grob položen.

67. Je li Jezus mogel trpeti?

Jezus je mogel trpeti kakor človek, ne pa kakor Bog.

68. Je li Jezus res trpel?

Jezus je res trpel, in sicer na duši in na telesu.

69. Kaj je Jezus trpel na svoji duši?

Jezus je trpel na svoji duši veliko britkosti in žalosti.

70. Kaj je trpel Jezus na svojem telesu?

Jezus je trpel na svojem telesu veliko rev in težav, veliko tepenja in ran; bičan je bil in s trnjem kronan.

71. Kaj je Jezus še trpel?

Jezus je trpel še tudi veliko zaničevanja, zasramovanja, preklinjevanja, obrekovanja in drugih krivic.

72. Kje je bil Jezus Kristus križan?

Na gori Kalvariji blizu mesta Jeruzalema je bil Jezus Kristus križan in je na križu umrl.

§. 5. Peti člen apostolske vére.

73. Kako se glasi peti člen vére?

Peti člen vére se tako glasi:

Je šel v predpekel, tretji dan od mrtvih vstal.

74. Je li Jezus Kristus šel z dušo in s telesom pred pekel?

Le duša Jezusa Kristusa je šla pred pekel.

75. Kaj pomeni beseda: predpekel?

Beseda predpekel pomeni tisti skriti kraj, kjer so bile hranjene duše bogaboječih, kateri so umrli, in so ondi v zveličavnem upanju čakali svojega odrešenja mirno in brez trpljenja, dokler ni bilo Jezusa k njim.

76. Kdaj je Jezus Kristus od mrtvih vstal?

Jezus Kristus je tretji dan od mrtvih vstal, in sicer iz lastne moči, neumrljiv in častitljiv, kakor premagavec smrti in hudiča. (Velikanoč.)

77. Zakaj je vstal Jezus Kristus od mrtvih?

Jezus Kristus je vstal od mrtvih:

1. Da je spolnil sveto pismo in svoje lastno prerokovanje.

2. Da je svetu neovrgljivo dokazal, da je njegov uk resničen, in da je bil res od Boga poslan.

3. Da je potrdil naše upanje, in nam zagotovil prihodnje vstajenje.

§. 6. Šesti člen apostolske vére.

78. Kako se glasi šesti člen vére?

Šesti člen vére se tako glasi:

Je šel v nebesa, sedi na desnici Boga Očeta vsegamogočnega.

79. Kedaj je šel Jezus v nebesa?

Jezus je šel v nebesa štirideseti dan po svojem vstajenju. (Vnebohod Gospodov.)

80. Kaj se pravi: Jezus sedi na desnici Boga Očeta vsegamogočnega?

Jezus sedi na desnici Boga Očeta vsegamogočnega, se pravi: Jezus ima vedno posestvo najvišje oblasti in najvišjega veličastva čez vse v nebesih in na zemlji.

§. 7. *Sedmi člen apostolske vére.*

81. Kako se glasi sedmi člen vére?

Sedmi člen vére se tako glasi:

Od onodod bo prišel sodit žive in mrtve.

82. Kedaj bo Jezus zopet prišel?

Jezus bo zopet prišel sodnji dan.

83. Zakaj bo Jezus sodnji dan zopet prišel?

Sodnji dan bo Jezus zopet prišel, s odit vse ljudi, žive in mrtve.

84. Kako bo Jezus sodnji dan ljudi sodil?

Jezus bo sodil ljudi po tem, kar so storili dobrega ali hudega; pravične bo plačal z večnim življenjem v nebesih, grešnike pa bo večno v peklju kaznoval.

§. 8. *Osmi člen apostolske vére.*

85. Kako se glasi osmi člen vére?

Osmi člen vére se tako glasi:

Vérujem v svetega Duha.

86. Ktera Božja oséba je sveti Duh?

Sveti Duh je tretja božja oséba; on je pravi Bog. (Binkošti.)

87. Kje nas posvečuje sveti Duh?

Sveti Duh nas posvečuje:

1. V svetem krstu.

2. V zakramentu svete pokore.

3. Kolikorkrat druge svete zakramente vredno prejmemo.

88. Kako nas posvečuje sveti Duh?

Sveti Duh nas posvečuje, ker v nas vliva posvečujočo milost božjo in nas stori otroke božje, ali pa posvečujočo milost božjo v nas pomnoži.

89. Kaj še več dela sveti Duh v nas s svojo milostjo?

Sveti Duh tudi razsvetljuje naš um; nas uči in nagiblje po volji božji ravnati; in nam podeljuje svoje darove.

90. Kteri so darovi svetega Duha?

Darovi svetega Duha so: 1. Dar modrosti. 2. Dar umnosti. 3. Dar svéta. 4. Dar moči. 5. Dar učenosti. 6. Dar pobožnosti. 7. Dar straha božjega.

§. 9. Deveti člen vére.

91. Kako se glasi deveti člen vére?

Deveti člen vére se tako glasi:

Sveto katoliško cerkev, občestvo svetnikov.

a. Sveta katoliška cerkev.

92. Kaj je sveta katoliška cerkev?

Sveta katoliška cerkev je vidna družba vseh pravovérnih kristjanov, kateri vérujejo ene nauke, sprejemajo iste zakramente in imajo vidnega poglavarja rimskega papeža.

93. Ima li sveta cerkev tudi nevidnega poglavarja?

Sвета cerkev ima tudi nevidnega poglavarja, in ta je Jezus Kristus, njen začetnik.

94. Koga je vpostavil Jezus Kristus za vidnega poglavarja svoji cerkvi?

Jezus Kristus je vpostavil svetega Petra za vidnega poglavarja svoji cerkvi, in mu je dal ključne nebeškega kraljestva.

95. Kdo je za svetim Petrom vidni poglavar svete cerkve?

Rimski papež, naslednik svetega Petra, so vidni poglavar svete cerkve.

96. Kdo so nasledniki drugih apostolov?

Pravi nasledniki drugih apostolov so škofi, ki so z rimskim papežen v zvezi. — Duhovniki so pomočniki škofov.

97. Se-li zamore cerkev zmotiti v nauku Kristusovem?

Sвета cerkev se ne more zmotiti v nauku Kristusovem, ker ji je Jezus dal dar nezmotljivosti.

98. Kdo ima dar nezmotljivosti v sveti cerkvi?

Dar nezmotljivosti v sveti cerkvi imajo:

1. Vesoljni cerkveni zbori, ktere papež skličejo in potrdijo.

2. Rimski papež sami, kedar določujejo kot navišji pastir in učitelj svete cerkve, kar imajo

vsi kristjani verovati in storiti, da se vekomaj zveličajo.

99. Je li več pravih cerkev kakor ena?

Le ena prava cerkev je, zvon ktere ni upati zveličanja.

100. Ktera so znamenja prave cerkve?

Znamenja prava cerkve so štiri, in ta so:

1. Da je edina; 2. sveta; 3. vesoljna ali katoliška; 4. apostolska.

101. Kako se prava cerkev še drugače imenuje?

Prava cerkev se imenuje tudi Rimsk a, ker je Rimska cerkev glava vseh drugih cerkev in središče cerkvene edinosti.

b. Občestvo sretnikov.

102. Kako imajo pravovérni kristjani občestvo ali zvezo med seboj?

Pravovérni kristjani imajo med seboj občestvo ali zvezo kakor udje enega telesa.

103. V čem je občestvo ali zveza svetnikov?

Občestvo ali zveza svetnikov je v tém, da se vsi udje cerkve vdeležujejo duhovnih zakladov.

104. Kteri so udje cerkve, ki imajo zvezo med seboj?

Udje cerkve, kteri imajo zvezo med seboj, so :

1. *Vérni na zemlji.*

2. *Svetniki v nebesih.*

3. *Duše mrtvih v vicah.*

105. Kakošno zvezo imajo med seboj véрни na zemlji?

Vérni na zemlji imajo med seboj zvezo, da slehernega molitev in zasluženje dobrih del tudi drugim pomaga.

§. 10. Deseti člen vére.

106. Kako se glasi deseti člen vére?

Deseti člen vére se tako glasi:

Odpuščenje grehov.

107. Kaj nas uči ta člen vére?

Ta člen vére nas uči, da je Jezus Kristus svoji cerkvi dal oblast, grehe odpuščati.

108. Kdo ima v pravi cerkvi oblast grehe odpuščati?

V pravi cerkvi imajo škofi in mešniki oblast, grehe odpuščati.

109. Kje se odpuščajo grehi?

Grehi se odpuščajo v zakramentu svetega krsta in v zakramentu svete pokore.

§. 11. Edenajsti člen vére.

110. Kako se glasi edenajsti člen vére?

Edenajsti člen vére se tako glasi:

Vstajenje mesa.

111. Kaj se hoče reči z besedami vstajenje mesa?

Z besedami vstajenje mesa se hoče reči, da

bo Bog sodnji dan mrtve k življenju obudil, in da bodo ljudje vstali s svojim mesom, to je s tistimi telesi, ktera so imeli v življenju.

§. 12. *Dvanajsti člen vére.*

112. Kako se glasi dvanajsti člen vére?

Dvanajsti člen vére se tako glasi:

Večno življenje.

113. Kaj vérujemo in spoznavamo z besedami dvanajstega člena vére?

Z besedami dvanajstega člena vére verujemo in spoznavamo *večno, brezkončno zveličanje*, ktero bo popolnoma spolnilo želje svetnikov in izvoljenih.

114. Kaj trdimo z besedo Amen?

Z besedo Amen trdimo, da nad tem, kar apostolska véra obsega, ne dvomimo, marveč da za res imamo vse, kar je v njej zapopadeno.

II. Poglavje.

U p a n j e.

I. Razdelek.

Kaj je krščansko upanje.

1. Kaj se pravi: krščansko upati?

Krščansko upati se pravi: trdno se zanašati, da nam bo Bog dal, kar nam je obljubil.

2. Kaj upamo od Boga?

Upamo od Boga večno življenje, to je večno zveličanje in pripomočke, tisto doseči.

3. Zakaj upamo?

Upamo, ker je Bog vsega mogočen, v spolnjevanju svojih obljub zvest, neskončno dobrotljiv in vsmiljen, ki torej spolniti more in hoče, kar je obljubil.

4. S čim se obuja krščansko upanje?

Krščansko upanje se obuja sosebno z molitvijo.

II. Razdelek.

Molitev.

5. Kaj je molitev?

Molitev je povzdigovanje duha k Bogu.

6. Zakaj molimo?

Molimo zato, da Boga, najvišjega Gospoda, po dolžnosti častimo, da se mu za prejete dobrote zahvalimo, in da ga prosimo za to, kar nam je v prihodnje potrebno.

7. Zakaj še molimo?

Molimo tudi za odpuščenje grehov, in da v splošnih in posebnih, v lastnih in bližnjega potrebah od Boga pomoči izprosimo.

8. Ali smo dolžni moliti?

Dolžni smo moliti, zakaj molitev je edna izmed naj imenitnejših dolžnosti naše vére.

9. Kje je zapopadeno vse, za kar moramo moliti?

Vse, za kar moramo moliti, zapopadeno je v O č e n a š u, to je v Gospodovi molitvi.

10. Kdo nas je učil moliti?

Kristus, naš Gospod, nas je učil moliti.

11. Kako nas je Kristus učil moliti?

Kristus nas je učil moliti O č e n a š, ki se mu pravi tudi Gospodova molitev.

12. Kako se moli Očenaš?

Očenaš se tako moli:

Oče naš, kteri si v nebesih. Posvečeno bodi tvoje ime. Pridi k nam tvoje kraljestvo. Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji. Daj nam danes naš vsakdanji kruh. Odpústi nam naše dolge, kakor tudi mi odpustimo našim dolžnikom. In ne vpelji nas v skušnjavo. Temveč reši nas hudega. Amen.

13. Koliko delov ima Gospodova molitev?

Gospodova molitev ima nagovor in sedem prošenj.

a. Nagovor.

14. Kako se glasi nagovor?

Nagovor se tako glasi:

Oče naš, kteri si v nebesih.

15. Koga nagovarjamo s temi besedami?

S temi besedami nagovarjamo Boga, ki je naš Oče.

16. Zakaj pravimo Bogu „oče“?

Bogu pravimo „oče“, ker je ljudi po svoji podobi vstvaril, in po očetovsko za nje skrbi.

17. Zakaj pravimo Bogu „naš oče“?

Bogu pravimo naš oče, ker nas je vse po svetem Duhu pri svetem krstu storil svoje otroke, sdoje dediče, in so-dediče Jezusa Kristusa in brate med seboj.

18. Zakaj pravimo: kateri si v nebesih?

Pravimo: kateri si v nebesih, ker Bog, dasiravno je povsod pričujoč, vendar posebno v nebesih prebiva, kjer se svojim izvoljenim od obličja do obličja kaže in uživati daje.

b. Prve tri prošnje Gosподove molitve.

19. Ktera je prva prošnja?

Prva prošnja je: Posvečeno bodi tvoje ime.

20. Zakaj prosimo najpoprej, da bi bilo božje ime posvečeno?

Prosimo najpoprej, da bi bilo božje ime posvečeno, ker smo dolžni vselej in pred vsemi rečmi prositi za to, kar božjo čast tiče, in potem še le za to, kar je nam ali bližnjemu potrebno.

21. Kaj prosimo v prvi prošnji očenaša?

V prvi prošnji očenaša prosimo:

1. Da bi vsi ljudje na zemlji Boga prav zpoznali in častili.

2. Da bi se grešniki k Bogu spreobrnili in spokorili.

3. Da bi se njegovo ime nikoli ne oskrunilo, ne s krivovérstvom in nevero, ne z bogokletjem in nekrščanskim življenjem.

22. Ktera je druga prošnja?

Druga prošnja je: Pridi k nam tvoje kraljestvo.

23. Kaj prosimo v drugi prošnji?

V drugi prošnji prosimo:

1. Da bi Bog svojo cerkev in kraljestvo svoje milosti razširil in utrdil, kraljestvo hudiča in greha pa razdjal.

2. Da bi vero, upanje in ljubezen v nas vлил in te čednosti v nas množil.

3. Poslednjič, da bi nam po tém življenju nebesa dodelil.

24. Ktera je tretja prošnja?

Tretja prošnja je: Zgodi se tvoja volja kakor v nebesih, tako na zemlji.

25. Kaj prosimo v tretji prošnji?

V tretji prošnji prosimo:

1. Da bi nam Bog podelil milost, njegovo sveto voljo v vseh okolščinah na zemlji tako na tenko in voljno spolnjevati, kakor jo angelji in svetniki v nebesih spolnjujejo.

2. Da bi Bog od nas odvrnil vse, kar bi nam branilo spolnjevati njegovo sveto voljo.

c. Poslednje štiri prošnje Gospodove molitve.

26. Ktera je četrta prošnja?

Četrta prošnja je: Daj nam danes naš vsakdanjih kruh.

27. Kaj prosimo v četrty prošnji?

V četrty prošnji prosimo:

1. Da bi nam Bog dal vsega, česar nam je potreba, da si ohranimo telesno in dušno življenje.

2. Da bi Bog dobrotljivo od nas odvrnil draginjo in lakoto, pa tudi greh, kateri večkrat take kazni prinaša.

28. Ktera je peta prošnja?

Peta prošnja je: Odpústi nam naše dolge, kakor tudi mi odpustimo našim dolžnikom.

29. Kaj prosimo v peti prošnji?

V peti prošnji prosimo, da bi nam Bog odpustil naše grehe ravno tako, kakor mi iz srca odpustimo tistim, ki so nas razžalili.

30. Ktera je šesta prošnja?

Šesta prošnja je: In ne vpelji nas v skušnjava.

31. Kaj prosimo v šesti prošnji?

V šesti prošnji prosimo, da bi nam Bog ob času skušnjave svoje pomoči ne odtegnil in ne pripustil, da bi obnemagali pod skušnjava.

32. Kdo nas sosebno skuša?

Skuša nas sosebno svét, naše meso, to je naše hudo nagnjenje in poželenje, in hudič ali hudobni duh.

33. Ali skuša Bog tudi pobožne in pravične?

Bog skuša tudi pobožne in pravične, kedar njih čednost skuša:

1. z boleznijo; 2. s siromaštvom in drugimi nadlogami.

34. Ktera je sedma prošnja?

Sedma prošnja je: **T e m v e č r e š i n a s h u d e g a.**

35. Kaj prosimo v sedmi prošnji?

V sedmi prošnji prosimo:

1. Da bi nas Bog sosebno rešil hudega na duši, kar je greh, in nas obvaroval večnih in časnih kazni za greh.

2. Da bi nas Bog rešil tudi časnih nadlog, ako nam niso k zveličanju.

3. Da bi nam Bog dodelil milost, vse nadloge in težave, ki nam jih pošilja, potrpežljivo in stanovitno prenašati.

36. Kaj pomeni beseda „Amen“?

Amen, hebrejska beseda, pomeni: **z g ô d i s e !** ali pa: **z g o d i l o s e b o d e.**

Angeljevo češčenje.

37. Ktero molitev dostavljajo katoliški kristjani večji del očenašu?

Katoliški kristjani dostavljajo večji del očenašu **a n g e l j e v o č e š č e n j e.**

38. Kaj je Angeljevo češčenje?

Angeljevo češčenje je molitev, s katero sveto devico Marijo, mater božjo, pred vsemi angeli in svetniki častimo in na pomoč kličemo.

39. Kako se glasi Angeljevo češčenje?

Angeljevo češčenje se tako glasi:

Češčena si Marija, milosti polna, Gospod je s teboj. Blažena si med ženami, in blažen je sad tvojega telesa, Jezus. Sveta Marija, mati božja; prosi za nas grešnike zdaj in našo smrtno uro. Amen.

40. Zakaj pravimo: Sveta Marija, mati božja?

Pravimo: Sveta Marija, mati božja, ker je sveta devica Marija rodila Jezusa Kristusa, kateri je pravi Bog.

41. Kdaj katoliška církev mater božjo posebno časti z angeljevim češčenjem?

Katoliška církev časti mater božjo z angeljevim češčenjem posebno, kedar zjutraj, o poldne in zvečer k molitvi zvoní.

42. Česa se je treba pri tem zvonjenju sosebno spominjati?

Pri tem zvonjenju je treba hvaležno in pobožno spominjati se včlovečenja Sina božjega.

43. Kako se moli Angeljevo češčenje, kedar k molitvi zvoni?

1. Angelj Gospodov je oznanil Mariji; in je spočela od svetega Duha. Češčena si Marija.

2. Glej, dekla sem Gospodova; zgòdi se mi po tvoji besedi. Češčena si Marija.

3. In Beseda se je včlovečila; in je med nami prebivala. Češčena si Marija.

44. S katero molitvijo posebno častimo prečisto devico Marijo?

Z molitvijo svetega rožnega venca.

45. Kaj je sveti rožni venec?

Sveti rožni venec je v katoliški cerkvi navadna molitev, zložena iz apostolske vére, iz več očenašev in češčenamarij, ki se molijo po nekem stanovitnem številu in redu, ter pridevajo skrivnosti iz življenja Jezusovega in blažene device Marije.

46. Koliko delov ima sveti rožni venec?

Sveti rožni venec ima tri dele: 1. veseli; 2. žalostni in 3. častitljivi del.

47. Kako se moli sveti rožni venec?

Sveti rožni venec se tako moli.

I. Veseli del.

Po znamenju svetega križa, moli se apostolska véra, „Očenaš“, trikrat „Češčena si Marija“ in po besedi „Jezus“ se dostavi:

1. *Kteri naj pomnoži našo véro.*
 2. *Kteri naj potrdi naše upanje.*
 3. *Kteri naj užge našo ljubezen *)*
- Čast bodi Bogu Očetu itd.

Skrivnosti veselega dela:

1. *Kterega si Devica od sv. Duha spočela.*
2. *Kterega si Devica v obiskanju Elizabete nosila.*
3. *Kterega si Devica rodila.*
4. *Kterega si Devica v tempeljnu darovala.*
5. *Kterega si Devica v tempeljnu našla.*

II. Žalostni del.

Po Veri in Očenašu reci v treh „Češčena si Marija“:

1. *Kteri naj potrdi naš spomin.*
 2. *Kteri naj razsveti našo pamet.*
 3. *Kteri naj omehča našo voljo.*
- Čast bodi Bogu Očetu itd.

Skrivnosti žalostnega dela:

1. *Kteri je za nas krvavi pot potil.*
2. *Kteri je za nas bičan bil.*
3. *Kteri je za nas s trnjem kronan bil.*
4. *Kteri je za nas težki križ nesel.*
5. *Kteri je za nas križan bil.*

*) Mesto teh molitvic se zamore pri vseh treh delih moliti:

1. V kterega verujemo. 2. V kterega upamo. 3. Kterega iz srca ljubimo.

III. Častitljivi del.

Po Veri in Očenašu reci v treh „Češčena si Marija“:

1. *Kteri naj vodi naše misli.*
 2. *Kteri naj vodi naše besede.*
 3. *Kteri naj vodi naše djanje.*
- Čast bodi Bogu Očetu itd.

Skrivnosti častitljivega dela:

1. *Kteri je od mrtvih vstal.*
 2. *Kteri je v nebesa šel.*
 3. *Kteri je svetega Duha poslal.*
 4. *Kteri je tebe, Devica, n nebesa vzal.*
 5. *Kteri je tebe, Devica, v nebesih kronal.*
- Po navadi se vsakemu delu dostavi.
6. *Usmili se vernih duš v vicah.*

Sveti obredi.

48. Kaj so sveti obredi (ceremonije)?

Sveti obredi (ceremonije) so vidna znamenja ali dejanja, po katerih se opravlja očitna služba božja, se Bogu dolžna čast skazuje in se nam milost božja deli.

49. Kdo je vpeljal svete obrede?

Vpeljal jih je Jezus Kristus sam, ali po njegovem naročilu sveta katoliška cerkev.

50. Zakaj so vpeljani razni obredi pri očitni službi božji?

Razni obredi pri očitni službi božji so vpeljani: 1. da se duša po vnanjih znamenjih zamore povzdigniti k premišljevanju božjih skrivnosti; 2. da po njih razodevamo svojo vero in znotranjo pobožnost.

51. Zakaj se pokrižamo?

Pokrižamo se, da po znamenju svetega križa spoznavamo svojo vero v trojedinega Boga, da se zahvalimo za milost odrešenja, in si prosimo božjega blagoslova in pomoči u skušnjavah.

52. Zakaj se pri molitvi odkrijemo?

Odkrijemo se pri molitvi: 1. v znamenje spoštovanja do Boga, s katerim v molitvi govorimo; 2. iz spoštovanja do molitve, ktera je za nas najčastitljivše opravilo.

53. Zakaj se priklanjamo?

Priklanjamo se v znamenje spoštovanja, ker se hočemo pred Bogom ponižati, da bi pri njem vsmiljenje našli.

54. Zakaj poklekamo pri molitvi?

Poklekamo pri molitvi v znamenje največega spoštovanja in češčenja, spoznavajé, da smo prah in pepel, potrebni božje pomoči, za ktero prosimo.

55. Zakaj v molitvi roke in oči povzdigujeemo?

Roke in oči v molitvi povzdigujeemo, naj bi ž njimi tudi svoje misli in želje, k Bogu povzdignili in prav pobožno molili.

56. Zakaj na prsi trkamo?

Trkamo na prsi spoznavajé, da smo grešniki kazni vredni; pa zaupamo vsmiljenje najti po Jezusu, kateri je za nas trpel in umrl.

III. Poglavje.

Ljubezen.

I. Razdelek.

Kaj je krščanska ljubezen.

1. Kaj se pravi: krščansko ljubiti?

Krščansko ljubiti se pravi: Boga, največjo dobroto, zavoljo njega samega, bližnjega zavoljo Boga ljubiti, zavoljo Boga voljno storiti vse, kar nam je zapovedal.

2. Zakaj moramo Boga še ljubiti?

Boga moramo ljubiti še tudi za to, ker je nam neskončno dobrotljiv.

3. Kako moramo Boga ljubiti?

Boga moramo ljubiti čez vse, iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše, iz vse svoje pameti in iz vse svoje moči

4. Kaj se pravi: Boga ljubiti čez vse?

Boga čez vse ljubiti se pravi: Boga bolj ljubiti kakor vse stvari, in ga rajši imeti kakor vse, kar nam more biti prijetno in dopadljivo.

5. Kaj pomeni beseda bližnji?

Beseda bližnji pomeni vsakega človeka, prijatelja in sovražnika.

6. Kaj se pravi: bližnjega ljubiti?

Bližnjega ljubiti se pravi: bližnjemu dobro hoteti, storiti mu to, kar mu je prijetno in koristno; in opustiti vse, kar mu je neprijetno in škodljivo.

7. Je li krščanska ljubezen potrebna?

Krščanska ljubezen je tako potrebna, da človek, ki se svoje pameti zavé, brez ljubezni ne more doseči večnega življenja.

8. Kako pokažemo ljubezen do Boga in do bližnjega?

Ljubezen do Boga in do bližnjega pokažemo, ako spolnjujemo deset zapovedi božjih.

II. Razdelek.

Deset božjih zapovedi sploh.

9. Ktere so desetere božje zapovedi?

Po poglavitnem zapopadku so desetere božje zapovedi, te le:

1. Vêruij v enega samega Boga.
2. Ne imenuj po nepridnem božjega imena.
3. Posvečuj praznik.
4. Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel, in da ti bo dobro na zemlji.

5. Ne ubijaj.

6. Ne prešestuj.

7. Ne kradi.

8. Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.

9. Ne želi svojega bližnjega žene.

10. Ne želi svojega bližnjega blaga.

10. Komu je Bog dal deset božjih zapovedi?

Bog je dal deset božjih zapovedi Mojzesu na gori Sinaj za izraelsko ljudstvo, ko je bilo po izhodu iz Egipta v puščavi.

11. Je li mogoče deset božjih zapovedi spolnjevati?

Deset božjih zapovedi spolnjevati je mogoče, ker Bog vsakemu daje k temu potrebno milost.

12. Kaj obsegajo v sebi desétere božje zapovedi?

Prve tri božje zapovedi obsegajo dolžnosti do Boga, drugih sedem pa dolžnosti do bližnjega.

13. Kje se nahaja zapopadek deset božjih zapovedi ob kratkem?

Zapopadek deset božjih zapovedi se nahaja ob kratkem v dveh zapovedih ljubezni.

14. Ktera je prva zapoved ljubezni?

Prva zapoved ljubezni je: Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše, iz vse svoje pameti in iz vse svoje moči.

15. Ktera je druga zapoved ljubezni?

Druga zapoved ljubezni je: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe.

16. Kako razlaga Kristus zapoved ljubezni do bližnjega?

Kristus razlaga zapoved ljubezni do bližnjega s temi besedami: Vse, kar koli hočete, da bi vam ljudje storili, tudi vi njim storite. V tem je postava in preroki.

17. Kaj je treba pomniti pri vsaki zapovedi?

Pomniti je treba, da je v vsaki zapovedi nekaj zapovedanega, nekaj pa prepovedanega.

III. Razdelek.

Deset božjih zapovedi posebej.

§. 1. Prve tri zapovedi, ki zapopadajo dolžnosti do Boga.

18. Kako se glasi prva božja zapoved?

Prva zapoved božja se glasi: Veruj v enega samega Boga.

19. Kaj je v prvi božji zapovedi zapovedano?

V prvi božji zapovedi je zapovedano, v enega Boga verovati, njega moliti, v njega upati, njega ljubiti.

20. Kaj je v prvi božji zapovedi prepovedano?

V prvi božji zapovedi je prepovedano: Nevéra, malikovanje, krivovérstvo, vedeževanje, prazna véra, vraže (coper-nija); prepovedano je tudi: sovražiti Boga, obupati, ne zaupati, ali pa predrzno zaupati v božjo milost.

21. Ali ni zoper prvo zapoved, angelje in svetnike častiti in na pomoč klicati?

Ni zoper prvo zapoved, marveč dobro in koristno je, angelje in svetnike častiti in na pomoč klicati.

22. Zakaj kličejo katoliški kristjani angelje na pomoč?

Katoliški kristjani kličejo angelje na pomoč, ker so ljudem za varuhe dani, ker ljudi ljubijo, za njih zveličanje skrbé, in za nje prosijo; ker vedno Boga gledajo in mu tudi molitve ljudi darujejo.

23. Zakaj kličejo katoliški kristjani tudi svetnike na pomoč?

Katoliški kristjani kličejo tudi svetnike na pomoč, ne kakor da bi zamogli iz lastne moči pomagati, ampak zato, ker so prijatelji božji, in tudi za ljudi pri Bogu prosijo.

24. Ali je zoper prvo zapoved, podobe imeti in častiti?

Podobe imeti in častiti ni zoper prvo zapoved božjo; zakaj ta le prepoveduje podobe delati za to, da bi jih molili.

25. Zakaj katoliški kristjani podobe časté?

Katoliški kristjani časté podobe, ker nam podobe pred oči stavijo kaj častitljivega, namreč: ktero božjo osebo, ali mater božjo, ali angelja, ali kakega svetnika. Češčenje ni namenjeno podobi, ampak tému, kogar podoba pomeni.

26. Kako se glasi druga božja zapoved?

Druga božja zapoved se glasi: Ne imenuj po nepridnem božjega imena.

27. Kaj je v drugi božji zapovedi prepovedano?

V drugi božji zapovedi je prepovedano, božjemu imenu nečast delati.

28. Kako se božjemu imenu nečast dela?

Božjemu imenu se nečast dela:

1. Z vsakim grehom.
2. Posebno z bogokletjem: kedar kdo zaničljivo govori o Bogu, o pravi veri in o svetnikih.
3. Kedar kdo brez potrebe ali celo po krivem priseže.
4. Kedar kdo Bogu storjeno obljubo prelomi.

5. Kedar kdo božje ime brez potrebe in brez časti imenuje.

6. Kedar kdo božjo besedo ali kazí, ali napačno obrača.

29. Kaj je v drugi božji zapovedi zapovedano?

V drugi božji zapovedi je zapovedano božje ime posvečevati in s častjo izrekovati.

30. Kako se božje ime častí in posvečuje?

Božje ime se častí in posvečuje:

1. Ako Boga naravnost pred vsem svetom spoznavamo.

2. Ako Boga v dušnih in telesnih potrebah na pomoč kličemo.

3. Ako s pravično prisego Boga na pričo kličemo, da bi se verjelo, kar govorimo.

4. Ako Bogu storjene obljube zvesto spolnujemo.

5. Ako besedo božjo pridno in pobožno poslušamo.

6. Ako vse, kar počenjamo, k časti in slavi božjega imena storimo in Bogu darujemo.

31. Kako se glasi tretja božja zapoved?

Tretja božja zapoved se glasi: Posvečuj praznik.

32. Kaj je v tretji božji zapovedi zapovedano?

V tretji božji zapovedi je zapovedano, v nedeljo, ktera je že od apostolskih časov v spomin

Kristusovega vstajenja v naš praznik odločena, od dela prenehati in počivati in bogoljubna dela opravljati.

33. Kaj je v tretji božji zapovedi prepovedano?

V tretji božji zapovedi so prepovedana:

1. Vsa hlapčevska dela brez potrebe in brez pravega dovoljenja.

2. Vsa druga pravila, ki temu dnevu nečast delajo, ali pa njegovo posvečevanje zadržujejo.

§. 2. Sedem poslednjih zapovedi, ki obsegajo dolžnosti do bližnjega.

34. Kako se glasi četrta božja zapoved?

Četrta božja zapoved se glasi: Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in da ti bo dobro na zemlji.

35. Kaj je v četrti božji zapovedi zapovedano?

V četrti božji zapovedi je zapovedano posebno, da naj otroci svoje stariše ljubijo, spoštujejo in jim strežejo; da so jim v vsem, kar ni zoper božje zapovedi, pokorni, da jim v dušnih in telesnih potrebah pomagajo in za nje molijo.

36. Kaj je v četrth božji zapovedi prepovedano?

V četrth božji zapovedi je prepovedano, svojim starišem nepokornim biti, jih sovražiti, zaničevati, zasramovati, zmerjati ali preklinjati, jih v potrebah zapustiti ali jim škodovati.

37. Kaj je obljubljeno otrokom, kateri to zapoved spolnjujejo?

Otrokom, kateri to zapoved spolnjujejo, je obljubljeno dolgo in srečno življenje.

38. Česa se je bati otrokom, kateri te zapovedi ne spolnjujejo?

Otrokom, kateri te zapovedi ne spolnjujejo, bati se je najhujših časnih in večnih kazni.

39. Ali četrta zapoved samo otroke in stariše zadeva?

Četrta zapoved ne zadeva samo otrok in pa starišev, temveč tudi podložne in vse njihove duhovske in deželске gosposke, kakor tudi učitelje in vse tiste ljudi, ki so zavoljo svoje starosti in veljave časti vredni.

40. Ktere dolžnosti imajo podložni?

Podložni imajo dolžnost do svojih višjih, bodi si dobrih ali hudobnih, in do gosposke tako obnašati se, kakor otroci do svojih starišev.

Kar je otrokom do njih starišev zapovedano in prepovedano, to je večji del podložnim do njih višjih zapovedano in prepovedano.

41. Kako se glasi peta božja zapoved?

Peta božja zapoved se glasi: Ne ubijaj.

42. Kaj je v peti božji zapovedi prepovedano?

V peti božji zapovedi je prepovedano umoriti ali pa poškodovati koga drugega ali pa samega sebe.

43. Kaj je še več v peti božji zapovedi prepovedano?

V peti božji zapovedi je tudi prepovedano: jeza, sovraštvo, pohujšanje in vsako razžaljenje bližnjega.

44. Kaj je v peti božji zapovedi zapovedano?

V peti božji zapovedi je zapovedano:

1. Mir in edinstvo (zlogo) imeti z vsemi ljudmi, tudi s tistimi, ki so nas razžalili.

2. Vsakemu dobre v zglede dajati.

3. Bližnjemu dušne in telesne dobrote skazovati.

45. Kako se glasi šesta božja zapoved?

Šesta božjah zapoved se glasi: Ne prešestuj.

46. Kaj je v šesti božji zapovedi prepovedano?

V šesti božji zapovedi je prepovedano vse nečisto dejanje, nečisto obnašanje in nečisto govorjenje, radovoljno

dopádenje in privoljenje pri nečistih mislih in željah; in vse, kar v nečistost napeljuje.

47. Kaj pa napeljuje v nečistost?

V nečistost napeljuje: Nečimerna in nesramna noša ali obleka, lenoba, nezmérnost v jedi in pijači, preprijazna tovaršija z osebami drugega spola, nespodobni pogledi in branje nesramnih knjig ali spisov.

48. Kaj je v šesti božji zapovedi zapovedano?

V šesti božji zapovedi je zapovedano, na duši in na telesu se čisto zadržati in to tudi v mislih, besedah in v obnašanju, tudi je zapovedano, ogibati se vseh grešnih priložnosti.

49. Kako se glasi sedma božja zapoved?

Sedma božja zapoved se glasi: Ne kradi.

50. Kaj je v sedmi božji zapovedi prepovedano?

V sedmi božji zapovedi je prepovedano: Tatvina, goljufija pri meri in vagi, pridržanje tujega blaga in zaslužka, odrtija in vse poškodovanje bližnjega na njegovem premoženju in na njegovih pravicah.

51. Kaj je v sedmi božji zapovedi zapovedano?

V sedmi božji zapovedi je zapovedano, vsakemu svoje pustiti, dati in opraviti, ukradeno blago povrniti, in storjeno škodo popraviti.

52. Kako se glasi osma božja zapoved?

Osma božja zapoved se glasi: Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.

53. Kaj je v osmi božji zapovedi prepovedano?

V osmi božji zapovedi je prepovedano: krivo pričevanje, kriva tožba, vsaka laž, tudi laž iz šale in v sili, obrekovanje; opravljanje, krivo natolcevanje, predrzna sodba, podpihovanje.

54. Kaj je v osmi božji zapovedi zapovedano?

V osmi božji zapovedi je zapovedano: resnico govoriti, odkritosrčnim biti v besedi in v djanju, poganjati se za dobro ime svojega bližnjega, preklicati obrekovanje in opravljanje.

55. Kako se glasi deveta in kako deseta božja zapoved?

Deveta božja zapoved se glasi: Ne želi svojega bližnjega žene; deseta: Ne želi svojega bližnjega blaga.

56. Kaj prepovedujete poslednje dve božji zapovedi?

Poslednje dve božji zapovedi prepovedujete: vse poželenje tega, kar je drugih.

57. Kaj je v poslednjih dveh božjih zapovedih zapovedano?

V poslednjih dveh božjih zapovedih je zapovedano: čistega srca biti, hudo poželenje krotiti, posebno pa ne poželeti tega, kar ni naše.

58. Zakaj je Bog tudi naše poželenje in hotenje postavi podvrgel?

Bog je tudi naše poželenje in hotenje postavi podvrgel, da bi nam pokazal:

1. Da je Gospod naših src.

2. Da mu ni nič skritega od vsega tega, kar se v našem srcu godí.

3. Da je njegova postava veliko boljša od vseh človeških postav, ktere nam le vnanja djanja zapovedati morejo, ne pa tudi notranjih misli in želj.

4. Da nam je treba, ako hočemo greh zatreti, zadušiti ga že v njegovem viru, ki je hudo poželenje.

59. Kaj se učimo iz dveh poslednjih božjih zapovedi?

Iz dveh poslednjih božjih zapovedi se učimo, da kristjanu ni zadosti zapovedane dolžnosti le

zvunanje spolnjevati, ampak da mora tudi znotraj voljo imeti, to je, da mora iz vsega srca pripravljen biti storiti vse, kar je zapovedano, in opustiti vse, kar je prepovedano.

60. Kaj je Bog obljubil tistim, kateri njegove zapovedi spolnjujejo?

Bog je tistim, kateri njegove zapovedi spolnjujejo, obljubil večno življenje in tudi na tém svetu obilno sreče in blagoslova.

IV. Razdelek.

Cerkvene zapovedi sploh.

61. Ali smo dolžni, cerkvene zapovedi spolnjevati?

Dolžni smo, cerkvene zapovedi spolnjevati:

1. Ker nam četrta božja zapoved veleva, duhovski in deželski gosposki pokornim biti.

2. Ker je Kristus, naš božji učenik, v evangelju naravnost zapovedal, cerkev slušati.

62. Ktere cerkvene zapovedi je posebno treba vedeti in spolnjevati?

Cerkvene zapovedi, ki nam jih je posebno treba vedeti in spolnjevati, so te:

1. *Posvečuj zapovedane praznike.*

2. *Bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih spodobno v Bogu zbran pri sveti meši.*

3. *Posti se zapovedane postne dni, namreč štiridesetdanski post, kvaterne in druge zapovedane postne dni; zdrži se tudi ob petkih in sobotah mesnih jedí.*

4. *Spovej se svojih grehov postavljenemu spovedniku vsaj enkrat v letu, in o velikonočnem času prejmi sveto rešnje Telo.*

5. *Ne obhajaj ženitve o prepovedanih časih.*

V. Razdelek.

Cerkvene zapovedi posebej.

63. Ktera je prva cerkvena zapoved?

Prva cerkvena zapoved je:

Posvečuj zapovedane praznike.

(Kteri so prazniki Gospodovi? blažene device Marije, angeljev in svetnikov božjih?)

64. Kaj zapoveduje cerkev v prvi zapovedi?

Cerkev zapoveduje v prvi zapovedi, praznike ravno tako posvečevati kakor nedelje, torej tudi o praznikih počivati, ne delati, marveč pobožna dela opravljati.

65. Kaj prepoveduje cerkev v prvi zapovedi?

V prvi zapovedi prepoveduje cerkev vse to, kar je v nedeljo prepovedano, namreč:

1. Hlapčevska dela brez potrebe in pravega dovoljenja, in ta dela so o prazniku, kakor v nedeljo, celi dan prepovedana.

2. Taka opravila in veselice, ktere temu dnevu ali nečasti delajo, ali njegovo posvečevanje ovérájo.

66. Ktera je druga cerkvena zapoved?

Druga cerkvena zapoved je:

Bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih spodobno v Bogu zbran pri sveti meši.

67. Kaj je v drugi cerkveni zapovedi zapovedano?

V drugi cerkveni zapovedi je zapovedano, ob nedeljah in zapovedanih praznikih biti pobožno pri celi sveti meši.

68. Kaj je treba storiti, da nedelje in praznike po namenu svete cerkve posvečujemo?

Da nedelje in praznike po namenu svete cerkve posvečujemo, ni zadosti samo pri sveti meši biti, ampak treba je tudi pridigo zvesto poslušati, zakramente svete pokore in presvetega rešnjega Telesa prejemati, duhovne knjige brati, pri popoldanski službi božji biti in druga dobra dela opravljati.

69. Kaj je v drugi cerkveni zapovedi prepovedano?

V drugi cerkveni zapovedi je sosebno prepovedana lenoba v službi božji ob nedeljah in praznikih, kakor je na primér:

1. Če kdo ni pri celi sveti meši, ali ne s pobožnostjo, ali pa če je malo kdaj pri pridigi.

2. Če kdo čas zapovedane službe božje potрати z pojedinami, popivanjem, z izgranjem in z drugimi veselicami, ktere od božje službe odvračajo.

I. Daritev svete meše.

70. Kaj je sveta meša?

Sveta meša je nekrvava daritev novega zakona, vedni spomin krvave daritve, ktero je Jezus Kristus na križu opravil.

71. Kdo je vpostavil sveto mešo?

Jezus Kristus je vpostavil daritev svete meše pri zadnji večerji.

72. Kako je Jezus Kristus vpostavil daritev svete meše?

1. Vzel je kruh in kelih z vinom. 2. Blagoslovil je oboje, in rekel nad kruhom: To je moje telo; in nad kelihom: To je kelih moje krvi. 3. Dal je oboje pričujočim apostolom zaužiti. 4. Zapovedal je: To storite v moj spomin.

73. Kdo opravlja daritev svete meše?

Pri sveti meši se nevidno Jezus Kristus sam svojemu nebeškemu Očetu za nas daruje; vidno pa mešnik to daritev opravlja.

74. Zakaj opravlja mešnik daritev svete meše?

Mešnik opravlja daritev svete meše:

1. Da spoznamo, da je Bog najvišji Gospod in da ima najvišjo oblast čez vse stvari.

2. Da se zahvalimo Bogu za vse njegove dobrote.

3. Da bi zadobili od Boga odpuščenje grehov.

4. Da bi izprosili od Boga vse tiste milosti, katerih potrebujemo.

75. Komu se daruje daritev svete meše?

Daritev svete meše se daruje in se sme darovati le samemu Bogu.

76. Za koga opravlja mešnik daritev svete meše?

Mešnik opravlja daritev svete meše za žive in mrtve.

77. Kako smo dolžni biti pri sveti meši?

Dolžni smo pri celi sveti meši biti, nobenega njenih imenitniših delov ne smemo po nemarnem zamuditi; ni pa zadosti, da smo le pričujoči, kedar se sveta meša bere, ampak moramo tudi: 1. pazljivo, 2. spodobno in 3. pobožno pri njej biti.

78. Kteri so najimenitniši deli svete meše?

Najimenitniši deli svete meše so evangelje, darovanje, povzdigovanje in obhajilo.

79. Kaj se mora pri evangelju storiti?

Pri evangelju se moramo spomniti, da je dolžnost, evangeljske nauke poznati, jih pred vsem svetom spoznavati in trditi, za nje poganjati se in po njih živeti.

80. Kaj moramo pri darovanju storiti?

Pri darovanju moramo svoje misli in želje z mešnikovimi željami skeniti in se Bogu darovati.

81. Kaj moramo pri povzdigovanju storiti?

Pri povzdigovanju moramo Jezusa Kristusa pod podobama kruha in vina moliti in na prsi trkaje spoznati, da so naši grehi Jezusove smrti krivi. Moramo svoje grehe obžalovati in véro, upanje in ljubezen obuditi.

82. Kaj moramo pri mešnikovem obhajilu storiti?

Pri mešnikovem obhajilu, ako sami k obhajilu ne gremo, moramo to vse v duhu storiti, to je, moramo imeti želje, telo Jezusa Kristusa vredno prejeti.

2. Pridiga.

83. Kaj še gre k službi božji?

Pridiga, poslušanje besede božje, gre tudi k službi božji.

84. Zakaj smo dolžni, pridige poslušati?

Dolžni smo, pridige poslušati:

1. Ker se v pridigah božja beseda označuje in razlaga.

2. Ker prav malo kristjanov resnice svete vére razločno in do čistega vé; ker jih veliko v mladosti ne posluša dovolj časa in zadosti pazno krščanskega nauka, v katerem se verske in djanske resnice do čistega razkladajo.

85. Kaj mora storiti, kdor hoče, da mu bodo pridige v prid?

Kdor hoče, da mu bodo pridige v prid, mora:

1. z zbranim duhom, prav zvesto in pazno poslušati; 2. kar v pridigi sliši, mora na se obračati, ne na druge; 3. poslednjič mora resno voljo imeti in si prizadevati, da po pridigarjevih naukih živi.

86. Ktera je tretja cerkvena zapoved?

Tretja cerkvena zapoved je:

Posti se zapovedane postne dni, namreč štiridesdanski post, kvaterne in druge zapovedane postne dni; zdrži se tudi ob petkih in sobotah mesnih jedí.

87. Kaj zapoveduje tretja cerkvena zapoved?

Tretja cerkvena zapoved zapoveduje, zdržati se mesnih jedí o petkih, sobotah in drugih zapovedanih postnih dneh, ako nimamo zavoljo tehtnih vzrokov cerkvenega oprostjenja.

88. Kaj moramo še storiti, da tretjo cerkveno zapoved prav dopolnimo?

Da tretjo cerkveno zapoved prav dopolnimo, moramo si o zapovedanih postnih dneh tudi kaj

pritrpati, kar se zgodi, če se le enkrat na dan do sitega najémo.

89. Ktera je četrta cerkvena zapoved?

Četrta cerkvena zapoved je: *Spovej se svojih grehov postavljenemu spovedniku vsaj enkrat v letu, in o velikonočnem času prejmi sveto rešnje Telo.*

90. Kaj zapoveduje četrta cerkvena zapoved?

Četrta cerkvena zapoved zapoveduje spoved vsaj enkrat v letu opraviti, kakor tudi sveto obhajilo ob velikonočnem času vredno prejeti.

91. Ktera je peta cerkvena zapoved?

Peta cerkvena zapoved je: *Ne obhajaj ženitve o prepovedanih časih.*

92. Kaj prepoveduje peta cerkvena zapoved?

Peta cerkvena zapoved prepoveduje, ženitev obhajati ob prepovedanih časih. Taki časi so: od prve adventne nedelje do praznika svetih tréh kraljev ali Gospodovega razglašenja, potem od pepelnične srede do prve nedelje po veliki noči.

IV. Poglavje.

Sveti zakramenti.

I. Razdelek.

Milost božja in sveti zakramenti sploh.

1. Zamore-li človek iz lastne moči prav verovati in spolnjevati božje zapovedi?

Človek ne more iz lastne moči prav verovati in spolnjevati božjih zapovedi; treba mu je k temu pomoči milosti božje.

2. Kaj je milost božja?

Milost božja sploh je vsak nezaslužen dar božji; posebej pa je milost božja tisti notranji čreznatorni dar, ki ga Bog zavoljo zasluženja Kristusovega delí nam v zveličanje.

3. Kolikera je čreznatorna milost božja?

Čreznatorna milost božja je dvojna: 1. delavna; 2. posvečujoča.

4. Kaj je delavna milost božja?

Delavna milost božja je tista, po kateri Bog razsvetljuje naš um, in nagiblje našo voljo, da zamoremo hudega se varovati in dobro storiti.

5. Kaj je posvečujoča milost božja?

Posvečujoča milost božja je tista, ktera nas pred Bogom stori pravične in svete, otroke božje in dediče nebeškega kraljestva; imenuje se tudi milost opravičenja.

6. Kje se nam deli posvečujoča milost božja?

Posvečujoča milost božja se nam deli v svetih zakramentih.

7. Kaj je zakrament?

Zakrament je vidno znamenje nevidne milosti, ktero je Kristus Gospod vpostavil v naše posvečenje.

8. Kako nas posvečujejo sveti zakramenti?

Sveti zakramenti nas posvečujejo, ker nam nekteri izmed njih posvečujočo milost in opravičenje iz novega ali navadno delé, drugi pa to milost v nas pomnožijo.

9. Po katerih zakramentih se nam navadno podeljuje posvečujoča milost božja in opravičenje?

Posvečujoča milost božja in opravičenje se nam navadno podeljuje po zakramentih svetega krsta in svete pokore.

10. Od koga imajo sveti zakramenti svojo moč?

Sveti zakramenti imajo svojo moč od svojega začetnika Jezusa Kristusa.

11. Koliko je svetih zakramentov in kateri so?

Svetih zakramentov je sedem, in so le ti:

1. *Sveti krst.*
2. *Sveta birma.*
3. *Sveto rešnje Telo.*
4. *Sveta pokora.*
5. *Sveto poslednje olje.*
6. *Sveto mešnikovo posvečevanje.*
7. *Sveti zakon.*

II. Razdelek.

Sveti zakramenti posebej.

§. 1. Zakrament sv. krsta.

12. Kaj je sveti krst?

Sveti krst je prvi in najpotrebniši zakrament, v katerem se človek z vodo in besedo božjo očisti izvirnega greha in vseh drugih pred krstom storjenih grehov, ter se v Kristusu kakor nova stvar k večnemu življenju prerodí in posveti.

13. Zakaj se sveti krst imenuje prvi zakrament?

Sveti krst se imenuje prvi zakrament, ker mora človek krščen biti, preden zamore prejeti kak drug zakrament.

14. Zakaj se sveti krst imenuje najpotrebniši zakrament?

Sveti krst se imenuje najpotrebniši zakrament, ker brez krsta ne more nihče zveličan biti, tudi otrok ne.

15. Kaj delí zakrament svetega krsta?

Zakrament svetega krsta delí:

1. Oduščenje izvirnega greha in vseh drugih pred krstom storjenih grehov, tudi vseh večnih in časnih kazni.

2. Naša duša zadobí posvečujočo milost božjo, ktera nas opravičuje, da smo otroci božji in dediči večnega zveličanja.

3. Tisti, kateri prejmejo sveti krst, gredó v cerkev božjo in postanejo njeni udi.

4. Duši se vtisne neizbrisljivo znamenje, torej se tudi sveti krst ne more več ko enkrat veljavno in brez smrtnega greha prejeti.

16. Kdo sme krstiti?

V sili smé krstiti vsak človek; sicer pa imajo le škofi in župniki pravico krščavati; z njih pripuščenjem pa smejo krščevati tudi drugi mešniki in dijakoni.

17. Kaj mora storiti, kdor krščuje?

Kdor krščuje, mora:

1. Imeti namen, da bo tako krstil, kakor je Jezus Kristus zapovedal krščevati.

2. Mora človeka, kterega krščuje, s pravo (naturno) vodo oblit.

3. Mora med oblivanjem izreči te besede: „Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in svetega Duha.“

18. Kakošno dolžnost imajo krstni botri?

Botri so dolžni tiste, ktere so pri svetem krstu držali, v krščanski veri dobro učiti, in k pobožnemu življenju napeljevati, zlasti, ako jim stariši umrjejo, ali pa svojo dolžnost zanemarijo.

§. 2. Zakrament svete birme.

19. Kaj je sveta birma?

Sveta birma je zakrament, v kterem sveti Duh krščenega človeka po sveti krizmi in po božji besedi v milosti potrди, da svojo véro stanovitno spoznáva in po njej živi.

20. Kaj delí sveta birma?

Sveta birma pomnoží posvečujočo milost božjo in delí posebno milost, da krščen človek svojo véro stanovitno spoznáva, in po njej živi. Vtisne tudi duši neizbrisljivo znamenje; zatorej človek ne smé več ko enkrat birman biti.

21. Kakšen mora biti, kdor hoče sveto birmo vredno prejeti?

Kdor hoče sveto birmo vredno préjeti, mora biti v stanu milosti božje; in če je odraščen, mora

biti dobro podučen v véri in posebno v tem, kar ta zakrament zadeva; mora se tudi z molitvijo in z drugimi dobrimi deli k temu zakramentu pripravljati.

22. Ali se tudi k birmi jemljejo botri?

Tudi k birmi se jemljejo botri.

§. 3. Zakrament presvetega rešnjega Telesa.

23. Kaj je zakrament presvetega rešnjega Telesa?

Zakrament presvetega rešnjega Telesa je najsvetejši zakrament; je pravo Telo in prava Krv našega Gospoda Jezusa Kristusa v podobah kruha in vina.

24. Kako je pričujoče Telo in Krv Jezusa Kristusa v zakramentu presvetega rešnjega Telesa?

1. V podobi kruha je pričujoče živo Telo Jezusa Kristusa, torej tudi njegova Krv in njegova duša. 2. V podobi vina ni pričujoča samo Krv, ampak tudi Telo Jezusa Kristusa; v vsaki podobi, tudi v najmanjšem delu vsake podobe, je Kristus ves pričujoč, kakor Bog in človek.

25. Kaj sledí iz tega, ker je Jezus v podobi kruha in vina v presvetem zakramentu pričujoč?

Iz tega sledí:

1. Da smo dolžni Jezusa Kristusa v presvetem rešnjem Telesu moliti.

2. Da tisti, kateri zakrament presvetega rešnjega Telesa prejme tudi le v eni podobi, ali le košček svete hostije zavžije, celega Jezusa Kristusa préjme, to je, ne le njegovo Telo, ampak tudi njegovo Krv.

3. Da Jezus Kristus, dokler podobe niso povžite, zmiraj v njih pričujoč ostane.

26. Kedaj in zakaj je vpostavil Jezus Kristus zakrament presvetega rešnjega Telesa?

Jezus Kristus je zakrament presvetega rešnjega Telesa vpostavil pri zadnji večerji, kedar je s svojimi učenci velikonočno jagnje jedel:

1. V spomin svojega trpljenja in svoje smrti.

2. Da daje našim dušam hrano za večno življenje.

27. Ali smo dolžni prejemati zakrament presvetega rešnjega Telesa?

Dolžni smo prejemati zakrament presvetega rešnjega Telesa, ker je Jezus Kristus razločno zapovedal, in ker ga je vpostavil zato, da našim dušam daje hrano za večno življenje.

28. Kedaj smo dolžni prejeti zakrament presvetega rešnjega Telesa?

Po cerkveni zapovedi smo dolžni pod smrtnim grehom zakrament presvetega rešnjega

Telesa prejeti vsaj enkrat v letu in sicer o velikonočnem času.

29. Kedaj smo še dolžni prejeti ta presveti zakrament?

Dolžni smo ta presveti zakrament prejeti še v smrtni nevarnosti, ker je popotnica v večno zveličanje; cerkev tudi želi, da bi vé rni ta sveti zakrament prejekali večkrat v letu, ker je dušni živež in posebni pripomoček k pobožnemu življenju.

30. Kaj mora storiti, kdor hoče vredno prejeti zakrament presvetega rešnjega Telesa?

Kdor hoče vredno prejeti zakrament presvetega rešnjega Telesa, mora se k temu prav in skrbno pripraviti.

31. Kolikerna je priprava k vrednemu užitju presvetega rešnjega Telesa?

Priprava k vrednemu užitju presvetega rešnjega Telesa, je dvojna; ena zadeva dušo, druga pa telo.

32. Kako se je treba pripravljati na duši?

Na duši se je treba pripravljati s čisto vestjo in s pobožnim srcem.

33. Kaj se pravi: čisto vest imeti?

Čisto vest imeti se pravi: brez smrtnega greha, to je, v stanu posvečujoče milosti božje biti.

34. Kaj se pravi pebožnega srca biti?

Pobožnega srca biti se pravi:

1. Obuditi véro, upanje in ljubezen.
2. Moliti in počastiti presveto rešnje Telo.
3. Hvaležno spominjati se trpljenja in smrti Jezusa Kristusa.
4. Vaditi se v ponižnosti in v drugih krščanskih čednostih, posebno v ljubezni do bližnjega.

35. Kako se moramo pripraviti na telesu, da vredno prejmemo zakrament svetega rešnjega Telesa?

Da zakrament svetega rešnjega Telesa vredno prejmemo, moramo:

1. Razven nevarne bolezni od polnoči tešč biti.
2. V čedni in spodobni obleki biti, in z največim spoštovanjem pristopiti k mizi Gospodovi.

36. Kaj je treba storiti, kedar se pred svetim obhajilom moli očitna spoved?

Kedar se pred obhajilom moli očitna spoved, je treba še enkrat kesanje ali žalost nad svojimi grehi obuditi in goreče želje po Jezusu Kristusu.

37. Kaj je treba storiti, kedar mešnik kažejo sveto hostijo?

Kedar mešnik kažejo sveto hostijo, moramo jo ponižno moliti in na prsi trkati, rekoč: „Gospod, nisem vreden, da greš pod

mojo streho, ampak reci le z besedo, in ozdravljena bo moja duša.“

38. Kaj je treba storiti, kedar prejmemo sveto hostijo?

Kedar prejmemo sveto hostijo, moramo usta spodobno odpreti, jezik na spodnjo ustnico položiti, bel prt, če je pri rokah, pred se vzeti, in sveto hostijo ponižno prejeti in zaužiti; pa je ne žvečiti ali dolgo v ustih imeti.

39. Kaj je storiti po svetem obhajilu?

Po svetem obhajilu moramo:

1. Jezusu Kristusu zahvaliti se za neskončno milost, da se je ponižal k nam priti.
2. Ponižno ga moliti.
3. Njemu se darovati.
4. Prosimi ga, da naj s svojo milostjo vedno pri nas ostane.
5. Obuditi véro, upanje in ljubezen, in ponoviti vse storjene dobre sklepe.
6. Potožiti mu vse svoje dušne in telesne potrebe in težave.

§. 4. Zakrament svete pokore.

40. Kaj je zakrament svete pokore?

Zakrament svete pokore je zakrament, v katerem za to postavljeni mešnik na mestu Boga grešniku po krstu

storjene grehe odpustí, ako se jih skesano in do čistega spové, in tudi resno voljo ima, poboljšati se in pravo pokoro delati.

41. Komu je zakrament svete pokore potreben?

Zakrament svete pokore je potreben vsem, kateri se po svetem krstu smrtno grešili.

42. Kaj zadobimo v zakramentu svete pokore?

V zakramentu svete pokore zadobimo: 1. odpuščenje grehov, 2. odpuščenje večnih kazni, 3. milost božjo, 4. mir vesti.

43. Kaj se pravi pravo pokoro delati?

Pravo pokoro delati se pravi, povrniti se k Bogu, od ktereга smo se z grehom odvrnili, svoje grehe sovražiti, se jih resnično kesati, se jih spovedati i za nje zadostovati.

44. Koliko rečí je potreba k zakramentu svete pokore?

K zakramentu svete pokore je potreba pet rečí: 1. Izpraševanje vesti, 2. kesanje, 3. trdni sklep, 4. spoved, 5. zadostovanje.

a. Ipraševanje vesti.

45. Kaj se praví: vest izpraševati?

Vest izpraševati se pravi preišljevati, kaj smo grešili od poslednje spovedi, ali pa od tistega časa, ko smo začeli greh spoznavati.

46. Kaj moramo pri izpraševanju vesti najpoprej storiti?

Pri izpraševanju vesti moramo naj poprej svetega Duha na pomoč poklicati, da naj nas razsveti in nam dá spoznati, kaj in kako smo grešili.

47. Kaj je potreba potem premišljevanju?

Po tem je treba premišljevanju:

S p l o h:

Ali smo grešili z mislimi, željami, besedami, ali pa celo v djanju. Zraven je treba tudi misliti na razloček in število velikih grehov, in na okolščine, ktere greh znamenito zvékšujejo, ali pa spreminjajo.

P o s e b e j:

1. Ali smo se pregrešili zoper deset božjih ali pet cerkvenih zapovedi.

2. Ali smo krivi enega ali več lastnih, ali pa tujih grehov.

3. Ali smo opustili, dela usmiljenosti bližnjemu skazovati, ali druga dobra dela, ktera smo bili dolžni storiti.

4. Ali smo dolžnosti svojega stanu spolnjevali ali ne.

48. Kaj je treba pomisliti pri izpraševanju grešnih misli in želj?

Pri izpraševanju grešnih misli je treba pomisliti, ali smo jih radi imeli, ali ne; in pri

željah, ali smo v nje privolili ali ne, akoravno se djanje ni zgodilo.

49. Kako se pri izpraševanju vesti spomnimo števila smrtnih grehov?

Pri izpraševanju vesti se števila smrtnih grehov spomnimo, če premislimo, ali smo greh vsak dan, vsak teden ali vsak mesec storili, in kolikokrat na dan, na teden, na mesec.

b. Kesanje.

50. Kaj je kesanje?

Kesanje je stud nad grehom, ker je največe hudo, in znotranja žalost zavolj žaljenja božjega, sklenjena s trdnim sklepom, Boga ne več žaliti.

51. Kakošno mora biti kesanje?

Kesanje mora biti: 1. notranje, 2. čeznatura, 3. črez vse, in 4. splošno.

52. Kedaj je kesanje notranje?

Kesanje je notranje, kedar ní le v ustih, ampak tudi v srcu, to je, ako grešnik ne veli samo z besedo, da se kesá, ampak mu je iz srca žal, da je grešil.

53. Kedaj je kesanje čreznatura?

Kesanje je čreznatura, kedar grešnika milost svetega Duha in čreznaturni nagibi bude k kesanju.

54. Kedaj pa je kesanje samo natura?

Samo natura kesanje je, kedar grešnik iz zgoj naturnih nagibov greh obžaluje in studi,

postavimo zato, ker je v časnó nesrečo, sramoto ali škodo prišel.

55. Ali more samo naturno kesanje odpuščenje pri Bogu zadobiti?

Samo naturno kesanje ne more grešniku zadobiti odpuščenja pri Bogu.

56. Kedaj je kesanje črez vse?

Kesanje je črez vse, kedar je grešniku bolj žal, da je Boga razžalil, kakor da bi bil vse na svetu zgubil.

57. Kedaj je kesanje splošno?

Kesanje je splošno, kedar človek obžaluje vse grehe brez razločka.

58. Kolikérno je čreznaturno kesanje?

Čreznaturno kesanje je dvojno, popolno in nepopolno.

59. Kaj je popolno kesanje?

Popolno kesanje je čreznaturna žalost in čreznaturen stud nad grehom, ker smo žalili Boga, največo dobroto, katero črez vse ljubimo; pri tem pa mora biti tudi trden sklep, Boga ne več žaliti.

60. Kako se popolno kesanje obudí?

Popolno kesanje se tako obudí:

Moj Bog! vsi moji storjeni grehi so mi iz srca žal, ker sem tebe, svojega preljubeznjivega Boga, tebe, vso svetost in neskončno dobroto, katero iz celega srca ljubim, z njimi razžalil. Trdno

sklenem, s tvojo milostjo svoje življenje poboljšati, in vse, tudi smrt raji pretrpeti, kakor tebe, svojega Boga, tebe, neskončno svetost in dobroto, še kedaj s kakim grehom razžaliti. Daj mi milost, ta svoj sklep dopolniti. To te prosim po neskončnem zasluženju tvojega božjega Sina, našega Gospoda in zveličarja Jezusa Kristusa.

61. Kaj moramo storiti, da popolno kesanje obudimo?

Da popolno kesanje obudimo, moramo:
1. Boga prositi, da bi nam dal k temu svojo milost. 2. Dobro premisliti, kdo je tisto, ktereга smo razžalili. 3. V obujevanju kesanja pogostoma vaditi se.

62. Kedaj je človek dolžen popolno kesanje obuditi?

Človek je dolžen popolno kesanje obuditi:
1. Kedar hoče kak svet zakrament prejeti, pa ni v stanu milosti božje, in nima priložnosti spovedati se. 2. Kolikorkrat je v kaki smrtni nevarnosti.

63. Kedaj je še dobro, popolno kesanje obuditi?

Prav dobro je popolno kesanje obuditi vsak dan, posebno pa, predno se spat gre.

64. Kaj delí pepolno kesanje?

Popolno kesanje delí odpuščenje vseh grehov tistim, kateri nimajo priložnosti se spovedati, pa

imajo resno voljo, kakor hitro bo mogoče, k spovedi iti.

65. Kaj je nepopolno kesanje?

Nepopolno kesanje je čreznatura žalost in čreznaturen stud nad grehom, ali zato, ker je greh sam na sebi ostuden, ali pa zato, ker se po grehu nebésa zapravijo in večna kazen v peklu zasluži; pri tem pa mora biti trden sklep, Boga ne več razžaliti.

66. Kaj mora še storiti grešnik, kateri nepopolno kesanje obudí?

Grešnik, kateri nepopolno kesanje obudí, mora po zasluženju Jezusa Kristusa odpuščenje svojih grehov upati, in Boga, začetnika vse pravice in svojega lastnega opravičenja, ljubiti začetí.

67. Kako se dá nepopolno kesanje obudíti?

Nepopolno kesanje se dá tako obudíti! Moj Bog! žal mi je iz vsega srca, da sem te razžalil. Črtim resnično in sovražim iz srca svoje grehe, nekaj zavoljo njih gnjusobe, nekaj pa tudi zato, ker sem ž njimi nebesa zgubil in pekel zaslužil. In kakor zelo greh sovražim in črtim, tako zelo ljubim od zdaj za naprej pravico, in tebe, o moj Bog! ki si vir in začetnik vse pravice. Upam od tvojega neskončnega usmiljenja po zasluženju Jezusa Kristusa, mojega Zveličarja, odpuščenje vseh svojih storjenih grehov, in trdno sklenem s tvojo milostjo za naprej ne več grešiti.

c. Trdni sklep.

68. Kaj je trdni sklep?

Trdni sklep je resnična volja, svoje življenje poboljšati in ne več grešiti.

69. Kaj mora storiti, kdor ima resnično voljo poboljšati se?

Kdor ima resnično voljo poboljšati se, mora skleniti, da hoče:

1. Ogibati se vseh grehov, kakor tudi bližnjih priložnosti in nevarnosti, ktere v greh napeljujejo.

2. Ustavljati se vsemu nagnenju k grehu, in se poprijeti vseh pripomočkov ki so k ohranjenju milosti potrebni.

3. Ptuje blago povrniti, tudi popraviti pohujšanje, ktero je z grehom storil, in poravnati škodo, ktero je svojemu bližnjemu na poštenju, na premoženju ali kako drugače napravil.

4. Vsem sovražnikom in razžalnikom iz srca odpustiti.

5. Vse dolžnosti svojega stanu na tanko spolnjevati.

d. Spoved.

70. Kaj je spoved?

Spoved je skesana obtožba sebe samega, s ktero grešnik mešniku, ki je za to postavljen in pooblaščen, svoje storjene grehe razodene, da bi od njega odvezo dobil.

71. Kákošna mora spoved biti?

Spoved mora biti popolna.

72. Kedaj je spoved popolna?

Spoved je popolna, kedar se grešnik vseh svojih velikih grehov, katerih še se ni bil prav spovedal, pred spovednikom na tanko, odkritosrčno in brez hinavščine obtoži, kakor se jih po skrbnem izpraševanju svoje vesti krivega spozná.

73. Ali je spoved veljavna, če grešnik kak velik greh iz staha ali napačne sramožljivosti zamolči?

Če grešnik pri spovedi kak velik greh iz straha ali napačne sramožljivosti nalašč zamolčí, njegova spoved nič ne veljá; razven tega pa še storí nov in velik greh, s katerim zakrament svete pokore oskruni.

74. Kaj mora storiti grešnik, kateri je pri spovedi velik greh nalašč ali pa iz grešne zanikernosti zamolčal?

Tak grešnik ni le dolžen zamolčanega greha spovedati se, ampak mora se tudi obtožiti:

1. Pri koliko spovedih je ta greh zamolčal.
2. Mora vse spovedi, pri katerih je veliki greh zamolčal, popolnoma ponoviti, če se je v njih tudi še drugih velikih grehov spovedal.
3. Mora se spovedati, ali je v takem pregrešnem stanu sveto rešnje Telo prejel, in

kolikrat, in če se je to tudi o velikonočnem času zgodilo.

4. Mora povedati, če je v tem stanu tudi še druge svete zakramente prejemal.

75. Kaj je treba pomisliti, da boječnost in napačno sramožljivost lažje premagamo?

Da boječnost in napačno sramožljivost lažje premagamo, treba je pomisliti:

1. Da nas ni sram bilo grešiti pred Bogom, kateri vse vidi, in da se nismo bali od njega večno pogubljeni biti.

2. Da je bolje, svoje grehe skrivaj razodeti spovedniku, kakor v grehu nepokojno živeti, nesrečno umreti, in sodnji dan zavoljo tega pred vsem svetom v sramoto priti.

3. Da se tudi spovednik človeških slabosti zaveda, in zato z grešnikom lahko usmiljenje ima.

4. Da je spovednik pod smrtnim grehom in pod naj ojstrejšimi časnimi in večnimi kaznimi dolžen molčati.

76. Kako naj grešnik pri spovedi govori?

Grešnik naj pri spovedi:

1. Vselej razločno govori in kolikor je mogoče, tudi s spodobnimi besedami.

2. Naj govori tako, da ga samo spovednik sliši, ne pa tudi drugi, ki so okoli njega.

77. Smo li dolžni, tudi malih grehov spovedavati se?

Mali grehov spovedavati se nismo dolžni, vendar je to prav dobro in koristno.

78. Kaj je treba grešniku storiti, preden začne svojih grehov spovedavati se?

Preden se grešnik začne svojih grehov spovedavati, naj poklekne, se pokriža in reče spovedniku: *Prosim, duhovni oče, za sveti blagoslov, da se svojih grehov prav in čisto spovém.*

79. Kaj naj stori potem, ko je dobil blagoslov od spovednika?

Potém, ko je dobil blagoslov od spovednika, moli, ako čas in okolščine dopuščajo, očitno spoved, rekoč:

Jaz, ubogi grešnik, se spovém Bogu vsega-mogočnemu, Mariji, materi božji, vsem ljubim svetnikom in vam, dohovni oče, namestnik božji! da sem po svoji zadnji spovedi, ktera je bila — (tukaj se pové čas zadnje spovedi) — velikokrat in obilno grešil z mislimi, besedami, dejanjem in z zamudo dobrih del; posebno pa se obtožim, da sem itd. . . . Zdaj se začne grešnik po vrsti spovedavati svojih grehov, kakor je bilo poprej rečeno in kakor se pred Bogom krivega spozná.

80. Kako se spoved sklene?

Spoved se sklene s temi besedami: *Ti in vsi moji ostali znani in neznaní grehi, ktere sem*

ali sam storil, ali pa kriv bil, da so jih drugi storili, so mi iz srca žal, ker sem Boga, največjo in vse ljubezni vredno dobroto, z njimi razžalil. Trdno sklenem, nič več grešiti, in vseh grešnih priložnosti se varovati. Prosim vas, duhovni oče, za sveto odvezo in zveličavno pokoro.

e. Zadostovanje.

81. Kaj je zadostovanje?

Zadostovanje, ki je k zakramentu svete pokore potrebno, so tista dela, ktera mešnik grešniku naloži v pokoro za spovedane grehe.

82. Zakaj je grešnik dolžen, Bogu zadostovati, akoravno je že Kristus za grehe zadosti storil?

Akoravno je Kristus za grehe zadosti storil, vendar je grešnik še tudi dolžen Bogu zadostovati: 1. Ker mora, kdor hoče Kristusovega zadostenja deležen biti, ž njim delati in sam, kolikor je mogoče, storiti, da zopet popravi nečast, ki jo je Bogu storil. 2. Ker Bóg grešnike, katerim odpustí greh in večno kazen, tudi dostikrat časno kaznuje.

83. Je li zadostevanje potreben del zakramenta svete pokore?

Zadostovanje je tako potreben del zakramenta svete pokore, da bi bil brez njega

zakrament pokore nepopolen, razven ko bi bilo nemogoče zadostiti.

84. Ktera dela se nakladajo grešniku za pokoro?

Molitev, post, miloščina in druga pokorila, ktera so velikosti in posebnosti grehov primerna, nakladajo se grešniku za pokoro.

85. Kako se mora opraviti naložena pokora?

Naložena pokora se mora opraviti:

1. S ponižnim srcem.
2. Zvesto, kakor je bila naložena.
3. Brez odloga, brž kakor je mogoče.

86. S čim se še zadostuje za časne kazni?

Tudi odpustki so pripomoček, s kterimi se zadostuje za časne kazni.

f. Pristavek o odpustkih.

87. Kaj so odpustki?

Odpustki so odpuščanje časnih kazni, ktere bi po odpuščenem grehu, ali v sedanjem življenju ali pa po smrti v vicah imeli trpeti.

88. Kaj moramo katoliški kristjani verovati zastran odpustkov?

Katoliški kristjani moramo zastran odpustkov vérovati:

1. Da je prava cerkev prejela od Jezusa Kristusa oblast odpustke deliti.

2. Da je za nas dobro in koristno, dobivati odpustke, ki jih cerkev delí.

89. Kolikeri so odpustki?

Odpustki so dvojni: popolni in nepopolni.

90. Kaj je popolni odpustek?

Popolni odpustek je odpuščenje vseh časnih kazni, ktere je grešnik zaslužil.

91. Kaj je pa nepopolni odpustek?

Nepopolni odpustek je pa tisti, po katerem se ne odpuščajo vse, ampak le nekoliko časnih kazni. Taki odpustki so: na štirideset dni, za eno ali več let.

92. Ali nas cerkev z odpustkom odvezuje dolžnosti za grehe zadostovati?

Cerkev nas z odpustkom ne odvezuje vse dolžnosti za grehe zadostovati; ona le hoče:

1. V nas obuditi duhá pokore in nas obdarovati za gorečnost, s ktero opravljamo spokorna dela.

2. Na pomoč priti naši slabosti in nezmožnosti, zavoljo kterih nam včasi ni mogoče, Bogu tako zadostiti, kakor smo dolžni.

93. Česa nam je potreba, da dobimo odpustkov?

Da dobimo odpustkov, nam je potreba:

1. Da smo v stanu milosti božje.

2. Da opravimo dobra dela, ki so zapovedana v zadobljenje odpustkov.

§. 5. *Zakrament svetega poslednjega olja,*

94. Kaj je sveto poslednje olje?

Sveto poslednje olje je zakrament, v katerem bolnik po maziljenju s svetim oljem, in po zapovedani mešnikovi molitvi prejme milost božjo za dušno in večkrat tudi telesno zdravje.

95. Zakaj se pravi temu zakramentu poslednje olje?

Temu zakramentu se pravi poslednje olje, kér se med vsemi svetimi maziljenji, kera je Gospod naš Zveličar svoji cerkvi zapovedal, poslednjič delí.

96. Ktere milosti deli poslednje olje bolniku?

Poslednje olje delí bolniku:

1. Pomnoženje posvečujoče milosti božje.
2. Odpuščenje malih, in tudi tistih smrtnih grehov, katerih se bolnik ni spovedal ali iz nezadolžene pozabljivosti, ali pa iz nemoči.
3. Reši nas hudih nasledkov greha in njegovih ostankov.
4. Delí moč ustavljati se hudičevemu zapeljevanju in njegovim skušnjavam.
5. Delí pomoč zoper preveliki strah zavoljo bližnje smrti in sodbe.

6. Delí tudi večkrat telesno zdravje, ako je duši v zveličanje.

97. Kako naj se bolnik pripravlja za sveto poslednje olje?

Bolnik naj se pripravlja za sveto poslednje olje z živo véro in trdnim zaupanjem v Boga, in naj se popolnoma izroči v božjo voljo; pred vsem pa naj se očisti po sveti spovedi, da bo v milosti božji, ali če ne more spovedati se, naj obudí resnično kesanje nad svojimi grehi.

98. Je li poslednje olje potrebno k zveličanju?

Poslednje olje ni tako potrebno, da bi brez njega ne bilo zveličanja; vendar pa naj bolnik ne opušča prejeti ga zavolj mnogih milosti, ktere pò njem zadobí.

Š. 6. Zakrament svetega mešnikovega posvečevanja.

99. Kaj je zakrament mešnikovega posvečevanja?

Zakrament mešnikovega posvečevanja je zakrament, po katerem tisti, ki se za mešnike posvetijo, prejmejo oblast in posebno milost, duhovsko službo k božji časti in k zveličanju duš prav in sveto opravljati.

100. Kákošno oblast in moč daje mešnikovo posvečevanje?

Mešnikovo posvečevanje daje mešnikom oblast in moč:

1. Kruh in vino spreminjati v pravo Telo in v pravo Krv našega Gospoda Jezusa Kristusa in darovati ga nebeškemu Očetu.

2. Vérnim grehe odpuščati ali pa pridrževati.

101. Ktere milosti delí zakrament mešnikovega posvečevanja?

Zakrament mešnikovega posvečevanja delí:

1. Pomnoženje posvečujoče milosti božje.

2. Posebno milost, da zamore novo posvečeni mešnik dolžnosti svojega stanu prav in zvesto spolnjevati.

3. Vtišne duši neizbrisljivo znamenje, in zato se ta zakrament ne more več ko enkrat prejeti.

§. 7. *Zakrament svetega zakona.*

102. Kaj je zakrament svetega zakona?

Zakrament svetega zakona je nerazvezljiva zveza, s katero se neoženjen kristjan in neomožena kristjanka po postavi božji vzameta in zaročita, da dobita milost, v svojem zakonskem stanu do smrti

pobožno živeti in svoje otroke pokrščansko izgojiti.

103. Kako imenuje sveti Pavel ta zakrament?

Sveti Pavel imenuje ta zakrament velik zakrament v Kristusu in v cerkvi, ker pomeni duhovno zvezo Kristusa z njegovo cerkvijo.

104. Čemu je postavljen zakonski stan?

Zakonski stan je postavljen:

1. Da se človeški rod ohrani in množi.
2. Da zakonska v ljubezni združena jeden drugemu pomagata.
3. V pripomoček zoper neredno poželjivost mesa.

105. Je li zakonski stan potreben?

Zakonski stan je sploh potreben za človeški rod, da se ohrani in množi, ní pa potreben za vsakega človeka posebej; kajti samiški stan je za posamezne popolniši.

106. Kaj delí zakrament svetega zakona?

Zakrament svetega zakona pomnožuje posvečujočo milost božjo, in delí še te posebne milosti:

1. Da zakonska (mož in žena) pobožno do smrti skupaj živita.
2. Da svoje otroke v strahu božjem redita.

107. Kaj zahteva cerkev od tistih, ki hočeta v zakonski stan stopiti?

Od tistih, ki hočeta v zakonski stan stopiti, cerkev zahteva:

1. Da med njima ni zakonskega zadržka.
2. Da hočeta stopiti v ta stan iz takih namenov, iz katerih je sveti zakon postavljen.
3. Da tudi v strahu božjem in s čisto vestjo v ta stan stopita in zatorej popred sveto spoved opravita in sveto obhajilo vredno prejmeta.

108. Kaj morata storiti tista, ktera hočeta v zakon stopiti?

Tista, ktera hočeta stopiti v zakon, morata po trojnem oklicu pred dvema pričama in pred svojim lastnim župnikom eden drugemu zakonsko zvestobo obljubiti in se dati poročiti in blagosloviti.

109. Ktere so vzajemne dolžnosti zakonskih?

Vzajemne dolžnosti zakonski so:

1. Da v miru in krščanski skupaj živita.
2. Da mož svojo ženo, kakor svojo lastno telo ljubi, živi in varuje; žena pa, da je možu pokorna v vsem, kar je prav.
3. Da jeden drugega v težavah ne zapustita, temveč oba zvesto skupaj ostaneta, dokler ju smrt ne razloči.

110. Ktere dolžnosti imajo zakonski do svojih otrók?

Dolžnosti zakonskih do otrók so, da jih krščanski vzgojijo in za njih večno in časno srečo skrbé.

Cerkvena blagoslovila. *)

111. Kaj so cerkvena blagoslovila?

Cerkvena blagoslovila so prošnje in molitve, s katerimi duhovnik v imenu svete cerkve prosi Boga, da po zasluženju Kristusovem in po prošnjah svetnikov kaki osebi ali reči svoj blagoslov podelí ali jo posveti.

112. Zakaj blagoslavlja cerkev reči k službi božji potrebne?

Cerkev blagoslavlja reči k službi božji potrebne, na primer: hiše božje, altarje, zvonove, kelihe, mešna oblačila itd. zato:

1. Da te reči posveti in odloči za službo božjo (3 Moz. 8, 11).

2. Da so vernim kristjanom bolj častitljive in zveličavne.

113. Zakaj blagoslavlja cerkev druge reči, postavimo: kruh, meso, vino, poljske pridelke itd?

Cerkev blagoslavlja te reči:

*) Blažilo, sacramentale.

1. Po vzgledu Jezusovem, ki je tudi blagoslovil kruh in ribe (Luk. 9, 16; Mat. 26, 26).

2. Da odganja od njih hudega duha, in jih očiščuje prekletstva božjega, katero jih je zadelo po grehu prvih starišev(1. Moz. 3, 17).

3. Da po njih odvrtačuje zaslužene kazni in nam deli božji blagoslov v blagor duše in telesa.

114. Kako se moramo posluževati blagoslovljenih reči?

Posluževati se moramo blagoslovljenih reči:

1. S čistim ali vsaj s skesanim srcem;

2. z živo vero, da bo nam Bog po blagoslovljenih rečéh res dal, kar nam je koristno in zveličavno;

3. z dobrim namenom in z vdanostjo v voljo božjo;

4. z velikim spoštovanjem in v to, za kar jih je sveta cerkev posvetila in blagosloвила.

115. Zakaj se pokropimo z blagoslovljeno vodo?

Pokropimo se z blagoslovljeno vodo, da bi nas Bog po sveti rešnji Krvi Jezusovi očistil vseh madežev in nas varoval dušnih in telesnih nevarnosti.

116. Zakaj se pokropimo z blagoslovljeno vodo, kedar v cerkev vstopimo?

Pokropimo se z blagoslovljeno vodo, kedar v cerkev vstopimo, v opomin, da imamo k službi

božji priti s čistim srcem in se očistiti vseh posvetnih misli, ki bi nas pri službi božji motile.

117. Zakaj se pri službi božji zažiga kadilo?

Kadilo se pri službi božji zažiga Bogu na čast in nam v opomin, naj se naša molitev kakor dišeče kadilo k Bogu povzdiguje.

118. Kaj pomenijo goreče sveče pri službi božji?

Goreče sveče pri službi božji pomenijo :

1. Jezusa samega, ki se imenuje luč sveta;
2. nas spominjajo tudi svetih apostolov, ki so luč svete vere razširjali po vsem svetu;
3. nas opominjajo k popožnosti; kakor plamen kviško plamti, tako naj se naše srce povzdiguje k Bogu;
4. nas učijo, da naj z lučjo lepega vzgleda bližnjemu svetimo po poti čednosti;
5. nas spominjajo žalostnih časov, ko so morali verni kristjani po temnih jamah ali po noči opravljati službo božjo.

* Tako nas tedaj sveta cerkev spremlja s svojo ljubeznijo in s svojimi molitvami od rojstva do groba, ter nas tolaži in blagoslavlja; poslužujmo se tedaj blagoslovljenih reči z zaupanjem, pobožnim in skesanim srcem.

V. Poglavje.

Krščanska pravičnost.

1. Kaj je krščanska pravičnost?

Krščanska pravičnost je, hudega se varovati in dobro storiti.

Prvi del krščanske pravičnosti:

Varuj se hudega.

2. Kteri je prvi del krščanske pravičnosti?

Prvi del krščanske pravičnosti je: Varuj se hudega.

3. Kaj je hudo ali zlo?

Pravo in edino hudo ali zlo je greh.

4. Kaj je greh sploh?

Greh sploh je prostovoljno prelomljenje božje postave.

5. Kolikér je greh?

Greh je dvojen: 1. izvirni greh; 2. dejanjski greh.

6. Kaj je izvirni greh?

Izvirni greh je tisti greh, ki ga je storil Adam v raju in mi v Adamu, in ki smo ga mi po njem podedovali.

7. Kaj je dejanski greh?

Dejanski greh je prelomljenje božje postave, ki ga človek vedoma in prostovoljno stori. Zato se imenuje tudi osebni greh.

8. Kako se stori dejanski ali osebni greh?

Dejanski ali osebni greh se stori z mislimi, z željami, z besedami, in z dejanjem ali pa z opuščanjem tega, kar je kdo dolžen storiti.

9. Kakošen razloček je med dejanskimi grehi?

Med dejanskimi grehi je ta razloček: nekteri so veliki ali smrtni grehi, nekteri pa mali ali odpustljivi grehi.

10. Kaj je smrtni greh?

Smrtni greh je veliko prelomljenje božje postave.

11. Kaj škoduje smrtni greh?

Smrtni greh vzame duši duhovno življenje, to je, posvečujočo milost božjo, in stori človeka sovražnika božjega in večne smrti vrednega.

12. Kaj je odpustljivi greh?

Odpustljivi greh je manjši prestopok božje postave.

13. Ktere so razne vrste dejanskih grehov?

Razne vrste dejanskih grehov so:

1. *Sedem poglavitnih grehov.*
2. *Šest grehov zoper svetega Duha.*
3. *Štirje v nebo vpijoči grehi.*
4. *Devet tujih grehov.*

14. Kteri so poglavitni grehi?

Poglavitni grehi so :

1. *Napuh.*
2. *Lakomnost.*
3. *Nec̣istost.*
4. *Zavist ali nevošljivost.*
5. *Požrešnost.*
6. *Jeza (srd).*
7. *Lenoba.*

15. Kteri so grehi zoper svetega Duha?

Grehi zoper svetega Duha so :

1. *Predržno v božjo milost grešiti.*
2. *Nad božjo milostjo obupati.*
3. *Spoznani krščanski resnici ustavljati se.*
4. *Svojemu bližnjemu božjo milost zavidati.*
5. *Do lepega opominjevanja otrpnjeno srce imeti.*
6. *V nespokori trdovratno ostati.*

16. Ali se ti grehi lahko odpusté?

Ti grehi se težko kedaj odpusté ali pa celo ne, ne v tem, ne v prihodnjem življenju.

17. Kteri so v nebo vpijoči grehi?

V nebo vpijoči grehi so:

1. *Radovoljni uboj.*
2. *Mutasti ali sodomski greh.*
3. *Zatiranje ubožcev, vdov in sirot.*
4. *Delavcem in najemnikom zaslužek zadržavati ali utrgavati.*

18. Kteri so tuji grehi?

Tuji grehi so:

1. *V greh svetovati.*
2. *Grešiti vелеvati.*
3. *V drugih greh privoliti.*
4. *Druge v greh napeljevati.*
5. *Drugih greh hvaliti.*
6. *K grehu molčati.*
7. *Greh pregledati.*
8. *Greha se vdeležiti.*
9. *Greh zagovarjati.*

Drugi del krščanske pravičnosti:

Stóri dobro.

19. Kteri je drugi del krščanske pravičnosti?

Drugi del krščanske pravičnosti je: **Stóri dobro.**

20. Kaj je dobro?

Dobro je, kar je po božji postavi.

21. Kaj je po božji postavi?

Po božji postavi so čednosti in dobra dela.

22. Kolikere so čednosti, ktere naj ktístjan spolnjuje?

Čednosti, ktere naj kristjan spolnjuje so različne: so božje in dejanske čednosti.

23. Kaj so božje čednosti?

Božje čednosti so tiste, kterim je Bog na ravnost nagib in konec, to je: ktere od Boga pridejo in k Bogu vodijo.

24. Ktere so božje čednosti?

Vera, upanje in ljubezen so tri božje čednosti.

25. Je li človek dolžen vaditi se v treh božjih čednostih?

Človek je dolžen vaditi ve v treh božjih čednostih.

26. Kedaj zlasti je človek dolžen vaditi se v treh božjih čednostih?

Človek je dolžen v treh božjih čednostih vabiti se.

1. Kakor brž k pameti pride.
2. Večkrat v svojem življenju.
3. Ob času hudih skušnjav zoper te čednosti.
4. V smrtni nevarnosti in na smrtni postelji.

27. Kako se dá vera obuditi?

Véra se dá takó obuditi:

Vérujem v tebe, pravi trojedini Bog, Oče Sin in sveti Duh, kateri si vse ustvaril, kateri vse ohraniš in vladaš, kateri dobro plačuješ in hudo kaznuješ. Vérujem, da se je Sin božji včlovečil, da nas je s svojo smrtjo na križu odrešil, in da nas sveti Duh s svojo milostjo posvečuje. Vérujem in trdim vse, kar si ti, o Bog! razodel, kar je Jezus Kristus učil, kar so apostoli oznanjevali, in kar nam sveta Rimska katoliška cerkev zapoveduje vérovati. Vse to vérujem, ker si ti, o Bog! večna i neskončna resnica in modrost, ki ne moreš ne goljufati ne goljufan biti. O Bog! pomnoži mojo véro.

28. Kako se dá upanje obuditi?

Upanje se dá tako obuditi:

Upam in se zanašam na tvojo neskončno dobroto in milost, o Bog! da mi boš po neskončnem zasluženju svojega edinorojenega Sina Jezusa Kristusa v tem življenju spoznanje, pravo obžalovanje in odpuščenje mojih grehov, po smrti pa večno zveličanje dal in dodelil, tebe od obličja do obličja gledati, ljubiti in brez konca uživati. Upam tudi od tebe potrebnih pripomočkov, vse to doseči. Upam to od tebe, ker si ti to obljubil, kateri si vsegamogočen zvest,

neskončno dobrotljiv in usmiljen. O Bog! potrdi moje upanje.

29. Kako se dá ljubezen obuditi?

Ljubezen se dá tako obuditi:

O moj Bog! ljubim te iz vsega svojega srca čez vse, ker si največa dobrota, neskončno popolnoma in vse ljubezni vreden; ljubim te tudi zato, ker si do mene in do vseh stvari neskončno dobrotljiv. Želim si iz vsega srca, da bi te ravno tako ljubil, kakor so te tvoji najzvestejši služebniki ljubili in te še ljubijo. Ž njih ljubeznijo sklenem svojo nepolnoma ljubezen; pomnoži jo v meni, o dobrotjivi Gospod! bolj in bolj. — Ker te tedaj resnično in iz srca ljubiti želim, in si to trdno prizadevam, mi je iz srca žal, da sem tebe, svojo neskončno dobroto, katero čez vse ljubim, tebe svojega stvarnika, odrešenika in posvečevalca razsrdil.

Žal mi je, da sem grešil, da sem tebe, svojega vsegamogočnega Gospoda, svojega najboljšega Očeta, razžalil. Trdno sklenem, vse grehe in vse grešne priložnosti zupustiti, storjene grehe čedalje bolj obžalovati, in nikdar več zoper tvojo sveto voljo ne ravnati. Vzemi me zopet za svojega otroka in dodeli mi milost ta svoj sklep dopolniti. To te prosim po neskončnem zasluženju tvojega

božjega Sina, našega Gospoda in Zveličarja, Jezusa Kristusa.

30. Kaj so dejanske čednosti?

Dejanske čednosti so tiste, po katerih se dejanje in nehanje kristjanovo tako uravnjuje, da je Bogu dopadljivo.

31. Ktere so poglavitne dejanske čednosti?

Poglavitne dejanske čednosti so:

1. *Modrost.*
2. *Zmérnost.*
3. *Pravičnost.*
4. *Srčnost.*

32. Ktere čednosti so poglavitnim grehom nasproti?

Ponižnost je nasproti *napuhu*.

Dobrotljivost lakomnosti.

Čistost nečistosti.

Ljubezen zavisti.

Zmérnost požrešnosti.

Potrpežljivost jezi.

Gorečnost do dobrega lenobi.

33. Kaj se še šteje h krščanski pravičnosti?

H krščanski pravičnosti se štejejo še dolžnosti, ktere je Jezus Kristus posebno priporočil.

34. Ktere dolžnosti je Jezus Kristus posebno priporočil?

Jezus Kristus je te dolžnosti posebno priporočil:

1. *Najprej iskati božjega kraljestva in njegove pravice.*
2. *Samega sebe zatajevati.*
3. *Svoj križ nositi.*
4. *Za Kristusom hoditi.*
5. *Krotek in ponižen biti.*
6. *Sovražnike ljubiti, dobro storiti jim, kateri nas sovražijo, moliti za tiste, kateri nas žalijo in preganjajo.*

35. Kaj gré še dalje h krščanski pravičnosti?

H krščanski pravičnosti gré še tudi tistih osem posebno lepih čednosti, ktere je Kristus Gospod na gori učil, in zavoljo kterih je ljudi blagroval.

36. Ktere so tiste osmére zveličanske čednosti?

Osmere zveličanske čednosti so:

1. *Blagor ubogim v duhu; ker njih je nebeško kraljestvo.*
2. *Blagor krotkim; ker bodo zemljo posedli.*
3. *Blagor žalostnim; ker potolaženi bodo.*

4. *Blagor jim, kateri so lačni in žejni pravice*; ker nasičeni bodo.

5. *Blagor usmiljenim*; ker usmiljenje bodo dosegli.

6. *Blagor jim, kateri so čistega srca*; ker Boga bodo gledali.

7. *Blagor mirnim*; ker bodo otroci božji imenovani.

8. *Blagor jim, kateri zavoljo pravice preganjanje trpé*; ker njih je nebeško kraljestvo.

37. Kaj so dobra dela kristjana?

Dobra dela kristjana so taka dela, ktera so Bogu dopadljiva in kristjanu, kateri jih opravlja, v zasluženje.

38. Ktera so najimenitniša dobra dela?

Najimenitniša dobra dela so: 1. moliti, 2. postiti se, 3. v bogaimé dajati.

39. Ktera so telesna dela usmiljenja?

Telesna dela usmiljenja so ta sedméra:

1. *Lačne nasičevati.*

2. *Žejne napajati.*

3. *Popotnike sprejemati.*

4. *Nage oblačiti.*

5. *Bolnike obiskovati.*

6. *Jetnike reševati.*

7. *Mrličé pokápati.*

40. Ktera so duhovna dela usmiljenja?

Duhovna dela usmiljenja so ta sedmera:

1. *Grešnike svariti.*
2. *Nevédne učiti.*
3. *Tém, ki dvomijo, prav svetovati.*
4. *Žalostne tolažiti.*
5. *Krivico voljno trpeti.*
6. *Razžalnikom iz srca odpuščati.*
7. *Za žive in mrtve Boga prosíti.*

41. Kteri so evangeljski svéti?

Evangeljski svéti so:

1. *Radovoljno ubožtvo.*
 2. *Vedno devištvo.*
 3. *Vedna pokorščina pod duhovnim poglavarjem.*
-

Pristavek.

Štiri poslednje reči.

42. Ktere so štiri poslednje reči?

Štiri poslednje reči so: smrt, sodba, pekel in nebesa.

43. Kaj je smrt?

Smrt je ločitev duše od telesa.

44. Morajo li vsi ljudje umreti?

Vsi ljudje morajo umreti.

45. Zakaj morajo vsi ljudje umreti?

Da morajo vsi ljudje umreti, temu je kriv greh, ktereга je Adam v rajū storil. Ako bi Adam ne bil grešil, bi mi bili tudi po telesu neumrljivi ostali. Smrt je kazen za greh.

46. Kaj je treba vedeti o sodbi?

O sodbi je treba vedeti, da bo Jezus dušo vsakega človeka precej po smrti posebej, konec sveta pa vse ljudi vkupaj z dušo in telesom sodil.

47. Kam bo duša pri posebni sodbi obsojena?

Duša bo pri posebni sodbi obsojena ali v vice ali v pekel, ali pa sprejeta v nebesa.

48. Kaj so vice?

Vice so kraj, kjer duše trpé časne kazni za grehe, za katere v življenju niso zadostile.

49. Ktere duše pridejo v vice?

V vice pridejo duše tistih, kateri so sicer v milosti božji umrli, vendar za svoje v življenju storjene grehe božji pravici niso zadostili.

50. Kaj je pekel?

Pekel je kraj, kjer pogubljeni vekomaj trpé.

51. Kdo pride v pekel?

V pekel pride, kdor v smrtnem grehu umre.

52. Kaj so nebesa?

Nebesa so srečno prebivališče svetnikov, kjer se Bog svojim zvestim služebnikom od obličja v obličje razodeva in je on sam njih neizrečeno veliko plačilo.

53. Kdo pride v nebesa?

V nebesa pride, kdor v milosti božji umre, in tisti, ki je za storjene grehe ali na tem ali na ónem svetu zadostil.

Zgodovina starih časov.

Prva doba.

Od začetka sveta do Kristusa (od l. 4000 pred Kr. do njegovega rojstva).

1. Stvaritva sveta.

V začetku je stvaril Bog nebo in zemljo. Rekel je: *bodi*, in že je bilo vse. V šestih dneh je stvaril vse, kar živi in ne živi; solnce, mesec, zvezde, zeli, drevje in živali, poslednič pa človeka, kterega je po svoji podobi iz zemlje izobrazil in mu neumrljivo dušo vdihnil. — Prva človeka sta bila *A d a m* in *E v a*. Bog ju je pravična in nedolžna vstvaril, ter srečno in veselo sta v lepem vrtu, v rajú, živela in po duši in telesu neumrljiva bila. — Kako srečni pač so nedolžni ljudje! Bogu in ljudém so posebno ljubi, in jih čaka veselje, kakoršno se popisati ne dá.

2. Prvi greh in obljuba odrešenika.

V sredi vrta je stalo drevo spoznanja dobrega in hudega, kterega sadú po božjej

zapovedi nista smela okusiti. Nikar ne jejta, jima je rekel, sicer bode ta umrla. Ali Adam in Eva sta se dala kači preslepiti, sta božjo zapoved prelomila in storila greh; kateremu se izvirni (podedovani) greh pravi. Za grehom pa je prišla kazen nad nju in ves njun zarod. Iz raja sta bila izgnana, morala sta umreti, mnogo nadlog na duši in telesu trpeti, in zaslužila sta vékomaj od Boga zavržena biti. Vendar Bog se ju je vsmilil in jima obljubil odrešenika, kateri bode kači glavo strl, človeka dolga in večne kazni za greh oprostil, in spet k večnemu življenju pripravnega storil. (1. Mojz. 3, 15.) Po tej obljubi je bila med Bogom in človekom storjena zaveza, ktera se stara zaveza imenuje, in je trpela do prihoda odrešenikovega, od kdar se je nova zaveza pričela.

3. Bratomor.

Adam in Eva sta dobila dva sina. Starejši, kateremu je bilo ime Kajn, je bil hudoben; mlajši pa, Abel, je bil nedolžen in resnično pobožen. Zatorej je Bog Abelna za ljubo imel, in se je na njega dar z dopadanjem ozrl; za Kajna pa in njegov dar ni maral, ter ga je prav po očetovski svaril. Ali

Kajn ne posluša božjega svara, ampak od zavida in jeze mu lica vpadajo. Zgrabi svojega brata in ga ubije. Zavolj tega hudodelstva preklet, je pobegnil, po svetu se klatil in ni pokoja imel ne po noči, ne po dnevi. — Bog je Adamu in Evi namesto Abela dal sina Seta. — Kako strašna reč je vendar greh, ki vzame človeku mirno vest in veselo življenje! Oj da bi se ga varovali vselej bolj kakor strupenega gada!

4. Potop sveta.

Kakor šni stariši, takšni otroci. Otroci brezbožnega Kajna so tudi brezbožni bili in s časom še pobožne popačili. Popolnoma so se od Boga odvrnili, in če dalje globeje v grehe in hudobije pogrezovali. Milo kakor oče se je Bog črez nje potožil, jim še sto in dvajset let odloga dal, potem pa, ker ni nobenega poboljšanja bilo, je začel dež liti štirideset dni in štirideset noči strašno, kakor da bi iz vedra vlival. Voda je rastla in rastla, da je petnajst komolcev nad naj vekšimi gorami stala. Vse, kar je pod nebom živelo, človek in živina, ptica in črv, potonilo je (l. 2348 pr. Kr.); samo pravični Noe je bil ohranjen, in kar jih je bilo pri njem v ladji, ktero je po božjem povelju na-

pravil. V zahvalo Gospodu oltar postavi, ter mu na njem žgaven dar zažge. In prijetni duh je bil vseč Gospodu, lepa mavrica (božji stolec) se na nebu prikaže, in Bog je blagoslovil Noeta in njegove sine, je novo zavezo ž njimi storil, ter obljubil jim, da nikoli več ne bode potop zemlje razdjal, nikoli več prejenjala ne setva ne žetva, ne poletje ne zima, ne noč ne dan. 1. Mojz. 9, 15.

5. Noetova rodbina.

Noe, ki je bil drugi oče človeškega rodú, je imel tri sine, katerim je bilo ime: Sem, Kam in Jafet. Imeli so mnogo otrók, tako da se je iz njegove rodbine s časom velik narod zaredil. Samo da so se kmalo spet pohujšali, v nevéro in malikovanje zašli in močno se prevzeli. Da bi svoje ime poslavili in Bogu ukljubovali, začeli so staviti velikanski Babilonski stolp, ktereга vrh bi se neba dotikal. Ali Bog je uničil njih nespametno početje in jim besedo ali jezik zmedel, da jeden drugega niso razumeli; torej so morali nehati od zidanja in na vse kraje sveta so se razkropili. Dalje pa, ko so razkrapali se, huje so se zanemarjali, in pozabivši svojega Stvarnika in svoje duše, še vedli niso, zakaj jih je Bog stvaril. Solnce in zvezde, mrtve ljudi in razno

žival, celó podobe iz lesa in kamna so molili in po božje častili; zravno pa tudi grdo živeli in vganjali nespodobnosti, ktere se še ziniti ne smejo. — Joj da bi ne! bila je trda dušna tmina.

6. Abraham in njegov zarod.

Malikovanje se je med narodi zmirom bolj raširjalo in bati se je bilo, da ne bi véra v pravega Boga in upanje prihodnega odrešenika zmed ljudi popolnoma zginilo. Da bi temu v okom prišel, je Bog moža izvolil vsega pobožnega in vernega, kteremu je bilo *Abraham* ime (l. 1925. pr. Kr.). Njega je očeta storil velikemu narodu, kteri se je *Izraelsko* ali *Judovsko* ljudstvo imenoval. Ž njim je posebno zavezo naredil, in v znamenje te zaveze je imelo vsako možko dete njegovega zaroda obrezano biti; — njemu je izverstno obljubo storil, da po njem in njegovem zarodu bodo blagoslovljeni vsi narodi na zemlji. In Abraham je ostal zvest Bogu vse svoje žive dni.

Pobožno in véno kakor Abraham je živel tudi njegov sin *Izak*, on je hodil po potih Gospodovih, in bil ves vdan v božjo voljo; zato je Bog njemu vse njegovemu očetu storjene obljube ponovil, in ga z vsem obilno ob-

daroval. Izak je nesel drva na goro Morio, se je pustil voljno zvezati in vrh drv na oltar položiti, Bogu v žgavni dar: on je bil podoba zveličarja.

Njegov sin J a k o p, kteremu se je tudi Izrael reklo, je imel dvanajst sinov, od katerih izvira dvanajst Izraelskih rodov. Jeden izmed njegovih sinov, J o ž e f, je bil podoba Jezusa Kristusa. Po svojih bratih oblačil obropan, za dvajset srebernikov v Egipt prodan, tam po krivem obdolžen in v ječo med dva hudodelnika veržen, potem pa po kralju povikšan, postal je rešitelj celega naroda ob času strašne draginje in hude lakote. Na njegovo povabilo je prišel tudi njegov oče Jakop s celo svojo družino v Egipt in se je v najlepšem kraju dežele naselil. Na smrtni postelji je po božjem duhu navdihnjen svojim sinovom prerokoval, da kraljevska palica od njegovega sina Judata ne bode odvzeta, dokler ne pride On, kteri ima poslan biti. 1. Mojz. 49, 10.

Ti trije so najimenitnejši očaki, s kterimi se je Bog prav po prijateljsko pomenkoval; on se je pogosto Bog Abrahamov, Izakov in Jakopov imenoval. Njih véra in služba božja je bila jako prosta. Odločenih svetkov še niso imeli, vendar se kaže, da

so soboto praznovali: od njihove molitve lepe zglede beremo, in o njihovih darih, ktere so Bogu v čast opravljali, sv. pismo dostikrat govori. Večidel so žito, sadje, moko, domače in divje živali darovali, samo od Melkize-deka se bere, da je bil duhoven Najvišjega in da je kruh in vino daroval. Nadepolno v božje roke vdani so živeli in živo zaupali v resničnost obljub, ktere so od Boga prejeli.

Kar pa druge narode, Egipčane, Babilonce, Asirce i. t. d. zadeva, so zmirom dalje od Boga zgubliali se in bolj v zmote zahajali. Verjetno je, da se je v Babilonu malikovanje pričelo in nedodelan grad je bil menda prva malikovavska veža; od tod pa se je izlilo kakor silovita povodenj na vse kraje sveta. Kako slepi in brezumni so postali, kako z nesramnim djanjem malikom stregli, in koliko jezer nedolžnih ljudi lažnjivim bogovom poklali, ne dá se popisati, ker je pregrdo! Pač živ dokaz, kam človek brez Boga zajde!

7. Izhod iz Egipta. Mojzes.

Kakor je Bog Abrahamu napovedal, se je tudi zgodilo; iz njegovih mlajših se je po Jožefovi smrti zarodil velik narod, ki je bil, kakor je že bilo rečeno, izraelski narod imenovan. V Egiptu se jim je slabo godilo, hudo

so bili zatirani, milo so zdihovali in glasno vpili k Bogu. In Bog je njih zdih in klic uslišal, in se prikazal Mojzesu v gorečem grmu na gori Horeb, ter mu dal ukaz Izraelski ljud iz Egipta peljati. Egipčovski kralj Faraon se je sicer branil in ljudstva ni hotel izpustiti; ali Bog je z neznanimi kaznimi njega in deželo udaril, in poslednjič je vse prvence Egipčanov in njih živino v eni noči pomoril. Izraelcem pa je ukazal, naj zakoljejo pri vsakej hiši léta staro jagnje, naj z njegovo krvjo pomažejo oba podboja in naddurje hišnih vrat, in nič žalega se jim ne bo nakretilo, še pes čehnil ne bo. In storivši to so bili ohranjeni. — To jagnje je bilo predpoda velikonočnega jagnjeta Jezusa Kristusa, ki je s svojo krvjo ves človeški rod odrešil.

8. Potop Egipčanov.

Po teh znamenjih in čudežih je (l. 1491 pr. Kr.) Mojzes Israelce iz Egipta peljal. Čuden oblak, po dnevu temen, po noči ognjen, je pred njimi šel in pot jim kazal. Ali kmalo se je kralj skesal, da jih je izpustil; nagloma zbere svoje bojne trume, za njimi udari, ter jih dojde ob rudečem morju. Strah in trepet Izraelce spopade in velik krik vstane. Zdaj Mojzes v božjem imenu svojo palico nad mor-

jem stegne; in glej! kar razdvoji se morje. Na desni in levi strani valovi stojé ko stena; močen vihar je dno posušil, in so šli po suhem skoz. Kralj in njegova vojska vsi srditi za njimi planejo vsred morja, kar Mojzes svojo palico spet nad morjem stegne, s strašnim hrupom valovi na nje lopijo in vse poveznejo. Ne jeden ni ušel. — Tako čudno Bog za svoje skrbi, tako ojstro grešnike kaznuje!

9. Božje zapovedi.

Od r u d e č e g a morja, kjer so bili tako očevidno rešeni, šli so Izraelci po velikej puščavi, in so pod goro Sinaj svoje šotore postavili. Na tej gori med strašnim bliskom in gromom jim je Bog svojo postavo oznanil, deset zapovedi dal in v dve kamniti tabli s svojim prstom jih zapisal. Še mnogo drugih zapovedi jim je dal, in naznanil, kako imajo službo božjo opravljati, kako soboto in druge svetke praznovati, za greh zadostovati, očiščevati se i. t. d.; obljubil jim je vse dobro, ako ga bodo vbogali, in žugal vse hudo, ako mu bodo nepokorni. Ali le prehitro so pozabili zapovedi in dobrote božje, vedno godrnjali nad Bogom in Mojzesom in tako zlo s zmotili, da so zlato tele vlili in po božje častili.

10. Vhod v obljubljeno deželo.

Za kazen svojih mnogih grehov so se morali štirideset let po puščavi potikati; vsi, kateri so iz Egipta prišli, so pomrli (le Jozua in Kaleb ne), in nov boljši zarod je podrastel. V puščavi, kjer ni bilo ne njive ne koče, ne sadja ne žita, jih je Bog prav čudno preživil. Kruh, ki so mu mana rekli, jim je ves čas, kar so bili v puščavi, iz nebes pošiljal, z mesom prepelic dvakrat na dan jih nasitil, z vodo iz skale jih napajal in po Mojzesovi smrti peljal v obljubljeno deželo Kanaan, od ktere se je reklo, da se mleko in med po njej cedí.

Junak Jozua jih je s suho nogo skoz reko Jordan peljal, nevérske narode pokončal, ter deželo med dvanajst rodov razdelil.

Sv. Pavel veli, da vse te zgodbe imajo svoj posebni pomen. Rešitev iz Egiptovske sužnosti pomeni našo rešitvo iz hudičeve oblasti po Jezusu Kristusu. Hoja po puščavi pomeni naše potovanje po zemlji, kjer nam Bog svoje postave daje, nas z nebeškim kruhom (mano) redí in z živimi studenci svoje milosti krepčá. Obljubljena dežela nas spominja nebes, da jih moramo s sveto vojsko pridobiti.

11. Izraelski sodniki.

Srečno in mirno so Israelci živeli v lepi Kanaanskej deželi, živine, žita, vina in vsega

obilno imeli, dokler so Bogu zvesti in pokorni ostali. Ko so pa Boga zapustili, tuje bogove moliti jeli in zoper njegovo izrečno prepoved zakonske zaveze z ognjušenimi narodi delali, je Bog zemlji rodovitost vzel in njih v roke dal sovražnikom, kateri so jih silno trli. Kakor pa so spet svoj greh spoznali, jokali in se k Bogu obernili, spet se jih je usmilil in obudil hrábre može, sodnike imenovane, kateri so jih iz rok sovražnikov oteli in oslobodili. Naj bolj sloveči med njimi so bili: Gedeon, Jéfte, zlasti pa Samson, kteremu ni bilo enacega korenjaka.

12. Izraelski kralji.

Več ko štiri sto let je Izraelsko ljudstvo pod sodniki živeló, dostokrat v malikovanje zašlo, kaznovano pa spet k Bogu se vrnilo. Ker pa je po izgledu drugih narodov kralja imeti hotelo, zato mu je prerok Samuel po božjem povelju Saula za kralja mazilil (1095 pr. Kr.). Saul je bil iz prvega ves dober, ali kraljevska čast in bojna sreča ga je prevzetnega storila, zato ga je Bog zavrgel in Davida izvolil. — David je bil čvrst in pogumen, še celo mlad je velikana Goljata premogel, in ko je kralj postal, je sovražnike v velikih zmagah natolkel in meje kraljestva razprostranil. Srce je imel polno pobožnosti, v čast božjo zložil mnogo

lepih svetih pesem, katerim psalmi pravimo, in božjo službo v lep red spravil. Tudi prerok je bil, in od prihodnega zveličarja prerokoval, da ima iz njegove hiše priti, zato se Kristus tudi sin Davidov veli. Davidov sin in naslednik je bil Salomon, bogaboječ in moder kralj. V mestu Jeruzalemu je postavil na hribi Moria lep in veličasten tempel, kakoršnega še ni bilo na zemlji. Bil je po podobi shodnice sezidan in na dva dela razdeljen. V sprednjem delu, v svetišču, je bila škrinja zaveze, in v njej zlat vrč z nekoliko zrnj mane, Aronova palica, ktera je bila enkrat ozelenela in sad rodila, in kamnene table Mojzesove. V svetišče ni smel nihče drugi, kakor samo veliki duhoven enkrat v letu. Ali Salomon ni ostal na božjih potih, še starega je nevérsko ženstvo spridilo, v mnogotere pregrehe in celo v malikovanje speljalo. Milost božja ga je zapustila in njegovo veličastvo je zatemnelo.

13. Asirska in Babilonska sužnost.

Po Salomonovi smrti se je njegovo kraljestvo v dvoje razdrlo, v kraljestvo Juda iz dveh rodov: Juda pa Benjamin, in v kraljestvo Izrael iz ostalih deset rodov. Poglavitno mesto tega je bila Samaria, unega pa Jeruzalem. Že Jeroboam, prvi Izraelski kralj,

je malikovavsko službo vpeljal, v Danu in Betelu zlati teleti naredil in po vseh visočinah malike postavil. Po njegovih stopinjah so skoraj vsi ostali kralji hodili, in tudi ljudstvo je svojih kraljev zgled posnemalo, ter gerdo in slabo živelo, dokler jih ni šiba božja zadela.

Salmansar, Asirski kralj, je s strašno vojsko pred Samarijo privihral, mesto užugal in vse Izraelce v sužnost na Asirsko gnal (l. 722 pr. Kr.). Med vjetimi je bil tudi pobožni Tobija, katerega dobrodelnost se ne dá prehvaliti.

Sto in štiri in štirideset let potem se je s kraljestvom Juda ravno taka zgodila. Nabukadnezar, Babilonski kralj, je s svojimi trumami Jeruzalem dve leti oblegal, na posled ga premogel ter požgal mesto in tempel, kralja in podložne v sužnost na Babilonsko peljal. Med vjetimi zavolj pobožnega življenja najbolj znameniti so bili: čista Suzana, trije mladenčiči v ognjeni peči, in Daniel v levnjaku.

14. Preroki.

Te hude kazni niso Izraelcev iz jasnega ali nanagloma zadele, ampak Bog je od časa do časa pošiljal bogaboječe, svete može, preroke imenovane, kateri so jih zavolj njih grehov oestro svarili, k pokori opominjali, in jim milost obetali, ako se poboljšajo, pa tudi hudo

žugali, ako terdovratni ostanejo. Vrh tega so prihodnega Odrešenika naznаноvali, in kolikor bolj se je bližal njegov prihod, toliko glasneje in svitleje so od njega govorili, napovedavaje čas in kraj njegovega rojstva, njegove čudeže, njegovo trpljenje, smrt in vstajenje, spreobrnjenje nevérnikov in veličastno zmago prave vére. Včasih so še hajde budili in k pokori klicali, kakor prerok Jona, ki je bil v mesto Ninive poslan, in prerok Danijel, ki je na Babilonskem dvoru spoznanje pravega Boga razširil. Naj imenitnejši preroki so bili: Elija, Elizej, Izaija, Jeremija, Ecehijel, in Danijel.

15. Zidanje novega tempelna.

Potem ko je sedemdeset let Babilonske sužnosti minulo in ljudstvo dovolj spokorjeno bilo, smelo se je po božjej obljubi spet v svojo domačijo vrniti. Perzijanski kralj Cir, ki je Babilon užugal, je Judom dovoljenje dal, v svojo deželo nazaj iti, ter mesto in tempel zopet sezidati. S pridom in veseljem se dela lotijo; ali Samaritani, kateri so se po zgornih krajih obljubljene dežele naselili, jim silno ovérajajo, tako da so se morali delavci z mečem opasati, ter z jedno roko delati, z drugo pa orožje držati. Ker je pa sezidani tempel

se veliko slabeji kazal memo poprejšnjega Salomonovega, sta preroka Hagej in Charija žalostno in malosrčno ljudstvo tolažila, prerokujoč, da bo novi tempel veličastnejši od prvega, ker bode v njega prišel On, kterega vsa ljudstva želé.

16. Makabejci.

Šesto leto vladanja Perzijanskega kralja Daria (l. 515 pr. Kr.) je bil tempel dodelan in z neizrečenim veseljem posvečen. Ezdra in Nehemija sta postavo Mojzesovo zopet vpejljala, službo božjo uvrstila in ljudstvo vnela, da so knjige svetega pisma pridno brali in njih razlago zvesto slušali.

Ker so pa pozneje spet v grehe zagazili, jih je Bog znovič sovražnikom v roke dal. Naj huje jih je trl Sirski kralj Antijoh in siloma od postave božje odvrniti hotel. Vendar veči del ljudstva je svojemu Bogu zvest ostal; serec Eleacar in Makabejska mati s sedmimi sinovi vred rajši umrejo, kakor da bi postavo prelomili. Ker je pa stiska zmirom večja prihajala, vstali so Makabejski bratje Juda, Jonatan in Simon, jamejo se bojevati, in ne henjajo pred, dokler ni gnusoba malikovavska od svetega mesta očiščena in božjemu ljudstvu sloboda spet pridobljena.

17. Čas je dotekel.

Preteklo je štiri tisoč let od prve obljube odrešenika, in nastopili so časi, ko je imel poslan biti On, v kojega so narodi upali: Odrešenik sveta: bila je, kakor sv. Pavel veli, polnost časov. Vsi pobožni Židovi so po njem zdihovali, vsi modri hajdje ga željno čakali; bil je jeden klic po zemlji: „Rosite nebesa od zgoraj dol — dežite oblaki Pravičnega.“

Bila je pa tudi potreba že velika, da več misliti ni mogoče, zakaj spaka sveta je do vrha prirasla. Judi so sicer Mojzesove postave trdo držali se in k malikovanju niso bili više nagnjeni, ali žalibože, kako so bili med seboj razklani! Farizeji, Saduceji in Eseji so jednomérno vjedali se in pipali, le z ustmi in na videz Boga častili, v srcu pa hudobni bili, in grdo in slabo živeli. Še hujša je bila spačenost in zmotnjava nevérnikov. Vsi od kraja, tudi naj bolj omikani med njimi, Grki in Rimljani, so malikom stregli in v nebrojnih zmotah in napakah zapopadeni bili. Tudi stari Nemci in Slovenci so bili malikovavci. Nemci skoraj v sredi Evrope stanujoči, so imeli jedno vekše bitje, kteremu so rekli Alfadur, in raznih

ostalnih bogov in boginj, katerim so naj raje v logih, pod hrasti in na gričih zelišča in živali, pogostokrat pa tudi ljudi darovali.

Nič boljša ni bila vera Slovencev, ki so nekdam celo izhodno stran Evrope do Baltiškega in Jadranskega morja v lasti imeli. Njih vikši bog je bil Perun, Živa ali Lada njih boginja. Črnemu bogu so mladenče in device klali, in mnogo dobrih in zlih bogov in mnogo škratov častili. Pri njih daritvah so rade gostarije bile, tudi iger in plesov ni smelo manjkati. Lipa je bila Slovencem sveto drevo.

Žalostno tedaj je bilo na svetu, kakor po zimi, kadar je gosta megla in dolgo solnea ni. Narodi vsi ognušeni so v sužnosti greha tičali in niso si pomagati vedli, ne mogli. Obupati bi jim bilo, ako bi Bog pomagal ne bil. In Bog je resnično pomagal; poslal je odrešenika, ktereга je v raju prvima človekoma obljubil, ktereга so preroki vseskoz naznаноvali, svojega jedinega Sina, Jezusa Kristusa, da se nobeden v njega verujoč ne pogubi, ampak da večno življenje doseže. —

Z njegovim rojstvom so se začeli novi časi za človeški rod, zato se tudi od tod leta človeških zgodeb štejejo in pišejo.

Druga doba.

Zgodovina Jezusa Kristusa in prvih zlatih časov njegove vére (od léta 1. do 312. po Kr.).

18. Rojstvo in mladost Jezusova.

Ko se je po hudih vojskah svet umiril in August Rimski cesar bil, Herodež Idumejec pa kralj na Judovskem, poslal je Bog svojega Sina, odrešenika toliko zaželenega. V štalici pri Betlehemu ga je rodila njegova mati Maria, najsvetejša Devica iz Davidove hiše, ter v plenice povitega v jasli položila. To je bilo 25. grudna (decembra) okoli polnoči, kakor staro cerkveno izročilo pravi. In glej! komaj je bil rojen, že angelji v veliki svetlobi iz nebes pridejo in pastirjem, kateri so po Jeruzalemskih tratah črede pasli, napovejo, kaj se je veselega zgodilo; v daljnem Jutru pa se nova zvezda zasveti in Modrim (trem kraljem) ravno to veselico oznani. — In so prišli brez odloga pastirji in Modri v zaznamvani hlev molit svojega Kralja in Boga.

Kedar je bil osem dni star, je bil po postavi obrezan, ter prejel je presveto ime Jezus, kar se toliko pravi ko Zveličar. Štirideseti dan po svojem rojstvu je bil v tempel pred Gospoda postavljen, in svojemu nebeškemu Očetu v dar prinesen, kjer sta bogaboječi serec Simeon in pobožna Ana od sv. Duha razsvitljena ga spoznala in pripovedovala od njega vsem, kateri so odrešenja čakali.

Hudobneži pa, slišaje od njegovega rojstva, so se vstrašili, posebno Herod, ki se je za svoje kraljestvo bal, ter ga hotel vsmrtiti: zatorej je Jožef, njegov rednik, po božjem povelju po noči vstal, in vzešši dete in Marijo v Egipt pobegnil; po smrti Herodovi pa se v Nazaret povrnil. — In tukaj v Nazaretu je Jezus svoje detinstvo in svojo mladost preživel, in rastel — v izgled vsem mladim ljudem — v starosti in modrosti pred Bogom in ljudmi. V svojem dvanajstem letu je šel s svojimi stariši po postavi v tempel na Velikonočni praznik, se ondi pomudil in tako modro prašal in odgovarjal, da so se celo pismouki čudili. Od tod pa se je v révni, tihi dom do svojih starišev vrnil, jim v vsem, po otroško vdan in pokoren bil, in je sosebno Jožefu pri tesariji pridno pomagal in potnega obraza svoj kruh jedel.

19. Jezusov krst, post in uk. Izvolitev apostolov.

Ko je bil Jezus svoje trideseto léto izpolnil, je prišel do Janeza k reki Jordan, ter se mu dal krstiti. — Med krstom se je nebo odprlo, s. Duh se prikazal v podobi goloba nad njim, in Bog Oče se je oglasil: „Ta je moj preljubi Sin, nad katerim imam dopádenje.“ Potem je šel v puščavo, in ko se je štirideset dni postil in molil, in tripotno skušnjavo satanovo stanoviten premogel, začel je e v a n g e l j (veselo oznanilo) o kraljestvu božjem oznanovati. Hodil je tri leta po vsej deželi, po mestih in vaseh, učé tako lepo, da je bilo vse osupnjeno, in so cele kope ljudi za njim vrele; in kakor je učil, tako je tudi živel, tako sveto, da mu nihče najmanjšega greha očitati ni mogel.

Izmed svojih učencev, katerih je zmirom več dobival, jih je odbral dvanajst, ktere je apostole ali poslance imenoval, namreč: Petra, Andreja, Joana, Jakopa starejšega in Jakopa mlajšega, Filipa, Jerneja, Tomaža, Matevža, Tadeja, Simona in Judeža Iškarjota. Te je za namestnike svoje na zemlji, za pastirje svoje črede postavil in jim ravno tako popolno oblast dal, kakoršno je On od svojega nebeškega Očeta

prejel. Izvolil je še dva in sedemdeset učencev, kateri so imeli biti pomagavci apostolom, ter jih pošiljal po dva in dva skupaj pred seboj po mestih in trgih. — Glejte! toti dvajseti apostoli, toti dva in sedemdeseteri učenci in ostali, kateri so v njega verovali, bili so začetek ali temelj svete c erkve Kristusove, ktera je čedalje bolj rastla in bode ostala po njegovi obljubi do konca sveta. Za njenega poglavarja je odmenil sv. Petra, rekoč: „Ti si Peter (skala) in na to skalo bom svojo c erkvo zidal, in peklena vrata je ne bodo premagala.“ Njemu je izročil ključe svojega kraljestva, to je, najvek o oblast v svojej c erkvi.

20. Jezusovi  ude i.

Po svojih blagonosnih potih je Jezus ljudem neizrečeno veliko dobrega storil, slepim je dal pogled, gluhim sluh, mutastim govor; je vsaktere bolnike ozdravil, iz obsedenih hudi e izganjal in celo mrtve obujal. Gotovo je, da ni bilo rane, ktere bi zacelil, ne siromaka, kteremu bi pomagal ne bil. Čudna mo  je šla iz njega in vse je ozdravil. Tudi prihodnjega je mnogo naznanil. — Pri vsem tem pa je vendar veliko sovražnikov imel, zlasti med farizeji in pismarji, kateri so ga grozno črtili in kar viditi ne mogli, zato ker jih je

zavolj njih hudobije in grehote javno (očitno) svaril in jim mnogokrat gorje žugal zavolj njih hinavščine. Že nekokrat so ga prijeti hotli, pa se jim je vselej umaknil.

V tretjem letu svojega uka, malo pred Velikonočjo je svojega prijatelja Lazarja, kateri je že štiri dni v grobu bil, obudil, s tem pa vekše duhovne in farizeje tako razkačil, da so zbor sklicali in sklenili, njega in Lazarja umoriti; Jezus pa se jim je umaknil. Kmalo vendar je spet prišel v Betanijo, kder je Lazar živel, se na osliča vsedel in častito in kakor kralj v Jeruzalem jezdil. Množice s palmami in oljkami mu naprot gredé so razgrinjale svoja oblačila po poti in vesel vrišč je bil: Hosana sinu Davidovemu! Toda ravno to poslavljenje je vse njegove nasprotnike živo peklo. V Kajfeževi hiši so se sešli, ter svet imeli, kako bi ga z zvijačo v roko dobili in vsmrtili. Tedaj pride Judež, jeden izmed dvanajsterih, k njim in se ponudi izdati ga za trideset srebernikov.

21. Zadnja večérja.

Jezus je dobro vedel in svojim učencem sosebno zadnji teden mogokrat povedal, kaj ga čaka, in kako bi se smrti odtegnil, ako bi bil hotel; ali ljubezen ga je gnala umreti in

človeški rod odrešiti. Preden pa je terpel, je iz srca želel velikonočno jagnje jesti s svojimi apostoli, in pri večerji vzeme kruh v svoje svete in častite roke, oči obrne proti nebesom k svojemu Očetu in zahvali, posveti kruh, ga razlomi in podá svojim apostolom rekoč: Vzemite in jejte: ker to je moje telo, ktero bo za vas v smrt dano. Potem vzeme čašo (kelih) z vinom, spet zahvali svojega Očeta, posveti ter podá apostolom rekoč: Vzemite in pijte iz nje vsi; ker to je moja krv, krv nove zaveze, ktera bo za vas in za njih veliko prelita v odpuščenje grehov. To storite v moj spomin. S tem je Jezus postavil skrivnost (zakrament) svetega reš-njega Telesa, v katerem se našim dušam pod podobami kruha in vina v hrano daje. — Po večerji je apostolom še veliko govoril o svojem odhodu, jih tolažil in jim obljubil svetega Duha, kateri jih bode vse resnice učil in pri njih vekovito ostal. Po tem je vstal in so šli vsi skupaj proti oljskej gori.

22. Jezusovo trpeljenje in smrt.

Na Oljskej gori, na vrtu Gecemani stopi Jezusu vse njegovo trpljenje pred oči, smrtna žalost ga spopada, groza ga obletuje, težave ga

sprehajajo in pot kakor srage krvi mu po čeli stopa in na zemljo kaplje. Na kolena pade in moli: „Oče! če je mogoče, odvzemi mi čašo trpljenja; vendar ne moja, ampak tvoja volja se zgôdi!“ In glej! angelj iz nebes ga je potolažil in pokrepčal. — Med tem se je približal Judež izdajavec in ž njim velika drhal vojakov in bričev s svetili, kolmi in mečmi, kateri so Jezusa zgrabili, zvezali ter peljali k Anazu in Kajfežu, vekšima duhovnoma.

Na dvorišču, kder ga je Peter trikrat zatajil, so ga vojaki in hlapci celo noč zasramovali in mu v obraz pljuvali, za uho in v obraz bili: zarano pa, ko je dan napočil, so ga izdali Ponciju Pilatu, oblastniku Rimskega cesarja Tiberija. Dasiravno od Pilata in Heroda nedolžen spoznan, je bil vendar le nevredno oponašan, do nagega slečen, k stebru privezan, bičan ali šiban, s ternjem venčan, s škerlatastim plajščem ogernjen, s trstom po glavi tolčen, manje čislan kakor tolovaj Baraba, in — na smrt obsojen.

Najvekšemu hudodelniku jednak je moral Jezus svoj križ, ki je bil iz težkih brven zbit, na goro Kalvarijo zvun Jeruzalemskega mesta vleči, slab in truden od prestanega trpljenja se je pod njegovo težo opotekal in pešati jel, tako da mu je Šimon Cirenčan moral

pomagati križ nositi. Okoli dvanajste ure pred poldnem po našem številu pride pred morišče, kder so ga nagega znak na križ pribili in s križem vred od tal vzdignili. Opoldne je solnce otemnelo, strašna tmina nastopi, ter vso deželo pokrije, in cele tri ure je zemlja in nebo v noči in tmini. Vse se prestraši in omolkne, in strmí in gleda, kaj bo. Tudi Jezus je molčal, in grozne bolečine in neskončne težave ga sprehajajo, okoli treh popoldne pa, ko je njegovo trpljenje do vrha prikipelo, je z velikim trdnim glasom zavpil: *Dopolnjeno je. Oče! v tvoje roke izročam svojo dušo.* Ko je to izustil, je glavo nagnil in umrl. In glej! zemlja se je stresla, skale so pokale, zemlja je dala svoje mrtve nazaj in zagrinjalo v tempelnu se raztrgalo od vrha do tal. Stotnik in vojaki, kateri so poleg križa na straži bili, in videli potres in kar se je zgodilo, so se silno bali in djali: „Zares, ta je bil Sin Božji!“ Ljudstvo je trepetaje na prsi trkalo in molčé se razide. Še mu jeden vojščakov s sulico stran prebode, in krv in voda se mu je iz srca ulila, na pričo, da je gotovo mrtev.

Tako se je dopolnilo vse, kar so preroki v stari zavezi prerokovali; Jezus Kristus, Sin živega Boga in Odrešenik celega sveta, je bil

v resnici med hudodelnike štet, je bil na križu umorjen, in visí mrtev med dvema razbojnikoma na sramotnem lesu križa.

23. Jezusovo vstajenje in njegov vnebohod.

Jožef Arimatejec in Nikodem sta Jezusa s križa snela, sta ga z dišavami v belo tenčico zavitega v nov, iz skale izsekan grob položila, ter velik kamen pred grob zavalila. Sovražniki celó kamen zapečatijo in z varhi obstavijo. Ali glejte! tretje jutro pred svitom se zemlja potrese, kamen se odvalí, in Jezus premagavec pekla in smrti veličastno vstane, in razveselí učence in vse prijatelje svoje. Njegovo vstajenje tudi našo véro in naše upanje najmočneje podpira.

Še štirideset dni je na zemlji mudil se in svojim apostolom poslednje nauke zastran božjega kraljestva in svoje cérkve dal, potem jih skoz Betanio proti oljskej gori peljal. „Ne hodite od Jeruzalema,“ jim veli, „dokler ne prejmete moči od zgoraj, kar se bode ob kratkem zgodilo. Potem pa pojdite po vsem svetu; učite vse narode in kerščujte jih v imenu Očeta, Sina in sv. Duha. Glejte! jaz ostanem pri vas vse dni do konca sveta.“ Ko vrh oljske gore pride, razprostre svoje roke in blagoslovivši jih, povzdigne se izpred njih očí

k nebesom. Svetel oblak mu naproti priplava, in ga nese v sveto nebo, kder sedi na desnici božjej. Apostoli pa so se bili vrnili v Jeruzalem in čakali tamkaj obljubljenega sv. Duha. — Tako je Jezus dokončal delo, ki mu ga je Oče izročil.

24. Prihod sv. Duha.

Napočil je deseti dan po Jezusovem vnebohodu, bila je sveta nedelja binkoštna, imeniten svetek Judovski (l. 33 po Kr.). Apostoli in učenci Jezusovi, med njimi tudi novo izvoljeni Matija, so bili iz strahu pred Judi v jednej hiši zaprti, ter molijo. Kar naglo zjutraj ob devetih vstane velik šum, kakor piš hudega viharja, razdeljeni ognjeni jeziki so se prikazali nad vsakterega glavo, in so bili napolnjeni s svetim Duhom, in so jeli govoriti v mnogoterih jezikih, ter so hvalili Boga in njegova dela. Kmalo se je krog hiše velika množica zbrala, gledat in slišat, kaj se čudnega godí. Peter od sv. Duha ves vnet, izide, ter jim jame razkladati, kako je Bog Jezusa, kterega so oni na križu umorili, zopet obudil in postavil sodníka živih in mrtvih, ter jih k pokori in k véri v Jezusa opominja. Globoko je njegova beseda poslušavcem segla v srce, tako da se je dalo še tisti dan tri

j e z e r ljudi krstiti. — Ne dolgo po tem gresta Peter in Janez v Jeruzalemski tempel k večernicam. Na „lepih“ vratih hrom ubožec sedi in vbogaime prosi. Sv. Peter mu reče: „V imenu Jezusa Nazareškega vstani in hodi.“ In kakor bi trenil, hromec po koncu skoči, ter zdrav in vesel v tempel gre Boga hvalit. Po tem čudežu se je število vérnikov zopet pomnožilo, ter na pet j e z e r narastlo. In iz teh in še mnogo drugih, ki so v Jeruzalemu in krog mesta Jezusovo vero sprejeli in se krstiti dali, je vstala prva družba vérnih — c é r k v a K r i s t u s o v a se je prav vidno pokazala, ter bila vtrjena za vse čase.

25. Razširjava in preganjanje vere med Judi.

Goreče in pogumno so apostoli Jezusov sveti nauk oznanovali, in veliki čudeži in znamenja so se po njih rokah godili, tako da so bolnike na ulice nosili, in če je le senca sv. Petra na nje padla, ozdraveli so. Vekši duhovni pa farizeji in saduceji, vidé, da se množica vérnih više in više narašča, so se od srda in zavida vneli; po divje na apostole planejo, jih v ječo vržejo, bičati dajo, ter jim ostro zatrdijo, da ne smejo več o Jezusu govoriti in učiti. Zadnjič celó ljudstvo podšuntajo, da so sv. Š t e f a n a, ki

je z obilno milostjo in močjo o Jezusu in njegovi véri pričeval, iz mesta pahnili in kamnjali (l. 36. po Kr.).

Po smrti sv. Štefana se začne veliko preganjanje cérkve Jezusove v Jeruzalemu, tako da so zvon apostolov skoro vsi vérniki iz mesta pobegnili, in na vse kraje po Judeji in Samariji se razšli. Ali ravno to je razširjanju cérkve zeló hasnilo, kajti razšli véрни so okrog gredé po mnogih krajih sv. evangelje oznanovali. Tako je učenec Filip prišel v mesto Samarija, Kristusa oznanujoč, in mnogo mož in žen je vérovalo in krščenih bilo. Drugi učenci so šli po Feniciji in Siriji, in osnovali so se nove družbe vérnih, méd kterimi najimenitniša je bila v krasnem mestu Antiohiji, kder so se Jezusovi vérniki najpoprej kristjani imenovati jeli. Tudi Savel, ki se zove potem Pavel, poseben zopernik Jezusove vére, se je po milosti božji spreobrnil, in med vsemi apostoli najbolj goreče trudil za razprostiranje kraljevstva božjega méd neznabožci (hajdi).

Vendar se mora opomniti, da prvi vérniki so bili vsi Judovskega rodu, ali pa vsaj taki, kteri so se iz obreze Mojzesovi postavi podvrgli; nevérnikom ni od začetka nihče izmed apostolov o pravi véri govoril.

26. Razdjanje Jeruzalema. Razširjava in preganjanje vére med nevérniki.

Mnogo Judovskega ljudstva se je Jezusovi véri vdalo, celo zmed duhovnov in farizejev jih je veliko k njej pristopilo: večina vendar je trdovratna ostala, sovražila in krvavo zatirala vse, kar je bilo krščanskega imena. Ali njih hudobija je dozorela, in šiba božja je bila spletena. Privihrali so hrabri Rimljani, ki so glavno mesto Jeruzalem oblegli, z zasipom oklenili in s tempeljnom vred tako razdjali, da ni ostal kamen na kamenu. Blizu poldruega milijona Judov je v tej vojski smrt storilo, in kar jih je ostalo, so se po vsem svetu razkropili, ter so še dan današnji žive priče, kako strašno Bog kaznuje narod, kateri je pred Pilatom krv Sina božjega klical nad sebe in svoje otroke.

Ker so pa Judi sv. evangelj hudobno zavrgli, zato so se apostoli k nevérnikom obrnili, ter šli na vse strani sveta; pod jugom in pod severom, po izhodnih in zahodnih deželah so Kristusovo véro oznanovali, mnogo truda in trpljenja prestali, pa tudi nebrojno veliko ljudi spreobrnilo in krstilo. Grki in Rimljani, možki in ženske, mladi in stari, bogati in revni popuščali so svoje zmote in malike, in komaj je trideset lét preteklo, bile so že

skoro po vseh imenitnejših mestih krščanske družbe ali občine vtemeljene; — tudi naši kraji niso bili pozabljeni. V Oglej (Akvilejo), tačas glasovito mesto za Tržaškim morjem, je prišel sv. Marka. Jezusovo véro oznanujoč, je družbo vérnikov ustanovil, in svojemu učencu sv. Mohorju v skrb izročil. Po Beneškem, Istrijanskem, Primorskem in Panoniji je pa sv. Klemen, učenec sv. Petra, učil in pridigoval. — Slehera teh družeb je imela svojega predstojnika, ali škofa ali drugega mešnika, ktere so apostoli z molitvijo in pokladanjem rok v duhovno službo posvetili, in za svoje namestnike in nastopnike postavili. Vse skupaj pa so imele občnega poglavarja sv. apostola Petra; bile so ž njim, pa tudi med seboj (vzajemno) vedno v ozkej zavezi, in tota njih družba je bila — krščanska katoliška cérkev. In kedar je sv. Peter, kateri je bil pet in dvajset let najviši vidni pastir ali škof rimske cérkve, na križu smrt storil, šla je najvekša oblast v cérkvi na njegove nastopnike, rimske škofe ali papeže.

Lepo žetev je tedaj Jezusova sveta véra med malikovavskimi narodi imela in daleč okrog se razširila; zdaj pa se črni oblaki nad njo zavlečejo, rimski še nevérski cesarji so jo z mečem in ognjem preganjati začeli, ter bi jo bili

radi popolnoma zateptali. Neznano je slišati, kako nevsmiljeno je cesar N e r o n s kristjani delal. V zverinje kože jih je dajal všivati, potem pa pse nad nje huskati, da so jih raztrgali. S smolo jih je ukazal oblititi in na kole privezati, zvečer pa, ko se je stemnelo, — so jih zažgali, da so živi goreli in namesto bakel svetili. Tudi sv. P e t r a in P a v l a je ta grozovitnež umoril, oba v jedem dnevu, 29. rožnika, l. 67 po Kr. — Cesar D o m i c i j a n je ukazal, vse krščanske cърkve do tal podreti in svojo najbližo žlahto je za vere del preganjal in moril. Svetega apostola J o a n a je v Rim poklical in kakor pravijo, mu naj pred strupa piti dal, ko mu pa strup nič škodoval ni, ga je v posodo vrelega olja vreči ukazal. Najhuje pa je razsajal cesar D i o k l e c i j a n, ter je htel po celej državi vse kristjane do zadnjega pokončati. Po petnajst jezer so jih v jednom mesecu pomorili, tako da so rabelni mnogokrat od morije omagali, in se jim je orodje skrhalo. Z raztopljenim svincem so jih zalivali, z žerečimi kleščami ščipali, na križe razpenjali, žive žgali ali iz kože devali, pri počasnem ognju pekli, divjej zverini za jed davali i. t. d. In ne posamezno, marveč v celih trumah so jih morili, in kakor potoki je tekla krv krščanska po vsej carevini. V Trstu so

sv. Celiana, v Ogleju sv. Mohorja, v Celju sv. Maksmilijana, na Ptujem sv. Viktorina, v Sambotelu sv. Kvirina, škofa iz Siska, ob glavo djali. Ali više ko so jih pomorili, više se jih je kerstiti dalo; iz vsake kaplje prelite kervi je nov kristian vzrastel.

27. Življenje tedajnih kristjanov.

Kakor med ternjem rade najlepše violice rastejo, tako tudi krščanska véra nikoli tako lepo cvetela, nikoli tako obilnega sada obročila ni, kakor ravno óne perve čase, ko je bila krvavo preganjana. Bili so zlati časi krščanske vére; kolikor vérnikov, skoro bi rekel, toliko svetnikov. Vsi so bili jednega serca in jednega duha, in kar je kdo imel, ni imel za se, temveč vseh skupaj je bilo, in po potrebi so apostoli vsakemu podelili. Prav po krščansko, kakor brati in sestre, so se med seboj ljubili; od nečiste ljubezni, od zapeljevanja, grdega znanja, ponočnega vesovanja in kar je drugega takega, ni bilo nikdar slišati. — Med vsemi kristjani korinčanske cérkve samo jednega nečistnika najdemo. — V lepem miru in jednosti jeden z drugim so živeli, prepira in sovražtva, pravn in tožeb so se skrbno ogibali. Polni svete gorečnosti so marsikako noč v molitvi in premišljevanju božjih nauk

prebdele; polni svete ljubezni božje so z nevarnostjo svojega življenja službo božjo obiskovali, in pri vsakej sv. meši s sv. rešnim Telesom svoje duše poživiljali; polni potrpljivosti, niso nikdar godrnjali, zakaj jim Bog toliko trpljenja dá, nego veselili se, da so vredni zavolj Jezusa trpeti. Kakor Jezus krivičnemu Pilatužu, tako so bili tudi oni nevérskeemu cesarju pokorni: pa tudi rajši umrli, kakor zoper zapoved božjo kaj storili. Za male grehe so dolgo in oestro pokoro delali, pogosto in trdo se postili, in vsi vneti, vsi goreči zmirom k večej svetosti hiteli. — Bili so zgled čednosti vsem prihodnim časom, in dokler blago srce in pogumen duh na svetu ob veljavo ne pride, tudi sv. Lovrencij, sv. Florijan, sv. Agata, sv. Neža in ostali svetniki in svetnice svoje slave zgubili ne bodo.

28. Zmaga krščanstva.

Blizu tri sto let so ti strašni pregoni hrumeli, zemlja se je napila blage krvi nebrojnih mučencev, in ko bi bila naša sveta véra le zmišljava ljudi, ne pa od Boga, gotovo bi bila že zdavnej zateptana, in ne bilo bi več sleda od nje. Ker je pa od Boga, ker je od Jezusa samega na terdno skalo vtemeljena, zato je ni mogla nobena burja, nobena nevihta omajati; marveč čedalje globejše korenine je gnala, in

od leta do leta više se razprostranjala, dokler ni leta 312 po Kr. popolnoma zmagala. — Rimski cesar Konstantin, v veri malikvavcev rojen in izgojen, sicer pa dobrega in milega srca, je imel hud boj s svojim nasprotnikom Maksencijem, kateri se mu je s hrabro in silovito vojsko ustavil. V tej velikej stiski se je k pravemu Bogu obrnil, ter ga srčno prosil, naj mu pomaga, in ga reši iz rok sovražnika svojega. In glej! O belem dnevi se prikaže njemu in vsej njegovi vojski veličasten križ na nebu, in na križu s svetlimi črkami zapisano: V tem znamenju bodeš zmagal. Ko vidi Konstantin to čudovito prikazen, zavzame se, dá po podobi križa krasno bandero narediti in v bitvi pred svojimi vojaki razviti. Navdušen napade sovražnike, jih premaga in pokončá, ter javno spozná, da mu je Bog kristjanski po križu zmago podelil. Od tistih dob krščansko véro čislati začne in prepové, kristjane dalje preganjati, ter jim dovoli, prosto po svoji véri Bogu služiti. Ukazal je vzeto premoženje cérkvam nazaj dati, zapovedal, da naj se nedelja brez vse ovire obhaja, da naj krvave igre v glediščih nehajo, in je sploh krščanstvo zmirom bolj podpiral, nevérstvo pa zatiral.

Zgodovina srednjih časov krščanstva.

Tretja doba.

Od cesarja Konstantina do velike ločitve v zahodni
cerkvi (l. 312—1517 po Kr.).

29. Mirni časi krščanske vere.

S Konstantinom velikim, ki je prvi krščanski cesar, se je vse spremenilo. Pregon kristjanov je potihnil, in krščanska véra je jela mir in pokoj vživati. Križ, poprej znamenje največe zaničljivosti, je postal znamenje časti in zmage, ter se je lesketal na cesarski kroni in na rimskem gradu (kapitolu). Službo božjo so poprej v podzemeljskih jamah, kletih in rakah opravljali; zdaj pa so začeli veličastne cérkve staviti, javno in slovesno Boga častiti. — Cesar sam je nekaj krasnih cérkev, posebno v Rimu in Carigradu zidati dal, nekaj pa tudi z darimi pomagal; duhovne, sosebno pa škofe in papeža je jako spoštoval. Njegov izgled je nevérnike močno ganil, v celih trumah so se Jezusovi véri

vdajali in ob kratkem so malikovavske veže prazne stale — malikovanje po vsem rimskem cesarstvu je onemagalo.

Mnogovrstne zasluge za povekšanje božje časti si je pridobila tudi njegova mati, sveta Helena. V osemdesetem letu svoje starosti je potovala še v Judovsko deželo, na tiste svete kraje, kder je Gospod Jezus živel in trpel, vse skrbno pregledala in preiskala, ter bila tako srečna, da je našla sv. križ, na katerem je zveličar umrl, in grob, v katerem je mrtev ležal, in tudi ona je dala mnogo krasnih cérkev sezidati. — Poglavar sv. cérkve je bil v tem času sv. papež Silvester I., kateri si je veliko prizadeval za utrjenje svete vére in za krasnost božjih tempeljnóv.

30. Krive vére in razkólnosti v veri.

Komaj so pregoni potihnili in je cérkva od težkega trpljenja nekoliko oddahnila se, so že druge baže sovražniki vstali, razni krivóvérci namreč, kateri so svoje zmote kakor ljuliko med pšenico sejali in mnogo hudega činili. „Kér ni hudič z mečem premagal,“ veli sv. Ciprijan, „poskusil je z jezikom.“ Najimenitnejši starih krivóvércév je bil Arij, učen in zgovoren, pa tudi svojoglaven in napuh-njen duhovnik, kateri se je predrznil trditi, da

Jezus ni imel božje natore in mu torej ne gre božja čast. Mnogo ljudi, skoraj bi rekel, pol sveta je s svojimi lažmi preslepil, mnogo krvavih vojsk podkuril in veliko svetih škofov in mešnikov preganjal: pa tudi strašno smrt je storil. Čreva so se mu izsule in naglo in neprevidno je umrl. — Sto let po tem se drugi krivovérec Nestori vzdigne, in časti Marije matere božje loti, rekoč, da ona ni božja porodnica. Tudi on jih je veliko premotil in mnogo žalostnih zdražeb in preprirov načinil. — Kmaló za njim Eutih krivovéro izkljuje, da Jezus ni imel dveh, ampak samo jedno natoro, in da bi ne bil najdel toliko dostopnikov, ne bilo bi toliko zmešnjav sledilo! — V osmem stoletju najdemo spet druge krivovérce, kateri so hotli vse svete podobe Kristusa, Marije in svetnikov pokončati in vse cerkvene stene pobeliti, naj bi ne bilo nobedne podobe več, ktera bi nas kaj božjega spominjala. Celih sto in petnajst lét je ta joka vredna razkolnost trpela in izhodno cérkvo na dvoje razdelila. — Imena ostalih krivovércev, kakor Donatistov, Macedonijanov, Pelagijanov, Manihejcev in več drugih, kateri so sv. katoliško véro zatreti hotli, ne bomo na dan vlačili; naj počivajo v brezdnu pozabljivosti, kamor jih je luč resnice zapodila.

31. Vesoljni cerkveni zbori.

Ko je leta 51 po Kr. vprašanje vstalo, ali kristjane izmed nevérnikov tudi Mojzesova postava veže, je bil v Jeruzalemu držan zbor apostolov, kterega sklep je bil, nobenega takega bremena vérnim več ne nakladati. Toto djanje apostolov je bilo izgled, po kterem so se predstojniki cérkve zmirom ravnali, kolikorkrat so se v prihodnih časih krivovére prikazale. Zbrali so se pod predsedništvom rimskega papeža ali njegovih poslancev, so krivovéro nepristrano presojevali, ter jo obsodili in zavrgli. Takši zbor se veli vesoljni cerkveni zbor, in kar on v vérskih resnicah sklene in rimski papež potrdi, imamo tako za res imeti, kakor božje razodetje; — sv. Duh ga namreč nevidoma vlada in ga zmote varuje. — Posebno glasovit je prvi vesoljni cerkveni zbor, v mestu Niceji na Jutrovem l. 325 po Kr. držan, kder se je tri sto in osemnajst škofov in nad tisoč ostalih (drugih) duhovnikov sešlo, in so krivovéro Arijevo ovrgli in obsodili. Drugi vesoljni cerkveni zbor je bil v Carigradu, tretji v mestu Efezu, šrti v mestu Kalcedonu, kder so bili Macedonijani, Nestorijani in Eutihijani ednoglasno za krivovérnike spoznani in njih zmote ovržene in obsojene — in so zginile kakor temna noč pred solnčno

lučjo. Vseh vesoljnih cerkvenih zborov do zdaj imamo osemnajst; najimenitnejši med vsemi je tridentinski zbor, o katerem se sliši tolikokrat zlasti v pridigah in v krščanskem nauku govoriti.

Veliko je katoliška cerkva od krivovércev trpela in še trpi; ali ne bojmo se za njo; Kristus je na skalo zidal jo, in hudobni svet in peklena vrata je ne bodo zmagala.

32. Cerkvni učitelji in sveti očetje.

Zraven cerkvenih zborov je bilo mnogo svetih in učenih mož, kateri so se krivovércem krepko ustavljali, njih zmote ustno in pismeno pretresali in ovrgli; nasprot pa tudi krščanske resnice od vseh strani bistroumno preudarili in razvedrili in njih verjetnost dokazali. Velimo jim cerkvni učitelji ali cerkvni očetje; njih imena se svetijo, kakor svetle zvezde na cerkvenem nebu, oni so močni stebri, na ktere se katoliška cerkev in njeni nauk naslanja. — Pred vsemi slavnega spomina vredni so sledeči: sv. Atanazij, patriarh (vikši škof) v Aleksandriji na Egiptovskem, kateri je celih petdeset let za sveto véro se bojeval, veliko pregona in trpljenja od strani Arijanov prestal in mnogokrat v smrtni nevarnosti bil; sv. Ambrozij, nadškof v Milanu, kateri je mnogo svetih knjig spisal in

pobožnih pesem zložil; sv. Krizostom, patriarh v Carigradu in glasovit pridigar, je sosebno grehe bogatinov in velikašev črtil in napadal, in zato izgnan iz svojega sedeža v siromaštvu umrl; sv. Bazilij, škof v Cezareji, je posebno samotno življenje v puščavah in samostanih podpéral in je zlasti v juternih deželah visoko češčen; sv. Hijeronim, v Stridovi na slovenski zemlji rojen, umen razglagavec in prestavljavec svetega pisma, je svoja poslednja leta v Betlehemu preživel; sv. Auguštín, škof v mestu Hipo v Afriki, vsestrano učen, je v svoji mladosti slabo živel, potem pak velik spokornik in kinč katoliške cérkve postal; sveti papež Leo Veliki je z močjo svojega govora mesto Rim dvakrat razdjanja otel, in tudi krivovérce zasekoval; sveti papež Gregorij Vélíki, ki si je za slavo službe božje in povzdigo cerkvenega petja veliko prizadel in bode na vse čase slovel.

33. Puščavniki in menihi.

Kakor so bili cerkveni očetje imeniti branitelji in najmočnejši podporniki katoliške vére, tako so bili puščavniki najlepši izgled spokornosti, zatajevanja in premage vsaktere poželjivosti. Puščavniki se velijo pobožni kristjani, kateri so iz ljubezni do Boga vsemu blagu, svej oblasti in časti, prijateljem in žlahti se

odpovedali, ter šli v samotne, tihe kraje ali puščave, ondi se ložej greha varovat, Bogu služiti in svojo dušo zveličati. — Kak brlog v zemlji ali v skali, kaka bajta iz drevesnega lubja je bilo njih stanovališče, njih obleka iz ličja ali bičevja, njih postelja trda tla ali malo listja, njih hrana korenike in divja zel, njih pijača studenčnica. Vsemu veseljevanju, vsej sladnosti življenja so slovo dali, vsemu svetu popolnoma odmrli in zmiraj k vekši svetosti hiteli. Prvi puščavnik, o katerem nam zgodovina poroča, je bil sv. Pavel; glasoviteji pa je bil njegov vrstnik, sv. Antonij, ki se oče puščavnikov imenuje. Prvi puščavniki so jeden od drugega ločeni, vsak za se živeli; s časom pa so se zjediniili, vkup prebivali in delali, vkup jedli in molili — in tako so se pričeli samostani ali kloštri, in njih prebivavcem se je reklo mnihi ali redovniki. Če dalje bolj so se širili, najprej v juternjih, potem pa tudi v zahodnih deželah, dokler jim ni sv. Benedikt o začetku šestega stoletja gotovih, prav modro osnovanih vodil dal, ktera so temelj in vir vseh poznejih klošterskih vodil.

34. Selitva narodov.

V petem in šestem stoletju po Kr. se je skoro vse po svetu spremenilo, bila je velika selitva narodov. Mnoga ljudstva sirova in divja

so iz Azije prihrumela, na bližnje narode evropejske pritisnila, in toti na svoje sosede. Vse je vrelo po svetu, in križem se metlo, drlo je ljudstvo za ljudstvom: Alani, Gepidi, Huni, Goti, Longobardi, Slovenci itd. Kraljestva, ki so več sto let slovela, so se prekucnila in namesto njih so druga stopila; sela in mesta glasovita so bila razdjana in so ali popolnoma znad zemlje zginila, ali v razvalinah hirala: celó rimsko cesarstvo, ki je tisoč let stalo in vse narode in dežele pohlastalo, se je razkosalo.

Med vsemi najhujšimi divjaki so bili Huni, katerih kralj Atila, imenovan šiba božja, je cele potoke krvi preлил, mesta Oglej, Ljubljano, Celje in drugih mnogo razrušil, in kamorkoli je stopila njegova drhal, vse požgal in pokončal. Bila je huda stiska, bila je neznana siročina po svetu; kamor so oči nesle, ni bilo drugega, kakor morije, požig in posip. In ker so vsi toti narodi ali malikovavci ali krivovérci bili, so tudi katoliškó véro hudo zatirali, mešnike in redovnike preganjali, cérkve in samostane ropali, ali podirali; zdelo se je, da bodo katoliško véro v zemljo zateptali. Ali Bog je vse v dobro obrnil; kmalo je cérkva svoje veje bolj po širokem razprostranila in mnogo novih udov pridobila.

35. Začetek in razširjava krščanske vére med Nemci in Slovenci.

Že poprej je bilo omenjeno, da prvo zrnje kerščanske vére na slovensko zemljo je padlo iz Ogleja, jednega v tedajnem času največših mest rimskega cesarstva. Ondi je že sv. evangelist Marko, po sv. Petru poslan, Jezusov nauk označeval, je družbo vérnih vtemelil, ter njo pri svojem odhodu l. 50. po Kr. svojemu učencu, sv. škofu Mohorju, izročil. Sv. Mohor pa je sveto véro dalje razširil, po sedanjem Benečanskem, Tržaškem in Kranjskem; je poslal dva krščanska oznanovavca, Lucija in Siruza, celo na Gorotansko (Norikum), kamor je Koroško in del Štajarja spadalo, in se sploh z zlatimi črkami Slovencem v srce zapisal. Da je sv. Klemen učenc sv. Petra po Istrijskem, Primorskem in po Panoniji véro pridgoval, je tudi že rečeno bilo; in da so vojaki in drugi Rimci, ki so se v naše kraje preselili, v svoji novi domovini tudi od krščanske vére mnogo pripovedovali, si lahko mislimo. Po tem takem je drevo sv. vére čedalje bolj obširno rastlo in v mnogih mestih so se škofovski sedeži ustanovili, kakor v Trstu, Ptuju, Celju, Emoni (Ljubljani) in Tiburniji na Koroškem.

Ali v petem stoletju po Kr. ob času velike selitve narodov, so se strašne prekucije in

pregoni po svetu pričeli, in neizrečeno veliko je sveta cърkev Jezusova prestatl imela. Mesto Oglej je bilo razdjano, tudi celjska, emonska, ptujska in tiburnijska škofija je razpadla, in skor po celi Evropi je sv. vére luč vgasovala, razun britanskih ali angležkih otokov, kder je veselo brlela. Iz totih otokov je izhajalo zdaj mnogo svetih móž, ki so brž ko ne pol Evrope prehodili božjo besedo oznanujoč, in kamor so prišli, ajdovske so zmote pregnali in pravi apostoli tistih dežel postali. Tako je sv. Severin po avstrijski vojvodini, sv. Ropert po Salcburškem, sv. Emeran po Bavarskem krščanstvo širil; med vsemi pa slave vreden je sv. Bonifacij, ki se apostol Nemcev zove, neutruden učitelj bil in je častito krono mučenikov dosegel l. 755 po Kr. Ravno tako prijazno je luč sv. vére razsvetila slovenske dežele. Sv. škof. Amand je prišel na Gorotansko, in nekaj časa za njim sv. Ropert, ki je Slovencem sv. evangelj označoval, salcburško škofijo utemelil, in kakor nekteri velijo, celo do Celja prišel in cърkev sv. Maksimiliana posvetil. Njegov naslednik v salcburški škofiji sv. Virgilij je poslal med Slovence sv. škofa Modesta, ki je bil poln gorečnosti za božjo čast, je v Gospej sveti blizu Celovca svoj sedež postavil, veliko novih cърkev sezidal in veliko starih popravil in posvetil,

in je po vsej pravici zaslužil, apostol Gorotanski imenovan biti. Še vekši pospéh je véra imela, ko je cesar Karl (Dragotin) Veliki Avare in Slovence ukrotil in pomiril. Dva gerška brata, sv. Ciril in Metodij, sta si tudi za Slovence neprecenljive zasluge pridobila. Okoli leta 863 po Kr. je sv. Ciril na Moravsko prišel, Jezusov nauk oznanujoč, je sv. pismo v slovenski jezik prestavil in osnoval pisarijo, kterej se še zdaj Cirilica veli, in ktero Rusi in Srbi rabijo. V Velegradu je škofijo utemelil, in ker je leta 871 v Rim šel in ondi umrl, nasledoval ga je njegov brat Metod, kateri je českega vojvoda Borivoja in mnogo drugih Čehov krstil.

O gri ali Madžari so se po prizadetju svojega kralja, sv. Štefana, spreobrnili okolo l. 1000 po Kr.

36. Korist in velika sreča krščanstva.

Kakor po dolgi zimi ljuba spomlad ali vigred vse ogreje, vse oživí, tako je tudi krščanstvo vse naše dežele prerodilo. Kder poprej ni bilo drugega kakor hosta in divja zverina, ondi je rodovitno polje vstalo, seno sušilo se in vinska trta solzila. Divjačno življenje so opustili, kmetijstva se prijeli in po vesih, trgih in mestih se naselili. Pohišтва so stavili, cérkve zidali in zvonov prijazni glas se je razlegal po dolih in

planinah. Malike iz lesa ali kamna zrezane so potrupali in pravega živega Boga častiti jeli.

Krščanska véra je ljudem pamet razjasnila in jih v najpotrebnejših rečeh tako podučevala, da majhino dete in prosti kmetič o Bogu in njegovih lastnostih zdaj več vesta, kakor najbolj čislani modrijani starodavnih časov. Ona je ovrgla malikovanje, vraže in čare ali copernije, je prepovedala sužnotrštvo, dvoboj in samomor in nam tudi sovražnika ljubiti vелеva. Ona je ljudi omikala in umetnosti in znanosti v svojo skrb vzela, je napravila šole za mladost, bolnišnice za bolnike in samostane za pobožnost, za nedolžnost in pokoro; in koliko svetih možev in žen, koliko čistih devic in mladenčev je izgojila, ne dá se dopovedati ne popisati. Lepo, da lepše né more, govori sv. Avgustin, rekoč: „Največe bogastvo, naj draži zaklad in najvekša svetlost, ki se najde, je katoliška vera. Ona prinese zveličanje grešnikom, razsvetli na duši slepe, sprejema po jezero zgubljenih, opraviči krivične, očisti spokornike, potrdi v dobrem pravične, venča mučenike, ohrani device, ovaruje vdove in zakonske v sveti sramožljivosti; posveti mašnike, nas za nebesa pripravlja in z angelji večnega veselja deležne stori. V resnici bogastvo, kojega svet nima dati.“

37. Odpad izhodne ali grške c erkve od rimsko-katoliške. — Muhamed.

Kakor lepo in veselo je v zahodnih krajih kr ŕŕanstvo poganjalo in se razcvetalo, tako žalostno je na Jutrovem omedlevalo. Gr ski cesarji, ki so v Bizancu ali Carigradu svoj sedež imeli, so tudi c erkvo vladati hoteli, v njene notrajne zadeve vtikali se, in terjali, da bi se to, kar se je v njih glavi izkovalo, ravno tako za res držalo, kakor to, kar je Bog razodel. Ljudstvo je bilo lehkih misel in preveč na posvetne sladnosti navezano, duhov ŕina je svoje dolžnosti pogosto zanemarjala, in kar napuh ŕe ni popa il, so razprtije pripomogle. Zmirom bolj in bolj se je motalo in metlo, dokler ni vdarila tista nesrečna ura (l. 1064 po Kr.), v kateri se je izhodna ali gr ska c erkve od rimsko-katoliške ločila in je med obema nastal tu en prepad, ki noter do današnjega dne ŕe ni poravn an. — Ali kakor je Bog Izraelce pretepal, kolikorkrat so od njega odstopili, tako tudi je spridenim Grkom kazen za petami sledila.  e ob začetku sedmega stoletja je v Arabiji neki slepar vstal, po imenu M u h a m e d, rekoč, da je od Boga poslan, popačeno v ero očistiti, ter je iz ajdovskih, judovskih in kristjanskih ŕeg in obredov (ceremonij) novo v ero skoval. S pomočjo neke roparske drhali je od začetka posamezne popotnike zalezoval,

potem karavan se lotil in zadnjič mesta in celo dežele napadal in posilil in njih prebivavce z mečem v roki k novi veri nagnal. Njegovi nasledniki so po njegovih stopinjah naprédovali, so v svojem početju skoraj neprenehoma srečo imeli, jedno deželo za drugo si osvojili in v Aziji in Afriki podolgem in širokem muhamedansko, ali kakor se sploh veli, tursko vero razširili. Kar se ni vdalo, je bilo ali posekano ali v sužnost peljano. Krščanstvo v tistih krajih sicer ni popolnoma ugasnilo, ali kakor veja, ki se od debla odseka, s časom usahne, tako tudi je ono otrpnilo in do zdaj otrpnjeno žaluje.

38. Križarske vojske.

Muhamedanci so Palestino, to je, sveto deželo, v kateri je naš Gospod Jezus Kristus živel in umrl, v svojo oblast dobili in ondi s kristjani grdo ravnali. Hude davke so jim nakladali, cérkve obropali, svete posode oskrunili, in kdor je hotel v Jeruzalemu svete kraje obiskati, moral je zlat odrajtati. Ko so kristjani v zahodnji Evropi zvedeli, kako slabo se njihovim bratom na Jutrovem godí, so močno žalostni postali; pravična jeza jih vname in vojsko zoper nevérnike sklenejo. Peter iz Amiena, zgovoren in bogaboječ duhoven in uščavnik, ki je ravno iz Palestine priromal, je

Laško in Francosko prehodil, povsod prav živo velike stiske in neznane tuge ondotnih kristjanov popisoval in ljudi tako nadušil, da je vsak hotel pomagati. V mestu Klermon na Francoskem, kder se je velika množica duhovnov in posvetnih zbrala, je papež Vrban II. za pripomoč zoper nevérnike prosil in tako ganljivo govoril, da je vse kakor iz jednega grla glas zagnalo: **B o g h o č e ! B o g h o č e !** Po celem zapadu je zašumelo, in ob kratkem je čudno velika vojaška truma na nogah stala. Križarje so jih imenovali, zato ker je vsak vojak znamenje križa na prsih nosil v spomin, da se za Kristusa vojskuje. Vsi vneti za sveto véro so po raznih potih proti Palestini se podali, po trdih bitvah, po velikih nevarnostih in po neizrečenem trudu sveto mesto Jeruzalem spet sovražnikom oteli, l. 1099 po Kr., in pogumni Bogomir Builjonski je bil prvi jeruzalemski kralj postavljen. Pobožni junak pa je zlato krono na oltar položil, železno krono si na glavo dejal, ter rekel: Kder je moj Zveličar Jezus Kristus trnjevo krono nosil, se ne spodobi, da bi jaz zlato krono nosil; in ves čas svojega življenja si je ni na glavo dejal.

Ali jeruzalemsko kraljestvo ni dolgo trpelo, in ako ravno je od evropejskih kristjanov neprenehoma veliko podpore dobivalo, vendar ni obstanka imelo. Vzrok tega od jedne

strani so bili Grki, polni zvijač in nezvestobe, od druge strani pa križarji sami med seboj nezložni in pogosto le preveč krvi in plena željni: torej še ni celo sto let preteklo, ko je razpadlo in prišlo Turkom v pest, kateri so od leta do leta silnejši prihajali, zmirom več mest in pokrajim podjarmovali, in l. 1453 tudi Bizanc ali Carigrad, glavno mesto grškega cesarstva, ki se je pred Bogom veliko zadolžilo, z naskokom v svoje posestvo spravili. Iz Carigrada so Turki zmirom dalje segali, in ropali po bližnjih ogerskih, slovenskih in nemških deželah, in le hrabrost in pogumnost Maltežkih in drugih kristijanskih vitezov, kakor tudi neporekljiva pripomoč Matere božje Marije je imenovane dežele in narode namenjene pogube obvarovala, je obvarovala sploh vse krščanstvo, da ni Turkom sužno postalo, in da jih niso podkove njih brzih konj zateptale.

39. Lepi časi katoliške cérkve.

Slabo so se izšle križarske vojske, veliko krvi se prelilo, mnogo ljudi pod mečem smrt storilo in sveta dežela je pri vsem tem le Turkom v lasti ostala: ali če njih nasledke nekoliko bolj na tanko prevdarimo, bomo našli, da so bile tudi zeló zeló koristne, da so ljudi zbistrile in novo dušno življenje obudile. Znanstva, ktera so proprej pri selitvi narodov povsod pregnana

v samostane bežati morala, so se zdaj med množino razlila in ljudstvo omikala, osnovale so se šole in vseučilišča, ki še zdaj slovijo, kakor v Pragi, na Dunaju (Beču), v Padovi, in vstali so možje čudovite učenosti, kakor sv. Tomaž Akvin, kteremu so angeljski rekli, in sv. Kardinal Bonaventura, ki sta oba v letu 1274 umrla. Pobožni Tomaž Kempčan, ki je lepo živel in lepo pisal, je 200 let pozneje v visoki starosti umrl.

Še lepše pa slovijo tisti časi zavolj njih nehinavske pobožnosti, zavolj trdno žive vere v Boga, svete gorečnosti za božjo čast in delavne ljubezni do bližnjega. Koliko so sezidali krasnih cérkev, koliko visokih zvonikov, ktere še dan danešnji osupnjeni ogledujemo! Koliko so ustanovili naprav, ktere so še našim časom v prid in srečo! Tako postavimo je sv. Hema, rojena pilštanjska grofinja, v Krki na Koroškem veličastno cérkev z dvema samostanoma, možkim in ženskim, zidati dala, in iz tote njene zaloge je prirastla sedanja krška škofija, l. 1073 po Kr. — Eberhard, salcburški nadškof, je utemelil lavantinsko škofijo l. 1228, cesar Friderik IV. pa ljubljansko 1462. — Samostansko življenje je bilo v najlepšem cvetju, in možje kakor sv. Bruno, Norbert, Bernhard, Dominik, Frančišek, so s svojimi zgledi celemu

svetu kakor luč svetili, so raznih plemen redove osnovali, in mnogo samostanov postavili. Pa ne le sami so sveto živeli, temuč tudi med ljudstvom pobožnost redili, revežem in siromakom pomagali, bolnikom stregli, nevedne učili, jetnike in sužne odkupovali. Na vse kraje sveta so učitelje pošiljali sveto véro razširjati, in so vsem deželam, v ktere so prišli, in med vse narode časno srečo in večni blagor prinesli. I sploh, karkoli so delali, — ali so malali, ali podobe rezali, ali pesme zlagali, ali knjige pisali, — vse so k božji časti obračali, in vsaktero njih delo nam kaže le bogoljubnost in svete občutke.

40. Mnoge razprtije.

Med žlahtno pšenico, ki je tiste čase tako veselo poganjala in stoteren sad obetala, je pa tudi ljulika zaplodila se in grenek sad prinesla. Bile so tu in tam nesrečne vojske, žalostni prepiri in pravde; tudi raznih krivic in marsikakega pohujšanja se ni manjkalo. — Cesarji in rimski papeži se niso mogli nič prav dobro zastopiti. Že cesar Arih IV. (Henrik) je hotel v cérkvi gospodariti, je škofije, opatije in druge duhovske službe dostikrat najnevrednišim podeljeval, včasih pa celó za denar prodajal, zato je med njim in papežem Gregorjem VII, vstala velika razprtija; in da so take razprtije,

ker so se pogosto ponovile, veliko tuge in škode na vseh straneh napravile, vsakdo lahko vé.

Tudi razni krivovérci so vstajali, zoper duhovsko in deželsko gosposko učili, sami ustavljali se ji in druge podpihovali, ter veliko bojev krivi bili.

Tako je po Českem Jovan Hus krivovéro trosil, jih veliko premotil in strašne zmešnjave napletal. Ravno tako se je tudi po drugih deželah godilo, po Francozkem, Angležkem in Laškem. In ako ravno so jih sčasoma umirili in ukrotili, vendar je neki protiven in vrtoglaven duh ljudem obvisel, po vseh žilah se kuhalo in vrelo in mankalo le sapa, ktera bi iskro pod pepelom tlečo razpihala in v živi plamen spravila. In tota sapa, ti vihar se je na Nemškem vzdignil o začetku šestnajstega stoletja, je čedalje bolj široko in z večo silo vlekel in neizrečeno veliko zlega (hudega) načinil. Jezero in jezero ljudi je od katoliške vére odpadlo, ljudstvo zoper ljudstvo vstalo in sosed na soseda planil; krvave vojske so se vnele, strašne bitve in morije se storile in cele vesi in mesta so z zemlje zginile. Znanosti in umetnosti so bile zateptane, in narodi, ki so v omiki in izobraženosti tako veselo napredovali, spet so surovi in divji postali; posebno pa jela je véra od tiste dobe vedno bolj pešati.

Zgodovina novih časov krščanstva.

Štrta doba.

Od velike ločitve v zahodni cérkvi do naših dni
(od l. 1517 po Kr.).

41. Luter in drugi krivovérci.

Mož, ki je neštevilno zmešnjav na svetu načinil, in na milijone ljudi v časno in večno nesrečo pripravil, bil je Martin Luter, učitelj modroznanstva v Vitenbergu na Nemškem. Bil je učen in prebrisane glave, pa še bolj napuhnjen in vrele krvi. Leta 1517 se je z Dominikanci zavolj krive rabe cerkvenih odpustkov prepirati jel; zraven pa je on sam še huje zabredel, in od dné do dné v večé zmote zahajal tako, da je polagoma vse krivovére starih časov pograbil in zmašil v novo véro, ki se po njem *L u t e r a n s k a* veli. Daritev sv. meše, post, spoved, molitve za mrtve in še marsikako pobožno navado je zavrgel; učil je, da véra sama človeka opraviči in zveliča, in dobrim delom vso veljavo odrekel. Rimskega papeža je Antikrista imenoval in njegovo cer-

kveno višo oblast popolnoma zavrgel, redovnikom in redovnicam (nunam) ženitve in možitve privolil, deželskim gospodom pa in grajščakom pravico priznal, vse, kar samostani gleštajo, v posest vzeti in v svojo rabo obrniti. S tem se je mnogim prikupil in ob kratkem veliko drhal si pridobil; spačeni množici namreč so njegovi mehki nauki zlo sprejetni se zdeli in lakomnim knezom je samostansko blago močno dišalo. Poslednjič je obljubo devištva prelomil, in, ako ravno duhoven in redovnik, v zakon stopil, in se oženil z neko redovnico, ki je iz samostana ušla, in kateri se je reklo Katra Bore. Luter se je ustil, da svoj nauk iz svetega pisma zajema; ali ker je sveto pismo le po svoji trmasti glavi razlagal, se je strašno zamotal in v svojih besedah ves navkriž bil! Kar je jeden dan zagovarjal, je drugi dan že oporekal. Tako je trdil, da človek nima proste volje, torej tudi božjih zapovedi ne more dopolniti, in se hudega ne varovati; da greh človeka ne pogubi, ako le trdno véro ima; in še več drugega takega je kvasil.

Kakor je od jedne strani Luter, tako so od druge drugi, in skorej še huje nad katoliško cérkev segali in ji veliko zalih vej odklestili. Na Švajcarskem je Urh Cvingli vpričnost Jezusa Kristusa v svetem rešnjem

Telesu tajil, ter jih veliko premotil; še več pa jih je za seboj potegnil Jovan Kalvin, ki je učil, da Bog nekoliko ljudi v večno pogubljenje odmeni in za tega del njih srce okamení, da se poboljšati ne morejo, in še mnogo drugih zmot je zatrosil. Prekrstniki so trdili, da otroke krstiti ni po svetem pismu, in se torej odraščeni drugič krstiti morajo; tudi so hotli, naj bi ne bilo lastnega premoženja ne gosposke na svetu, marveč vse občno in jednako. Vsi ti krivovérci, Uvingliani, Kalvinci in prekrstniki, so zlo grdo in divje ravnali; kar je Luter prizanesel, so toti ali oskvrnili ali razdjali. Podobe Jezusa Kristusa in njegovih svetnikov so razsekali in potolkli, oltarje polomili, celó grobe in rake so razbili in kosti in ostanke svetnikov z nogami poteptali ali zažgali. In ako ravno so jeden čez drugega bili in se strašno preklinjali, katoliško cérkvo pa so vendar vsi jednako sovražili in bi jo bili radi z zemlje pregnali. In kakor ljulika večidel rajši raste kakor pšenica, tako so tudi vse te krivovére čudovito poganjale. Bili so pa tudi krivovérci zviti in prekanjeni in niso zanemarili nobenega sredstva, ktero je v razširjavo njih zmot kaj pripomoglo. Ustmeno in pismeno so se poganjali za pospeh svojega lažnjivega nauka, in kder zlepa niso opravili, so pa shuda nagnali.

42. Tridentinski cerkveni zbor.

Katoličani so si veliko prizadevali in se trudili, da bi teh žalostnih razdrtij enkrat konec bil, da bi se ljudstvo umirilo in spet le jedna véra v zahodni Evropi bila. V raznih mestih so z razkolniki vérske pogovore imeli, ter jim prijenjali, kolikor je le mogoče bilo; ali vse zastonj. Luter v svojem sovražtvu do rimskega papeža ni nobene mére vedel in se ni dal pogovoriti; marveč je le huje razsajal in vedno vekše homatije narejal. Za tega del so se leta 1545 na povabilo papeža Pavla III. katoliški škofi in učitelji v mestu Trident na Tirolskem zbrali, so od jedne strani pravo katoliško véro potrdili, od druge pa vse te nove krivovére v pretres vzeli ter jih obsodili in trdovratne krivovérece iz svoje občine odločili kakor suhe veje z zelenega drevesa. Ta je tisti toliko sloveči tridentinski zbor, kateri se tolikokrat v pridgah in krščanskih naukih v pričbo katoliške vére imenuje; ta zbor je katoliški cérkvi novo lepoto dal in njeno moč čudovito povekšal; vsi dobromisleči vérniki so se spet trdneje svoje matere katoliške cérkve poprijeli in veliko zašlih se je k njej povrnilo. Tudi Luterane so povabili k tridentinskemu zboru, da bi se bili prijazno pomenili in ako mogoče, v veri zjedini, ker so ravno oni naj glasneje po

cerkvenem zboru vpili; ali kadar se je potem sešel, so bili polni izgovorov, in niso hoteli dojeti. Tako je ta nesrečna ločitev še dalje trpela: in če je kraljestvo samo zoper sebe razdeljeno, govori Jezus, bode razdjano, in hiša bo na hišo padla; tako se je tudi zlasti na Nemškem žalostno godilo.

43. Žalostni nastopki novih krivovér.

Luter je zmirom in povsod veliko o slobodi trobil, cesarja pa, škofe in deželске oblastnike jako jako psoval ali grdil; njegov malopridni nauk je pa tudi malopriden sad obrodil. Kmeti, toliko lepega o slobodi slišavši, so se kmalo na noge postavili in strašen punt, ali črno vojsko začeli; v velikih trumah so se po deželah razlili, ropali in požigali grajščine in samostane, in grozovito mučili in morili izmed duhovščine in žlahtnikov vse, kateri so jim v roke prišli: ali tudi njim je povračivna ura udarila. Veliko jih je bilo v vojski pobitih, veliko jih je v železju po ječah pomrlo, veliko v rabeljnovih rokah življenje zgubilo in kakor zgodovina pravi, več od sto tisoč jih je bilo vseh vkupaj pokončanih. Komaj pa so bile tote prekucije končane, so že druge nastopile, — vnela se je žalostna tridesetletna vojska, ktera je zlasti nemške deržave od

jednega kraja do drugega strašno poteptala, ljutost in razuzdanost podredila in krščansk občut v mnogih srcih popolnoma zadušila.

Ali ne samo po nemških, marveč tudi v ostalih evropejskih državah so hude vojske zavolj vére zahrule. Na Š v a j c a r s k e m je Urh Cvingli krvavo bitvo zoper svoje lastne rojake podkuril in z mečem v roki svojo dušo izdihnil; tudi Kalvin in njegova stranka so se velikih krivic, grozovitosti in razprtij okrivili. Na F r a n c o z k e m so Kalvarji ali Hugenoti kakor pravi divjaki razsajali in blizu dvajset tisoč katoliških cérkev razdrli in raznesli: v jedni sami pokrajini (Dofiné) so po spričbi jednega njihovih pisateljev 256 duhovnikov in 112 redovnic umorili in devet sto vesí in mest požgali. Ravno tako je moralo a n g l e ž k o kraljestvo veliko prebaviti zavolj svojega odstopa od katoliške vére. Kralj Arih VIII., začetnik tega odpada, je veliko blagih mož, sosebno duhovnih ob glavo djal, vse samostane podrl in njih blago in imetje v svoj žep vteknil. Še grozoviteje je ravnala kraljica Elizabeta, pod ktere vladarstvom je nesreča katoličanov do vrha prikipela; homatije so se po njeni smrti še namnožile in kralj Dragotin I. (Karol) je moral celó na krvavem odru svojo glavo zgubiti.

44. Ražširjanje katoliške vere v prej neznanih krajih.

Kar je sveta mati katoliška církev po krajih naše Evrope slabovérnih otrok po krivovérah zgubila, jih je po drugih delih sveta z zvrhano méro dobila, in kar so Luter, Kalvin in njih pajdaši vérnih ji odvzeli, so iskreni duhovni, kterim se misijonarji veli, v Aziji, Afriki in Ameriki ji obilno pridobili. Kakor nekdej apostoli so šli na vse kraje sveta sv. evangelj oznanujoč in stoteren sad je bil plačilo njih dela in truda. Popisati vse, koliko so trpeli in koliko prehodili, ni prostora ne časa: samo od jednega izmed njih, sv. Frančiska Ksaverskega, naj se kaj malega pové. Ves vnet za spreobrnitev nevérnikov in pogumen, kakor nekdej sv. Pavel, je široko morje preveslal in srečno v izhodno Indijo došel. Po ulicah mesta Goa je vsako jutro z zvončkom žvenkljal in s tem otroke k sebi privabil. Otroci so kmalo veselje dobili do prijaznega moža in ga pazno poslušali, ko jim je toliko lepo od ljubega Jezusa pripovedovati znal in domu prispevši in povedavši, kaj so slišali, so odraščeni srca vneli, da so tudi oni hodili paslušat svetega moža. In Bog je blagoslovil vidoma vse njegove stopinje. Neutrujen je hodil od sela do sela, od otoka do otoka, je Indijo in

Japan in mnogo drugih kraljestev prehodil, je štirideset tisoč maliških podob z lastno roko razdrobil in nad jeden milijon ljudi s krstno vodo oblil, — kaj, on sam pravi, da je samo jeden dan deset tisoč nevérnikov krstil; zato se po vsej pravici apostol Indije zove.

Po njegovi smrti so pa drugi nastopili in zmirom več polja s semenom božje besede obsejali; celó po velikej Kitajski državi, kamor do tistih dob še nihče iz naših krajev došel ni, je katoliška véra zeló lepe mladike gnati jela. In da malikovavci niso samo na videz, kakor sovražniki krščanstva zabavljajo, temveč resnično spreobračali se, to nam priča njih stanovitnost v veri ob času, kadar je po japonskih otokih hudo preganjanje kristjanov navstalo, ter jih veliko sto tisoč za svojo véro umrlo in neznane, neizrečene muke trpelo. Radi kakor na svate so hodili na krvavi oder; mladi fanti in dekleta, rahli sérci in žlahtne gospe voljno in veselo polágali svoje glave pod rabeljevo sekiro. In žalibože, da noter do zdaj v tistih krajih niso henjali kristjanov preganjati!

Ravno tako prijazno se je po Ameriki, ktero je Krištof Kolumb l. 1492 najdel, luč krščanske vére zasvetila, in gnjusobi in nesramnosti malikovanja konec storila. Amerikanci, posebno pa Mehikani so bili hudi malikovavci. Po dvajset tisoč mladenčev in dekličev

so poklali vsako leto svojemu grdemu maliku, ki so mu rekli Biclibucli, in ako niso na vojski sovražnikov dovolj nalovili, so svoje lastne otroke v žrtvovanje dali, ter meso darovanih ljudi povžili. Jezik ne dopové, koliko so ubogi misijonarji pri njih trpeli, koliko nevarščin, glada in žeje prebavili, in vendar so vse zapreke srečno premagali, divja ljudstva omikali in luč svete vére v njih temnem srcu prižgali. Čudno dobrega in lepega pa so storili v neki pokrajini južne Amerike, P a r a g v a j imenovani, kder so iz žalostne goščave blagonosni raj, in iz ljutih pesjanov krotke in poštene kristjane naredili. Vem, da bi radi vedeli imena vsaj nekterih izmed njih in da vam ustrezem, ako vam nekoličko od njih povém.

45. Najimenitnejši možje v tej dobi.

Blagi možje, kateri so se neutrudno za razširjavo katoliške vére poganjali in dostikrat s svojo lastno krvjo malikovavsko zemljo polili, bili so večidel redovniki ali menihi. Frančišek Ksaver in ostali, ki so po Kitajskem in Japonskem pravo véro razširjali, so bili Jezuiti, in ni še bilo cerkvenega reda na svetu, kateri bi si bil tolike zasluge za katoliško véro pridobil, ter jo bi bil močnejše napadom krivovércev branil, kakor Jezuitski red, kojega utemelitelj je bil sv. I g n a c i L o j o l a, l. 1491 na Španskem rojen.

Nasproti pa tudi ne morem zamolčati, da nobeden red ni toliko protivnikov imel, kakor ravno red Jezuitov. Sovražili, črtili, preganjali in celó morili so njegove tovarše, ter jih sovražijo, črté, preganjajo in moré do današnjega dné.

Pa še drugi redi so v tej dobi vstali in zacelili rane, katere so Luter in drugi krivo- vérci katoliški veri vsekali. Frančiškani in kapucini, katerih duhovni oče je bil sv. Frančišek iz Asisija, so bili dobri duhovni pastirji in pri ljudeh jako čislani zavolj svoje svete pobožnosti in ojstre spokornosti. Pijaristi so se po šolah in učiliščih z otroci in mladenči pečali; milosrčni bratje so bili bolnikom v postrežbo: drugi spet so druga opravila imeli. — Tudi ženski spol ni zaostal, temveč si mnoge in razne samostane napravil. Uršulinke, ktere se s podukom dekličev trudijo, še zdaj po naših krajih največ samostanov imajo, kakor v Ljubljani, Loki, Gradcu, Gorici i. t. d. Elizabetinke strežejo bolnim, Karmelitke so v premišljeavnem zivljenju svoj poklic imele in milost božjo prosile za deželo in ljudi.

Posebnega oména vredna pa je množica mož in žen, ki se je, kar véro in krepost zadeva, za izgled postavila vsem bodočim časom. Sv. Karl Boromejski, kardinal in nadškof

v Milanu (um. l. 1584), je v ljubezni do bližnjega naj višo stopinjo dosegel. Ob času kužne bolezni je kakor angelj pomoč in tolažbo po mestu nosil, po bolnišnicah, kder je smrt nemilo kosila bolnikom stregel, in vse, kar je svojega imel, denar in blago, celó svojo posteljo in življenje svojim siromakom v žrtvo dal.

Sv. Frančišek Salezij, škof Genevski na Švajcarskem (um. l. 1622.), je po svoji ljubeznjivi krotkosti okoli 72.000 krivovércev zopet katoliški cérkvi pridružil — Sv. Vincencij Pavlanski (um. l. 1760) je vse svoje žive dni ubogim in betežnim v postrežbo bil, in si veliko veliko prizadel, da bi njih žalostni stan polajšal.

Vpeljal je družbo mešnikov, ki so nevedne kmetovavce podučevali, in družbo za popravo galijotov (galernih služnih), utemeljil posebne hiše, v katerih so se sirote in najdeni otroci odgajali, in kar je črez vse važno, po njem so osnovane milosrčne sestre, katerih slava še zmirom raste po mestih in deželah. Na Nemškem si je največe zasluge za katoliško véro sv. mož Jezuvit Kanizij pridobil. Kakor močen zid se je napadom krivovércev ustavil in z besedo in s spisi se z njimi boril; zložil je katekizem, ki se še zdaj po šolah rabi, in vpeljal mnogo učilišč in drugih občno koristnih naprav. Na Kranjskem so bili ljubljanski škof, Tomaž Hren,

na Koroškem labudski škof, Jurij Stobej, na Štajerskem pa sekovski škof, Martin Brener, najpogumnejši zavetniki katoliške vére, in so uspehe Luteranov s krepko roko zajezili.

Naj se zapomnijo tu še nektera možka in ženska imena šestnajstega in sedemnajstega stoletja, koja so katoliški cérkvi na vse veke v kinč in lepoto; kakor sv. Joan od Boga, Joan od križa, Filip Néri, Peter iz Alkantare, Jožef Kalazanc, Jožef Kupertin, Franc Borgija, Pij V., Fidel iz Sigmaringa, Alojz Goncaga, Stanislav Kostka in še mnogo drugih. Izmed ženskega spola pa: sv. Terezija, Roza Limanska, Angela iz Brešje, Magdalena Paciska, Frančiška iz Santala i. t. d. V osemnajstem stoletju sosebno imenit je bil sveti škof Alfonz Liguorij (um. l. 1787), ki je mnogo lepih knjig spisal, in utemeljil družbo mešnikov, katerim se Liguorjani ali Redemptoristi pravi. — Vsi toti svetniki in svetnice božje so bili človeškega rodu najboljši prijatelji, največši dobrotniki. Otroke so v božjem strahu in božjem nauku lepo učili, mladenče in dekleta k pobožnosti vnemali in jim skrb za nedolžnost in čistobo srca goreče priporočali, starce pa k srečni smrti pripravljali. Bolnike po bolnišnicah, jetnike po ječah so

pridno obiskovali in njih žalostne duše s tolažbo podpérali. Mirni in krotki niso nobenemu krivice storili, nobenega raznašali, temoč od vsakega dobro mislili in mu vse dobro želeli. Sami za se pa so silno ostro živeli, malo jedli, malo spali, veliko molili, in žive priče bili, da duh ljubezni, duh ponižnosti in lastnega zatajevanja ni še zginil iz katoliške cérkve, kakor veliko nasprotnikov na vsa usta trobi.

46. Razširjanje nove nevére in zatiranje katoliške cérkve. Razne prekucije v deželskih zadevah.

Luteranska krivovéra ni bila od Boga, in kar od človeka pride, obstanka nima; zato je tudi ona razpadati jela in mnogostrano se razklala. Tako so prekrstniki, presbiterani, kvekeri, metodisti, moravski bratje in drugi krivovérci scer vsi na njenem deblu izrastli, vendar so bili med seboj razcepljeni in v svojem nauku jeden drugemu dostikrat ravno nasproti, ter so če dalje v vekše zmote zahajali.

Nekteri izmed njih, zlasti na Angležkem in Francozkem, so sčasoma celó vso véro zgubili in v hudobi svojega srca tako globoko se pogreznili, da so strašno zarotbo storili in prav peklenski sklep naredili, krščansko véro popolnoma zrušiti in zatreti. Iz tega namena

so spisali mnogo zapeljivih knjig, v katerih so norce brili iz vsega, kar je človeku svetega in kar k sramožljivosti gre; so oponašali in zasmehovali rimskega papeža, duhovščino in cerkvene obrede, ter očividno priporočali nesramnost in razuzdanost. In kar je res, to se ne sme tajiti, znali so pisati kaj lepo, mično in bistrourmno, zato pa je vse, visoko in nizko, po njih bukvah in pismih hrepnelo, jih z velikim poželenjem čitalo in se ponevedoma njih strupenega duha — duha brezbožnosti nasrkalo. — Potem pa, ko jim je njih početje tako dobro zvedlo, so še bolj čvrsto na noge stopili, in jeli brez plahote svoje črno delo izpolnovati. Dobro vedé, da kdor hoče čredo razkropiti, mora poprej pastirja mahiniti, so tudi oni naj prej duhovščine se lotili. Proti koncu osemnajstega stoletja so na Francozkem strašne prekucije vstale, so duhovnom vsa njih zemljišča s silo vzeli in poprodali, redovnike in redovnice iz njih mirnih izbic izgnali, njih svete obljube razrušili, in njih samostane in cérkve obropali in razdjali. Koliko duhovnov so pobili, koliko v vodi potopili in koliko iz dežele zapodili, to vé Bog sam! Le v mestu Nantes so jih sedem sto in šestdeset ugonobili. Naj se je dohovnik le prikazal v mašnem oblačilu, gotova smrt je bila njegov del, in za glavo je šlo vsakemu, kateri bi ga bil pod

streho vzal. Nedelje in svetke praznovati je bilo ojestro prepovedano, sv. mešo služiti ali slišati s smrtjo kaznovano; z jedno besedo, vse kar je krščanskega bilo ali k službi božjej spadalo, bilo je zaterto in vničeno. Célo Boga, pravega, živega Boga, ki je vse stvaril, vse hrani in vlada, so predrzno zavrgli, in namesto Njega pamet za boginjo postavili, so neko nesramnico prav gizdavo okinčeno z veliko slovesnostjo v prejšnjo stolno cérkvo Matere božjej v Parizu na ramah nesli in jo na veliki oltar na mesto britke podobe križanega Jezusa postavili, nji v čast pesme peli in kadilo žgali.

Kder pa enkrat luč prave vere ugasne, ondi tudi prava sreča, blagostan in veselje mine, kakor se je na Francozkem zgodilo. Ni bilo več miru ne varnosti, ne prijateljstva ne zvestobe; brat se je bal brata, oče svojemu lastnemu otroku ni zaupal, celó kraljevski sédež so prekucnili in raztrupali. Bili so strašni časi, kakoršnih ni zapisanih v zgodovinskih bukvah, ter so kakor smrtna senca nad dve leti zalo francozko zemljo temnili in divjačili. Pobožni in dobrohotni pa le premehki kralj Ljudevít XVI. je pod rabelnjovo sekíro glavo zgubil (l. 1793) in za njim tudi njegova žena in sestra. Kakor voda po potokih je tekla krv po mestih in veséh, in niso prizanesli ne starosti ne spolu. V Bretanji so pet

sto otrok, (kterih) najstarejši je štirinajst let imel, postrelili, zato ker so njih očetje Bogu in kralju zvesti ostali, in nekteri so zračunali, da vseh v tej strahoviti dobi pomorjenih skupaj je bilo blizu dva milijona. In kaj mislite, zakaj so ti kervoloki (med katerimi najdivjiši je bil Robespier) vso to nesrečo, grozo in žalost napravili! — Kakor oni sami pravijo, zato, da bi ljudi osrečili in njih korist povekšali! Ko so duhovne preganjali in véro zatirali, so rekli: ljudstvo se mora omikati in očistiti svojih vraž in praznih vér. Ko so morili in nedolžno krv preliváli, so djali: vse ima prosto in jednako biti. Znali so lepo govoriti, res je, pa pod njih jezikom je bil nevaren strup, in joj in gorjé vsakemu, kateri takim sleparjem v pest pride! — Zadnič pa, ko so videli, da njih hudičeva setev tako močno plodí, so se hudobneži sami zbali in za svoje življenje tresti jeli, in da bi brezpostavnost vsaj nekoliko zajezili, so dali slovesno oznaniti, da mora ljudstvo spet v Boga in neumrljivost človeške duše vérovati. Leta 1799 je Napoleon višjo oblast prevzel; bil je mož orjaškega uma in nenavadne zmožnosti, vendar ljudstva brez vére vladati se ni upal: zatega del je cérkve zopet odprl, je očitno službo božjo zopet vpeljal in z rimskim papežem zastran cerkvenih zadev slovesno se

pogodil. Ali ta lepa zastopnost med njima ni dolgo trpela. Napoleon, prevelike sreče pijan, je na svoje obljube pozabil, je zmirom dalej segal in terjal marsikaj, kar mu poglavar c rkeve nikakor dovoliti ni mogel. Konec razprtije je bil, da je francozka armada mesto Rim obsedla in so papeža Pija VII. kakor razbojnika vjeli, ter odpeljali (l. 1809). Ali Jezus Kristus, kateri je svojo c rkev na skalo zidal in ji obljubil, da je nobena sovražna mo  premogla ne bode, je tudi v tej stiski ni pozabil. Kakor visoko se je vzdignil Napoleon v svoji moči in ponositosti, tako globoko je padel. Njegova hrabra vojska je na Rusovskem zmrznila in slednjič on sam vjet in na dalni otok sv. Helene odpeljan bil: papež Pij VII. pa je z veliko slavo v svoje mesto Rim nazaj prišel (l. 1814). Njegovi nasledniki na stolu sv. Petra so bili: Leo XII., Pij VIII., Gregor XVI., Pij IX. in Leo XIII., ki zdaj kr cansko katoli sko c rkev vlada, in je v vrsti papežev od svetega Petra sem dve sto šestdeseti.

47. Obuditva boljšega duha med katoličani in nada boljših časov katoliške c rkeve.

Po francozki prekuciji, ki je c rkeve, države in narode ubo ala in na milijone ljudi podavila, je hotla previdnost božja ljudstvo

posvariti in prepričati, kam pride, kdor Boga zapustí in od prave vére odstopi. Veliko sicer se jih je spametvalo, ko so vidili strašno globino, v katero odstop od Boga in vére pelja; ali joj! veliko pa tudi je slepih ostalo in svarjenja božjega ni porajtati hotelo; zategavoljo so se krivi in zapeljivi nauki francozkih brezbožnikov tudi po drugih deželah razlili. Tudi po ostalih deželah so mnogo lepih in občno koristnih naprav razrušili, mnogo opatij in samostanov odpravili, bratovščine in vsa pobožna društva odpravili, in kderkoli so mogli, cérkev in njeno oblást in njene pravice podkopali: nevero pa in njen kačji nauk so razširjali, živo priporočali in sosebno med šolsko mladost z obema rokama trosili. Pri vsem tem pa vendar Bog svoje vsemogočne roke cérkvi ni odtegnil, ampak varoval jo je kakor svojo ljubljeno nevesto, krepko podpéral v raznih nevarnostih in zravno še visoko poveličal z mnogimi čudeži. Postavimo — kako čudna je bila spreobrnitev Juda Ratisbona! Koliko bolnikov je čudovito ozdravelo l. 1844 v mestu Trier, kder je sveta suknja našega Zveličarja v počesčenje izpostavljena bila! In v naših dneh kako čudo se je godilo v laškem mestu Rimini!

Brez vse dvombe pa naj večí čudež, kterega nobeden tajiti ne more, je vedno in

zmirom nagliše razširjanje svete katolišce vére po vseh delih sveta, dasiravno je povsod mnogobrojnih zavér. Posebno veselo v severni Ameriki véra napreduje. V Združenih državah samo so v manj kot petdesetih letih nad šest in dvajset škofij utemeljili, in zravnó še veliko množino cérkev, duhovšnic, samostanov in drugih naredeb pobožnosti naredili. Na Kitajskem se spreobrnitve od dné do dné množijo, in akoravno ondot kristjane pogosto še preganjajo in morijo, njih število vendar zmirom raste. Tudi v Afriki se kaže, da boljši časi nastopajo; kajti v sredino Afrike se je l. 1851 več duhovnov, rojenih Slovencev, podalo, črnim zamorcem sv. evangelje oznanovat. Na Angležkem katoliške cérkve stavijo, samostane zidajo, in ljudje prestopajo v katoliško véro tako obilo, da se jih veliko nadja, da ne bode dolgo, ko bo celo angleško kraljestvo katoliško. Ali kaj! saj se je tudi pri nas v avstrijskem cesarstvu od nekoliko let sem marsikaka reč na boljše obrnila. Postavili so mnogo samostanov, v katerih nedolžnost zavetje, spokornost mir svoje vesti, bolnik postrežbo in starost oskrbljenje najde. Začele so se bratovščine sv. Leopolda, presladkega srca Jezusovega, živega rožnega venca in srca Marijinega za spreobrnitvo grešnikov. Fare so skoro

povsod za božjo čast oživele, svoje c erkve olepšale, in tu in tam si glasne in prijetno vbrane zvonove omislile. Nove šole so se osnovala, sveti zakramenti se prejemajo bolj pogosto in čedalje bolj na dan stopa spoznatev, da le v katoliški c erkvi se najde pravi mir, zloga in večno življenje. — Posebnega spomina vredna sta cesarska ukaza od 18. in 23. mal. travna leta 1850, ktera oproščenje katoliške c erkve slovesno izrekujeta in katoličane po vesvoljnem svetu z veselim upanjem navdajata.

Res je sicer, da se je vmes tudi marsikaj žalostnega prigodilo, sosebnost leta 1848, k er so duhovščino in pobožnost preganjali; res je, da je veliko kristjanov, ki so zelo nemarni in brez skrbi za izveličanje svoje duše, in le svet in posvetno veselje ljubijo, celó nove krivov ere, kakor Rongeansko, so izkovali. Ali vse to nas ne smé motiti, temveč v v eri še bolj potrditi, zakaj v sv. pismu čitamo: da vsi, kateri hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, morajo preganjanje trpeti; in čitamo, da bode enkrat velik odpad od Boga in Kristusa. Vsak tedaj naj gleda in  uje, da se zapeljati ne d , temo  da zvest ostane in venec življenja prejme. (Skrivno razod. 2, 10.)

48. Zagovor.

Zgodovina naše svete vére nam kaže na vsakem listu, kako dober in usmiljen, pa tudi kako svet in pravičen je Bog. Razjasnuje nam, kako čudno in modro je Bog človeški rod vodil že v stari zavezi, od našega prededa Adama noter do prihoda našega Gospoda in izveličarja Jezusa Kristusa: še lepše pa nam pripoveduje o novi zavezi, kako je Jezus Kristus cérkev utemeljil, kako so jo apostoli in njih nastopniki po vesvoljnem svetu razširili in kako zalo raste skoz vse veke noter do sedajnega papeža Leona XIII. Kdor ima zdrave oči, lahko vidi, da veličastna in polna blagosti je naša sveta véra; in slednja vrstica nam velí, da ne človek, ne angelj, ampak Bog sam more ljudem takšno véro dati.

1) Véra, ktero mi spoznavamo, ni od ljudi zmišljena, marveč od Boga izvira. V stari zavezi jo je Bog po prerokih razglasil, v novi pa njegov edini Sin Jezus Kristus oznanoval in potrdil z nebrojnimi čudeži, največ pa s svojim vstajenjem od mrtvih. Od Boga so njeni nauki, in kdor jih zaničuje ali zavrže, sam sebe vekomaj zavrže.

2) Naša véra ni od danes ali včeraj, nima kakih sto let, kakor krivovára Luteranov, Kalvincev in drugih, ampak prav za prav sega do

z a č e t k a s v e t a. Njeno prvo zrno je bilo v rajū vsajeno, kder je Bog človeku, potem ko je greh storil, Odrešenika obljubil; in cela stara zaveza z vsemi svojimi darimi, opravili in šegami je bila le predpoda nove zaveze in kar v stari pomankuje, to nova dopolnuje.

3) Dasiravno pa zgodovina naše svete vére blizu šest tisoč let obseguje, ima vendar toliko neoporekljivih spričeb in imenitnih dogodeb, da nihče, ako nima skaljenega uma, nad njeno istino ali resnico dvomiti ne more; in kar bukve sv. pisma važnejšega kaj povejo, kakor o grehu prvega človeka, o obljubi odrešenika, o vesvoljnem potopu i. t. d., to vse tudi grški in rimski zgodopisci potrjujejo. Nobeden narod nima zgodovine tako globoko utemeljene, kakor jo ima krščanska véra. Vse rodovine od Adama do Kristusa so nam na tanko znane in vse cerkvene poglavarje od sv. Petra do sedajnega papeža lahko po imenu povemo. Kako čudno lepo se vse vrstí! kako premodro je vse vpeljano!

4) Celó Judje, ki so kristjanom naj trdoglávnejši nasprotniki, pričajo, akoravno nehotoma, resnico in božji izvir naše svete vére. V svojih svetih bukvah namreč zeló skrbljivo ohranjujejo celo zgodovino in vse

prerokbe stare zaveze, na ktere se mi naslanjamo, tako da nihče trditi ne more, kakor bi kristjani bili kaj popačili ali vrinili.

5) Tudi tega nihče tajiti ne more, da le s posebno pomočjo in milostjo božjo je krščanska véra čez celi svet se razširiti mogla. Apostoli namreč, ki so jo oznanovali, so bili nizkega rodú, — ubogi in nepoznani, si niso nikoli po šolah glave belili in nikjer pridgovati vadili. Véra, ktero so učili, in ktera le pokoro, ponižnost in lastno zatajevanje hvali in priporoča, vse sovražtvo pa, poželjivost mesa in lakomnost časti in blaga črti in prepoveduje, samopašnim hajdom dopasti ni mogla: zatorej so se bogatini in veljaki na uboge ribiče zaničljivo ozirali, modrijani in učeni zasmehovali jih, in vladarji in oblastniki z mečem in ognjem preganjali. Pri vsem tem so pa ubogi ribiči vendar le zmagali in Jezusov nauk po celem svetu razširili, in sicer tako naglo razsirili, da je smel sv. Justin kmalo po smrti apostolov vpričo vseh ljudi pisati: „Ni znanega naroda, ne med divjaki ne Grki, kder bi se v imenu križanega Jezusa molitve in zahvale Bogu Očetu in Stvarniku vesoljnega sveta ne opravljale.“ — Kdo drugi, kakor vsemogočni Bog je mogel tu čudo storiti? A ko ne verujemo, da so se

čudeži godili, veli sv. Augustin, je toraj veči čudež, da je vesvoljni svet brez čudežev veroval.

6) Ali ne samo utemeljena na čudeže je krščanska katoliška cérkev, nego tudi to je veliko čudo vsemogočnosti božje, da se v toliko stiskah vedno ohrani in ne zatre. Kraljestva in cesarstva se razsipljejo; Kristusovo kraljestvo samo vse prebije in vedno raste. Ako v jednom delu sveta omahuje, se pa zato v drugem še bólj razširja. — Z nebrojnimi sovražniki je bilo od zibebe svoje obdano, strašno so nad njim razsajali in mu pretili: krščanska cérkev nima nobene vojske, da bi se branila napadov, nobenega meča, da bi se hudej sili ustavila; — ko bi jo božja roka ne podpirala in Njegova moč ne držala, že zdavnej bi bila zatrta in vničena.

7) Še krasnejša se nam vidi krščanska cérkva, ako se ozremo na radostni sad in neizrečeni blagoslov, kterega vun in vun po zemlji delí in ljudem daruje. Kderkoli se njena prijazna luč posveti, ondi divjost beží in omika sledí. Ona je povzdignila kmetijstvo in trgovino, je obudila umetnost in znanost, ter prepovedala sužnost in žrtve ljudi. Ona nam v žalosti, bolezní in siromaštvu solze otira in je naša poslednja palica v neznano večnost. Ob kratkem: krščanska véra je v resnici drevo

življenja, katero je Bóg v raju vsadil, da bi vsi ljudje v njegovi senci mirno počivali in se poživili od njegovega žlahtnega sada.

Kam, v kako nesrečen prepad pride narod, ki krščansko katoliško véro zapustí, zgodovina vseh časov veliko žalostnega zaznamovanega ima. Tam v Afriki, kder so nekdanje sloveče cérkve v Kartagini in Alesandriji bile; tam v Aziji — v Antiohiji, v Efezu, kder sta sv. Jovan in Ignacij učila, in je krščanska véra v najlepšem cvetju bila, zdaj hajdi, Turki, gospodarijo, in namesto sv. križa nad cerkvami se le polmesec lesketá. In kako grenki sad zori zlasti po nemških deželah, ktere so od prave vére odpadle, vsi dobro vemo. Ako se pa drevo po sadu pozná, kakor Jezus veli, mora vsak, kdor nima predsodkov, spoznati, da krščanska véra, ki je toliko blagonosna, od Boga izvira; nevéra in krivovéra pa, ki tako gorjup sad rodi, od hudega, ki ljuliko med pšenico seje.

8) Na vse zadnje pa, ako se povzame in prevdari, kar je bilo do zdaj rečenega, jasno se vidi, da cérkev, ktera toliko neizrekljivega dobrega za časnost in večnost rodi in ljudem daje, katero je Bog sam na čudeže utemeljil in vun in vun s čudeži povečuje, ne more nobena druga biti, kakor r i m s k o - k a t o l i š k a cérkev.

Ona in nobena druga je tisto žlahtno nebeško drevo, gorčičnemu zrnu podobno, katero je Jezus v naše izveličanje vsadil; ona je tisti zali vinograd, ktereга je Jezus zasadil in ga škofi in ostali mešniki pod vladarstvom rimskega papeža obdelujejo. Sam sveti Duh ga poliva s svojimi milostmi in ogreva s svojo nebeško lučjo. — Vse druge vére pa, kolikor jih je na svetu, naj že bodo luteranske, kalvinske, novokatoličanske ali kake druge, so napčne vére, v kterih ni izveličanja; so suhe veje, ki ne rodé dobrega sadu; so votli vodnjaki, v kterih v največi sili vode ni. Vsak sadež, veli Jezus, ktereга ni moj nebeški Oče vsadil, bo izruvan; tako tudi krivovére nobenega obstanka nimajo — zrastejo, se razšopirijo in — usahnejo. Sama krščanska katoliška církev vekomaj ostane; ona se ne postara, ne obledí, marveč je zmirom lepa, neomadeževana in polna veličastva; zakaj ona ima obljubo Gospodovo: Na to skalo bom sezidal svojo církev, in vrata peklena je ne bodo zmagala. — Glejte! jaz sem pri vas vse dni do konca sveta. (Mat. 16, 18.)

M o l i t v e.

Jutranja molitev.

V imenu Boga † Očeta in † Sina in svetega † Duha. Amen.

Oče nebeški, lepo se ti zahvalim, da si me ohranil nicojšno noč; ohrani me tudi današnji dan vsega hudega na duši in na telesu. Vse moje dejanje in nehanje naj bo tebi v čast, meni pa v zveličanje. Amen.

O moj Bog! verujem v tebe, ker si večna resnica. — O moj Bog! upam v tebe, ker si neskončna milost. — O moj Bog! ljubim tebe, ker si največa dobrota. (7 let in 7 kvadr. odp.)

Jezus, Marija, Jožef! vam izročim svoje srce in svojo dušo. (100 dni odp.)

Preljubi angelj, varuh moj! povsodi mi na strani stoj. Varuj mene, prosim te; v sveti raj pripeljaj me.

Presladko srce Jezusovo daj,

Da te bolj in bolj ljubim vekomaj! (300 dni odp.) Oče naš. Češčena si Marija. Verujem.

D o b e r n a m e n : Vse k večji časti božji; vse iz ljubezni do tebe, moj Jezus!

Kedar se pokropiš z blagoslovljeno vodo: Pokropi me, o Gospod! in očiščena bo moja duša.

Kedar mimo križa greš: Molimo te, o Gospod Jezus Kristus, in te hvalimo; ker si s svojim svetim križem svet odrešil. (100 dni odp.)

Kedar koga srečaš, pozdravi: Hvaljen bodi Jezus Kristus! — Na vekomaj. Amen. (50 dni odp.)

Kedar v cerkev prideš, pozdravi Jezusa v presvetem zakramentu reš-njega Telesa, in desno koleno do tal pripogni: Bodi češčen in hvaljen vsaki čas — najsvetejši in božji zakrament! (100 dni odp.)

K svetemu angelju varuhu:

Angeljček, božji, ki varuh si moj,
Po višji dobroti sem var'vanec tvoj,
Razsvetluj in varuj me,
Vodi me in vladaj me!

(100 dni odp.)

Ob času skušnjave reci: O Bog, pridi mi na pomoč; Gospod, hiti mi pomagat! Jezus, pomagaj mi! Marija, prosi za me! Rajši umreti, ko grešiti!

Obudi vsako jutro dobri namen za svete odpustke: O Bog, stori me deležnega vseh svetih odpustkov, ktere koli danes s svojimi molitvami in dobrimi deli zadobiti zamorem. Darujem ti jih v zadostenje za svoje grehe, v zahvalo za vse prejete milosti in za verne duše v vicah. Amen.

Zlate molitvice.

Med dnevom vzdihni večkrat:

Moj Jezus, usmiljenje! (100 dni odp.)

Jezus, moj Bog, ljubim te čez vse!
(50 dni odp.)

Presladko srce Jezusovo, usmili se nas!
(100 dni odp.)

O Jezus, krotki in iz srca ponižni, stori
moje srce svojemu enako! (300 dni odp.)

Presladki Jezus, ne bodi moj sodnik, ampak
zveličar! (50 dni odp.)

O Marija, brez madeža spočeta, prosi za
nas, ki k tebi pribežimo. (300 dni odp.)

Neomadežano srce Marijino, prosi za nas!
(100 dni odp.)

Sladko srce Marijino, bodi moje rešenje!
(300 dni odp.)

Naša ljuba Gospa presvetega srca, prosi
za nas Boga! (100 dni odp.)

Sveti Jožef, prijatelj svetega srca, prosi
za nas! (100 dni odp.)

Večni Oče, darujem ti predrago krv Jezusa
Kristusa v zadostenje za svoje grehe, in za
potrebe svete cerkve. (100 dni odp.)

Angeljevo češčenje.

1. Angelj Gospodov — glej stran 33.

Molitev pred jedjo.

Oče naš. Češčena si Marija.

Blagoslovi, o Gospod, nas in te svoje dare,
ktere bomo po tvoji dobrotljivosti zavžili. Po
Kristusu, Gospodu našem. Amen.

Molitev po jedi.

Zahvalimo te, vsegamogočni Bog! za vse tvoje dobrrote, in prosimo te, povrni vsem, ki so nam dobro storilo, zavoljo svojega imena večno življenje. Amen. Oče naš. Češčena si. Čast bodi.

Molitev pred šolo.

Pridi sveti Duh, napolni srca svojih vérnih in užgi v njih ogenj svoje ljubezni, ki si ljudstva vseh jezikov v edinosti svete vere združil.

V. Izlij svojega Duha, in bomo prerajeni.

Odg. In prenovil boš obličje zemlji.

M o l i m o O Bog, ki si srca svojih vernih po razsvetljenju svetega Duha učil; daj nam po ravno tem Duhu razumeti, kar je prav, in se njegove tolažbe vselej veseliti. Po Kristusu, Gospodu našem. Amen. Oče naš. Češčena si. Časti bodi.

Molitev po šoli.

Hvala tebi, Gospod nebeški. Oče, za vse lepe nauke, ki si nam jih danes tukaj spoznati dal. Prosimo te, naj nam bodo ti nauki k časnemu in večnemu pridu. Prosimo te, blagoslovi našega papeža I., cesarja I., našo duhovsko in deželno gosposko, naše stariše, učenike in dobrotnike, in jim obilno povrni vse, kar nam dobrega storijo; po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. Amen. Oče naš. Češčena si Marija. Čast bodi.

Ponovljenje krstne obljube.

Verujem v Boga Očeta, Sina in svetega Duha. Verujem v Jezusa Kristusa, edinorojenega Sina božjega, kateri je Bog in človek skupaj, in kateri je človeški rod s svojim trpljenjem in s svojo smrtjo odrešil. Verujem vse, kar je Bog razodel, kar so apostoli oznanovali, in kar nam sveta katoliška cerkev, v kateri hočem živeti in umreti, verovati zapoveduje.

Odpovem se iz vsega srca hudiču, njegovemu napuhu, in vsem njegovim delom. Odpovem se tudi vsem grehom in vsem zapeljivim naukom sveta. Trdno sklenem, krščansko živeti. Bog me potrdi v mojem sklepu s svojo vsegamogočno milostjo. Amen.

Mešne molitve.

1. K evangelju. V imenu Boga † Očeta in † Sina in svetega † Duha vstanem k svetemu evangelju, in trdno verujem vse, kar je Jezus Kristus učil, kar so apostoli oznanjevali, in kar nas uči sveta mati katoliška cerkev. Daj mi, o Bog, v tej sveti veri živeti in umreti. Amen.

2. K darovanju. Vzemi, Oče nebeški! te svoje dare kruha in vina, ktere mešnik tebi darujejo. Naj bom pa tudi jaz tebi prijeten dar, ki se ti izročim zdaj in poslednji čas. Amen.

3. K povzdigovanju svete hostije. O Jezus! molim te. O Jezus! usmili se me! O Jezus! poglej na me, in odpusti mi vse moje grehe. Amen.

4. K povzdigovanju keliha. Presveta rešnja krv! očisti me. Presveta rešnja krv! ozdravi me. Presveta rešnja krv! posveti me, in usmili se vernih duš v vicah. Amen.

5. K svetemu obhajilu. O Gospod! nisem vreden, da greš pod mojo streho; ampak reci le besedo, in ozdravljena bo moja duša. (Trikrat.)

O Jezus! tebe sem potreben; pridi v srce moje, in pri meni ostani vekomaj. Amen.

Na koncu svete meše. Jezus! tebi živim; Jezus! tebi umrem; Jezus! tvoj sem živ in mrtev. Amen.

K blagoslovu s presvetim rešnjim Telesom: Bodi češčen in hvaljen vsaki čas — najsvetejši in božji zakrament! Jezus! tebi živim itd.

Pri blagoslovu s presvetim rešnjim Telesom: Bodi tisočkrat pozdravljen, preljubi moj Jezus! z angelji in svetniki združen te molim in častim v najsvetejšem zakramentu.

Jezus! v tebe verujem; Jezus! v tebe upam; Jezus! tebe ljubim čez vse. Ostani vedno pri nas! zdaj in poslednji čas.

Večerna molitev.

Oče nebeški! lepo se ti zahvalim za vse dobrote tvoje; prosim te, odpusti mi grehe moje, in daj mi ljubo lahko noč.

O Marija, moja mati, prosi za me, da se mi nicoj kaj hudega ne prigodi.

Preljubi angelj, varuh moj, meni nicoj na strani stoj. Nagle smrti varuj me, v sveti raj pripeljaj me.

Sveti I., moj patron, prosi za me, naj nicoj prav sladko spim, in se jutri vesel vzbudim.

Gospod, daj vsem vernim dušam večni mir in pokoj! In večna luč naj jim sveti. — Naj počivajo v miru! Amen.

Presladko srce Jezusovo daj,

Da te bolj in bolj ljubim vekomaj! (300 dni odp.)

Oče naš. Češčena si Marija. Verujem.

Jezus, Marija, Jožef, vam izročim svoje srce in svojo dušo!

Jezus, Marija, Jožef, stojte mi na strani v mojem smrtnem boju!

Jezus, Marija, Jožef, z vami naj se v miru loči moja duša! Amen. (300 dni odp.)

Razdelitev učne tvarine.

III. Leto.

Prvi tečaj: I. poglavje, in iz IV. poglavja v obče o svetih zakramentih in posebej o zakramentu svete pokore kot priprava za sveto spoved.

Drugi tečaj: II. in III. poglavje, upanje in ljubezen.

Molitve. Spovedne molitve, popolno kesanje, sveti rožni venec, molitev pred jedjo, po jedi, molitve k poglavitnim delom svete meše.

Zgodbe svetega pisma na podlagi katekizma

IV. Leto.

Prvi tečaj: IV. poglavje, sveti zakramenti.

Drugi tečaj: V. poglavje, krščanska pravičnost in štiri poslednje reči.

Molitve. Juterna in večerna molitev, tri božje čednosti. Ponovljenje krstne obljube. Odgovori pri litanijah.

Zgodbe svetega pisma na podlagi katekizma.

Poduk, kako se rabi molitvenik.

V eno- in dvorazrednih šolah se nauk nekoliko skrči, v večrazrednicah pa razširi.

Zapopadek.

	Stran		Stran
Vvod	3	III. Razdelek. Deset božjih zapovedi posebej	41
I. Poglavlje.		IV. Razdelek. Cérkvene zapovedi sploh . . .	51
Véra	6	V. Razdelek. Cérkvene zapovedi posebej . . .	52
I. Razdelek. Kaj je katoliška véra	—	IV. Poglavlje.	
II. Razdelek. Dvanajst členov vére	9	Sveti zakramenti	59
II. Poglavlje.		I. Razdelek. Sveti zakramenti sploh	—
Upanje	25	II. Razdelek. Sveti zakramenti posebej	61
I. Razdelek. Kaj je krščansko upanje	—	V. Poglavlje.	
II. Razdelek. Molitev	26	Krščanska pravičnost	90
III. Poglavlje.		<i>Prvi del</i> krščanske pravičnosti: Varuj se hudega	—
Ljubezen	38	<i>Drugi del</i> krščanske pravičnosti: Stóri dobro	93
I. Razdelek. Kaj je krščanska ljubezen	—	Pristavek.	
II. Razdelek. Deset božjih zapovedi sploh	39	Štiri poslednje reči	101

Zgodovino starih časov.

Prva doba.

Od začetka sveta do Kristusa (od l. 4000 pr. Kr. do njegovega rojstva).

1. Stvaritva sveta	103	10. Vhod v obljubljeni dežel	112
2. Prvi greh in obljuba odrešenika	—	11. Izraelski sodniki	—
3. Bratomor	104	12. Izraelski kralji	113
4. Potop sveta	105	13. Asirska in Babilonska sužnost	114
5. Noetova rodbina	106	14. Preroki	115
6. Abraham in njegov zarod	107	15. Stava novega tempeljna	116
7. Izhod iz Egipta. Mojzes	109	16. Makabeji	117
8. Potop Egipčanov	110	17. Čas je dotekel	118
9. Božje zapovedi	111		

Druga doba.

Zgodovina Jezusa Kristusa in prvih zlatih časov njegove vére (od l. 1. do 312 po Kr.).

	Stran		Stran
18. Rojstvo in mladost Jezusova	120	24. Prihod sv. Duha	129
19. Jezusa krst, post in uk. Zvolitev apostolov	122	25. Razširjanje in preganjanje vére med Judi	130
20. Jezusovi čudeži	123	26. Razdjanje Jeruzalema. Razširjanje in preganjanje vére med nevérniki	132
21. Zadnja večérja	124	27. Življenje tedajnih kristjanov	135
22. Jezusovo trpljenje in smrt	125	28. Zmaga krščanstva	136
23. Jezusovo vstajenje in njegov vnebohod	128		

Zgodovina srednjih časov krščanstva.

Tretja doba.

Od cesarja Konštantina do velike ločitve v zahodni cérkvi (l. 312—1517) po Kr.).

29. Mirni časi krščanske vére	138	krščanske vére med Nemci in Slovenci	146
30. Krive vére in razkolnosti v véri	139	36. Korist in velika sreča krščanstva	148
31. Vesvoljni cérkveni zbori	141	37. Odpad izhodne ali grške cérkve od rimskokatoliške. — Muhamed	150
32. Cérkveni učitelji in sveti očetje	142	38. Križarske vojske	151
33. Puščavniki in menihi	143	39. Lepi časi kat. cérkve	153
34. Selitev narodov	144	40. Mnoge razprtije	155
35. Začetek in razširjanje			

Zgodovina novih časov krščanstva.

Štrta doba.

Od velike ločitve v zahodni cérkvi do naših dni (od l. 1517 po Kr.).

41. Luter in drugi krivovér	157	46. Razširjanje nove nevére, in zatiranje katoliške cérkve. Razne prekucije v deželskih zadevah	169
42. Tridentinski cérkveni zbor	160	47. Obuditev boljšega duha med katoličani in nada boljših časov katoliške cérkve	173
43. Žalostni nastopki novih krivovér	161	48. Zagovor	177
44. Razširjanje katol. vére v prej neznanih krajih	163		
45. Najiminitnejši možje v tej dobi	165		

